

Overleg Roofvogels en Uilen 27 augustus 2018 om 14.00 uur te Utrecht

Deelnemers werkgroep:

Aanwezig: 10.2.e

Opening

Om 14.00 uur opent 10.2.e het Overleg. notuleert dit overleg.

1. Uitwerking besluit houders van dieren

Er is feedback gekomen via de mail. Hierop is nog geen actie ondernomen. zal deze feedback meenemen. We bespreken de vragen die openstaan:

Hoe ver door redeneren in de vrijheden? Alleen de directe, meest voor de hand liggende vrijheden noemen, of ook de secundaire gevolgen?

We moeten uitkijken dat we niet te ver doorredeneren, maar geen een vrijheid staat op zichzelf, er is een samenhang tussen de vrijheden. Het stuk is bedoeld als deskundigenverklaring en niet voor het grote publiek dus er kan wel meer toelichting in staan. 10.2.e gaat een voorstel doen.

Onder omheining volière: 'is het aan te raden om toegang plaats te laten vinden via een sluis' of kunnen we dit verplichten?

Open norm, de houder moet ervoor zorgen dat de vogel niet kan ontsnappen. Hoe hij dat doet is aan de houder. Als de wetgever wil voorschrijven hoe dit voorkomen moet worden, moet dit wetgeving worden.

Klopt het als we schrijven dat roofvogels de voorkeur hebben om op enige hoogte te roesten om vanaf deze plaats naar beneden de glijvlucht in te zetten? Of zijn er vogels die die om andere redenen prefereren?

Niet alle vogels willen hoog zitten om een glijvlucht in te kunnen zetten, bv de sneeuwuil, die zit op de grond. Je moet dus per vogelsoort differentiëren, maar dat is niet te doen in dit stuk. Omschrijf het als "afhankelijk van de vogelsoort".

Artikel 1.6 lid 3 BhvD 'Een dier moet bescherming worden geboden tegen gezondheidsrisico's'. Doelt dit artikel op alle gezondheidsrisico's en geldt het daarom ook voor bijvoorbeeld gezondheidsrisico's door onvolledige voeding of onvoldoende water? Of kan dit wetsartikel enkel gebruikt worden in geval van gezondheidsrisico's die ontstaan doordat een dier dat niet in een gebouw wordt gehouden niet genoeg beschermd wordt tegen externe invloeden door de huisvesting?

Artikel 1.7 BhvD is voor voeding en water, dit artikel is voor bv beschutting.

'Gebruik van roofvogels en uilen tijdens evenementen, vlieg- en jachtdemonstraties': is de verwijzing naar artikel 2.1 Wet Dieren hier op zijn plaats of is het beter om het bij de specialis te houden en enkel BhvD aan te halen?

Dit is afhankelijk van de situatie, maar het is wel nodig om beide uit te werken in het stuk. Op dit moment staat het alleen onder evenementen, maar het zou dan ook bij andere overtredingen genoemd moeten worden, alle overtredingen van het BhvD vallen onder dierenmishandeling. Conclusie: verwijzen naar het interventiebeleid RVO/NVWA en zet Wet Dieren art 2.1 lid 1 en art 2.2. lid 8 onder een apart kopje.

Verdere punten:

Waarom conformeren wij ons aan Oostenrijkse en Belgische wetgeving? Het antwoord hierop mist in de uitwerking. Ook missen de hoogtes van de huisvesting in de tabellen en moeten de afmetingen die genoemd worden nog een keer gecontroleerd worden.

10.2. d10.2.e heeft een gesprek gehad met Valkeniersvereniging Stichting Valkeniers Nederland. Dit was geen succes. 11.1

Bij temperatuur punt 8 wordt alleen over koude gesproken, maar niet over warmte. 10.2.e heeft daar niks over gevonden in de literatuur. Dit zou omschreven kunnen worden als: de temperatuur moet passen bij de fysiologische behoefte van het dier.

2. Bijsluiters LICG

Dit parkeren we tot de volgende keer, want er zou een overleg zijn tussen de LICG, RVO en LNV.

Er is een onderlinge afspraak gemaakt in dit overleg dat we niet bestuurlijk handhaven zolang het niet duidelijk is wat voor eisen we aan de huisvesting stellen. Dit kan wel strafrechtelijk.

3. Campagne Geboeid

Deze campagne is een campagne vanuit diverse groeperingen, maar is extremer dan wat wij willen. Deze groeperingen, zoals de Vogelbescherming en SOVON, moeten ook meegenomen worden in het proces. Deze campagne gaat alleen over shows en evenementen, maar ze kunnen vast ook een bijdrage leveren met betrekking tot huisvestingseisen.

4. Rondvraag en vervolgspraken

- Er wordt een cursus Roofvogels georganiseerd, de inWihoud is nog niet helemaal bekend. Als er onderwerpen zijn die aandacht nodig hebben, laat het 10.2.e weten.
- 10.2.e geeft aan dat hij af en toe wat op Pleio post. Of hij daarmee door moet gaan? Ja.
- 10.2.e vraagt of er bij de opleiding voor het Bewijs van Vakbekwaamheid voldoende aandacht is voor roofvogels, 10.2.e gaat hier achteraan en komt er op terug.
- De beleidsbrief dierenwelzijn komt uit na het reces, daar worden roofvogels en uilen ook in besproken, als antwoord op de Vogelbescherming.

Het volgende overleg is 8 oktober 2018.

Actielijst Roofvogels en Uilen:

Wie	Wat	Datum	Status
10.2.e	Schema maken notulist	23/4	Gereed
+	Kwaliteitsslag Algemene uitwerking Besluit	23/4	Loopt
	Uitnodigen 10.2.e (Pleio)	23/4	Gereed
	Controle -> bestemmingsadres vogels 10.2.g	23/4	Gereed
	Controle -> bestemmingsadres vogels 10.	23/4	Gereed
	Contact gemeente Amsterdam ivm voorstel APV	23/4	Loopt

Overleg Roofvogels en Uilen 4 juni 2018 om 14.00 uur te Utrecht

Deelnemers werkgroep:

Aanwezig: [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] en [redacted]
[redacted]
Afwezig: [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

Opening

Om 14.00 uur opent [redacted] het Overleg. [redacted] notuleert dit overleg.

Zaken

10.2. en 10.2.e te 10.2.e :
[redacted] geeft een toelichting op de zaak. Overtreder is een bekende van de NVWA. In het verleden zijn hier al controles geweest en is er ook een last opgelegd. Deze is echter nooit overhandigd. Nieuwe rapportage graag via [redacted] en [redacted] zodat zij eventueel een last kunnen opleggen (LOD)

Er volgt een discussie over hoe te handhaven. 10.2.d, 11.1

10.2.g

Bij 10.2.g is de huisvesting momenteel in orde. Er is een nieuwe volière gemaakt. Betrokkene heeft een waarschuwing gehad. NVWA zal de zaak blijven volgen.

10.2.g

Van de 3 vogels zit er momenteel 1 vogel in 10.2.g bij 10.2.g. Zelf heeft hij nog 2 vogels in een aangepaste volière. Er komt een last (NVWA) voor de nog uit te voeren aanpassingen.

10.2.e

10.2. (RVO) zal een last gaan opleggen. Er wordt afgesteld wat er zoal in de last moet komen te staan. [redacted] koppelt dit terug aan 10.2.e. Er wordt afgesproken de last ook voor te leggen aan [redacted] en [redacted].

LICG

Er wordt gevraagd wat momenteel de status is van de 2 bijsluiters die naar de LICG zijn verstuurd voor beoordeling. Momenteel ligt dit stil bij de LICG. Er is geen mankracht om de aangeleverde bijsluiters te beoordelen. [redacted] en [redacted] volgen dit en zoeken eventueel contact met LICG.

Valkerij beurs

Op 9 september 2018 vindt er een Valkerij beurs plaats. [redacted] vraagt of het een idee is om hier te gaan staan voor het geven van voorlichting. Waarschijnlijk komt dit net wat te vroeg. Volgend overleg kijken we of dit eventueel reëel is om daar te gaan staan.

België

Momenteel heeft men in België afgestemde regelgeving voor het houden van Roofvogels. Er wordt gevraagd of wij die lijn ook niet kunnen volgen. [redacted] zoekt dit uit of het aansluit bij de Awb. En zal het verwerken in haar stuk.

Overleg Roofvogels en Uilen 19 november 2018 om 14.00 uur te Utrecht**Deelnemers werkgroep:**

Aanwezig: [redacted], [redacted], [redacted]
 Gilber [redacted] en [redacted]

Opening

Om 14.00 uur opent [redacted] het overleg, [redacted] notuleert dit overleg.

1. Nieuwe voorzitter

[redacted] en [redacted] zullen het voorzitterschap gezamenlijk van [redacted] overnemen. [redacted] zal het overleg bijwonen tof de vervanger van [redacted] het van haar over kan nemen.

2. Bestuursrechtelijk handhaven

Momenteel kan er niet bestuursrechtelijk gehandhaafd worden op afmetingen van verblijven van roofvogels, omdat een eigenaar niet kan weten waar hij/zij aan moet voldoen om te herstellen. Daarom kunnen we momenteel alleen strafrechtelijk handhaven en houden we dit beperkt tot de excessen omdat in het geval van strafrechtelijk handhaven de kosten voor de Overheid zijn, terwijl de kosten bij bestuursrechtelijke handhaving verhaald kunnen worden op de eigenaar. Ook bij strafrechtelijke in beslagname bestaat er het risico dat de eigenaar de vogels weer terug krijgt.

3. Verslag vorig overleg

- Er wordt een cursus Roofvogels georganiseerd, de inhoud is nog niet helemaal bekend. Als er onderwerpen zijn die aandacht nodig hebben, laat het [redacted] weten.

Actiepunt [redacted] wat is de stand van zaken?

- [redacted] vraagt of er bij de opleiding voor het Bewijs van Vakbekwaamheid voldoende aandacht is voor roofvogels, [redacted] gaat hier achteraan en komt er op terug.

Actiepunt [redacted] voorleggen aan [redacted]

- o [redacted] er staan op de site van RVO 3 instituten die de opleiding vakbekwaamheid aanbieden. Er zijn echter veel meer instituten die de opleiding aanbieden (o.a. 10.2.g [redacted] Moet het lijstje op de site van RVO geüpdatet worden?

4. Uitwerking besluit houders van dieren

- Dagelijks met een vogel vliegen mag geen 'escape' zijn voor het bieden van kleinere (ondermaatse) huisvesting.
- Waarom conformeren wij ons aan Oostenrijkse en Belgische wetgeving? Het antwoord hierop mist in de uitwerking. Ook missen de hoogtes van de huisvesting in de tabellen en moeten de afmetingen die genoemd worden nog een keer gecontroleerd worden.
 - o Hier moet een keuze in gemaakt worden, kunnen niet zonder onderbouwing voor het minimum of maximum kiezen. Moeten hier argumenten voor verzamelen, bijvoorbeeld in relatie tot spanwijdte en vliegstyl?
 - o Deze discrepantie in wetgevingen voorleggen aan de verenigingen, inzetten op de grotere van de twee opties, 11.1 [redacted] ?
 - o Vergelijken met de EAZA richtlijnen?
- Gesprek met Valkeniersvereniging Stichting Valkeniers Nederland.
 - o [redacted] 11.1 [redacted] . Mogelijk met een andere uitgangspositie nog wel mogelijk om het gesprek aan te gaan. In ieder geval goed om dit nog eens te proberen.
 - o Gaan inzetten op een 'consultatie' van beleidsstuk met meerdere verenigingen, met als uitgangspunt dat alleen met wetenschappelijke onderbouwing zaken uit het stuk weerlegd kunnen worden.

Actiepunt [redacted] inventariseert wie er aanwezig zouden moeten zijn.

Actiepunt [redacted] gaat na of er binnen de NVWA een gespreksbegeleider kan aansluiten die ervaring heeft met dergelijke processen.

Actiepunt eenieder: geeft deze week nog laatste feedback aan [redacted] (gebruik stuk dat [redacted] op 1 november heeft toegestuurd).

Actiepunt [redacted] zorgt dat het stuk definitief wordt gemaakt.

Actiepunt gaat na wat de opdracht van de werkgroep is. M.a.w.: wordt het stuk omgezet in beleidsregels of wordt het een Gids Goede Praktijken of nog iets anders?

5. Bijsluiters LICG

- Wat is de stand van zaken met betrekking tot de twee bijsluiters die momenteel bij LICG liggen?

Actiepunt op agenda volgend overleg.

- Wat is de stand van zaken met betrekking tot de status van LICG bijsluiters in zijn algemeen? LNV heeft bij LICG aangegeven dat het noodzakelijk is om de bronnen prijs te geven. LICG zet in op status Wetenschappelijk Instituut zodat dit niet nodig is. Overzichten met bronnen heeft LICG voor alle bijsluiters, dus praktisch zou het direct uitvoerbaar moeten zijn om deze bekend te maken.

Actiepunt [] gaat bij DAD erop aandringen dat het voor handhaving erg belangrijk is dat de LICG-bijsluiters wel enige status hebben.

6. Rondvraag en vervolgspraken

- Welke vogels naar welke opslaghouder: 10.2.d voor inheemse vogels (hier kunnen dieren ook permanent verblijven, dus niet alleen dieren die uitgezet [kunnen] worden). 10.2.d voor uitheemse vogels (die dus per definitie niet uitgezet [kunnen] worden).
- Kunnen we een tijdlijn met doelen opstellen om te voorkomen dat het voortsukkelt?

Het volgende overleg is 17 december 2018 om 13:00.

Actielijst Roofvogels en Uilen:

Wie	Wat	Deadline
Allen	Laatste feedback op algemene uitwerking naar 10.2.e	26/10/18
	Laatste feedback verwerken Algemene uitwerking Besluit	03/11/18
	Contact gemeente Amsterdam ivm voorstel APV	17/12/18
	vragen roofvogels en uilen dag	17/12/18
	Uitnodigen Communicatie	On hold
	Inhoud opl. bewijs van vakbekwaamheid (check bij)	17/12/18
	Inventariseren Verenigingen/belangengroepen voor 'consultatie'	17/12/18
	Uitnodigen gespreksbegeleider consultatie	17/12/18
	Nagaan wat opdracht werkgroep is (beleidsregels/GGP?)	17/12/18
	Stand van zaken bijsluiters LICG	17/12/18
	Bij DAD belang status LICG bijsluiters aankaarten	17/12/18

Notulen

[illegible]

verslag

Besluiten- en actiepuntenlijst overleg Roofvogels en Uilen

Omschrijving

Vergaderdatum en -tijd

Vergaderplaats

Aanwezig

10 september 2019

RVO Utrecht, Zeelandzaal 13.30 – 15.00 uur

[redacted] (voorzitter),
[redacted]
en [redacted] (notulist)

Afwezig

Kopie aan

Besluitenlijst

1. Er wordt besloten om geen consultatie te organiseren op het document vanwege de vele uiteenlopende belangen die belangen-, brancheorganisaties en stakeholders vertegenwoordigen. Doel van de consultatie zou moeten zijn het kweken van draagvlak om met het document te gaan werken. Gelet op de signalen zou een consultatie niet het gewenste resultaat leveren.
2. In het aankomende Handhavingskaderoverleg zal worden besproken in hoeverre (op hoofdlijnen) reeds invulling gegeven is aan het gezamenlijk op te stellen handhavings-/interventiebeleid ter zake van roofvogels en uilen.
3. [redacted] komt mij een (juridische) uiteenzetting over 'bedrijfsmatig handelen' als bedoeld in het Besluit houders van dieren en een overzicht van relevante uitspraken.

Actiepuntenlijst

Datum
19 september 2019

Nr.	Overleg	Omschrijving	Actie door:	Eind datum
7		Inventariseren verenigingen/belangengroepen voor 'consultatie'	10.2.e	Afgesloten
8		Uitnodigen gespreksbegeleider voor consultatie		Afgesloten
11/12		Inzet deskundige (verklaring van 10.2.g verklaring nader onderbouwen)		Eind (29) oktober
13		Ontwikkelen gestandaardiseerde vragenlijst en stappenplan opstellen voor een inspectie voor alle partijen		Afgesloten
14		Deskundigen overzicht opstellen voor verschillende (exotische) diersoorten		Eind (29) oktober
15		Overzicht aanleveren van dossiers die zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk hebben gespeeld	allen	Afgesloten
16.	10/9	Vertaalbureau RVO.nl vragen voor vertaling doc in het Engels		September
17.	10/9	1. Inventarisatie handhavings-/interventiebeleid bestuursrechtelijke handhaving dierenwelzijn (rondsturen algemeen/specifiek interventiebeleid/feitcodetabel dierenwelzijn artt. 1.6-1.8 Bhd en art. 22 lid 8 Wd)	NVWA en RVO.nl	September
18.	10/9	Doorgeven aan aanwezigheid cursus 24/10	allen	September

Artikel 3.6. Verbod en uitzondering voor niet-bedrijfsmatig handelen

1. Het is verboden gezelschapsdieren te verkopen, ten verkoop in voorraad te houden, af te leveren, te houden ten behoeve van opvang, of te fokken ten behoeve van de verkoop of aflevering van nakomelingen, tenzij daarbij wordt voldaan aan deze paragraaf.
2. Deze paragraaf is niet van toepassing indien degene onder wiens verantwoordelijkheid gezelschapsdieren worden verkocht, ten verkoop in voorraad worden gehouden, afgeleverd, gehouden ten behoeve van opvang, of gefokt ten behoeve van de verkoop of aflevering van nakomelingen, aannemelijk maakt dat er bij de uitoefening van die activiteiten geen sprake is van bedrijfsmatig handelen.

4.2 Bedrijfsmatig handelen (Nota van toelichting, Staatsblad 2014, 232)

Paragraaf 3.2 stelt regels over het bedrijfsmatig verkopen, ten verkoop in voorraad houden, afleveren, houden ten behoeve van opvang, en fokken van gezelschapsdieren. (...)

De paragraaf is van toepassing voor zover het gaat om het bedrijfsmatig verkopen, ten verkoop in voorraad houden, afleveren, fokken en houden van dieren ten behoeve van opvang. Het begrip bedrijfsmatig staat voor het in zekere omvang en met een zekere regelmaat uitoefenen van activiteiten. De vaststelling of het gaat om bedrijfsmatige activiteiten wordt per geval getoetst. In de meeste gevallen is dit duidelijk, omdat het bijvoorbeeld een dierenspeciaalzaak of pension betreft. In de gevallen waarin dit niet duidelijk is, maar wel wordt vermoed dat sprake is van bedrijfsmatig handelen, zal de betrokkene aannemelijk dienen te maken dat niet bedrijfsmatig word gehandeld om niet onder de werking van het besluit te vallen (artikel 3.6).

Zoals hiervoor aangegeven is in veel gevallen duidelijk dat er sprake is van bedrijfsmatige activiteiten, omdat het bijvoorbeeld een pension, asiel, dierenspeciaalzaak of groothandel betreft.

In sommige gevallen is dit minder duidelijk. De hieronder genoemde situaties kunnen indicaties zijn dat er sprake is van bedrijfsmatige activiteiten:

- gezelschapsdieren worden gefokt anders dan voor uitbreiding van het aantal gezelschapsdieren binnen het eigen huishouden of de directe familie- en vriendenkring;
- gezelschapsdieren worden verkocht aan anderen dan familie en vrienden;
- gezelschapsdieren worden opgevangen tegen een vergoeding en er worden hiervoor advertenties geplaatst;
- ruimtes zijn speciaal ingericht voor de onder dit besluit vallende activiteiten;
- registratie van de Kamer van koophandel of het hebben van een BTW-nummer;

- adverteren, al dan niet op websites, met gezelschapsdieren;
- er wordt gehandeld vanuit een winstoogmerk.

Datum

19 september 2019

Met behulp van deze indicaties kan in een individueel geval worden bepaald of er sprake is van bedrijfsmatig handelen. De indicaties zijn niet-cumulatief. Een indicatie kan voor een doelgroep ook helemaal niet relevant zijn. Voor het houden ten behoeve van opvang geldt bijvoorbeeld dat het winstoogmerk géén relevant criterium is om te bepalen of er sprake is van handelen in een zekere omvang en met een zekere regelmaat. Opvang van dieren vindt vaak plaats zonder winstoogmerk, maar met een ideëel doel.

verslag

Besluiten- en actiepuntenlijst overleg Roofvogels en Uilen

Omschrijving

Vergaderdatum en -tijd

Vergaderplaats

Aanwezig

10 september 2019

RVO Utrecht, Zeelandzaal 13.30 – 15.00 uur

10.2.e
(voorzitter),
en 2 (notulist)

Afwezig

Kopie aan

Besluitenlijst

1. Er wordt besloten om geen consultatie te organiseren op het document vanwege de vele uiteenlopende belangen die belangen-, brancheorganisaties en stakeholders vertegenwoordigen. Doel van de consultatie zou moeten zijn het kweken van draagvlak om met het document te gaan werken. Gelet op de signalen zou een consultatie niet het gewenste resultaat leveren.
2. In het aankomende Handhavingskaderoverleg zal worden besproken in hoeverre (op hoofdlijnen) reeds invulling gegeven is aan het gezamenlijk op te stellen handhavings-/interventiebeleid ter zake van roofvogels en uilen.
3. 2 komt met een (juridische) uiteenzetting over 'bedrijfsmatig handelen' als bedoeld in het Besluit houders van dieren en een overzicht van relevante uitspraken.

Actiepuntenlijst

Datum
19 september 2019

Nr.	Overleg	Omschrijving	Actie door:	Eind datum
7		Inventariseren verenigingen/belangengroepen voor 'consultatie'		Afgesloten
8		Uitnodigen gespreksbegeleider voor consultatie		Afgesloten
11/12		Inzet deskundige (verklaring van 10.2.g verklaring nader onderbouwen)		Eind (29) oktober
13		Ontwikkelen gestandaardiseerde vragenlijst en stappenplan opstellen voor een inspectie voor alle partijen		Afgesloten
14		Deskundigen overzicht opstellen voor verschillende (exotische) diersoorten		Eind (29) oktober
15		Overzicht aanleveren van dossiers die zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk hebben gespeeld	allen	Afgesloten
16.	10/9	Vertaalbureau RVO.nl vragen voor vertaling doc in het Engels		September
17.	10/9	1. Inventarisatie handhavings-/interventiebeleid bestuursrechtelijke handhaving dierenwelzijn (rondsturen algemeen/specifiek interventiebeleid/feitcodetabel dierenwelzijn artt. 1.6-1.8 Bhd en art. 22 lid 8 Wd)	NVWA en RVO.nl	September
18.	10/9	Doorgeven aan aanwezigheid cursus 24/10	allen	September

Notulisten

Datum	Notulist	Status
23 april 2018	10.2.e	Gedaan
4 juni 2018		Gedaan
16 juli 2018		Gedaan
27 augustus 2018		Gedaan
19 november 2018		Gedaan
12 februari 2019		Gedaan
21 mei 2019		Gedaan
10 september 2019		Gedaan
12 november 2019		

Datum

19 september 2019

Artikel 3.6. Verbod en uitzondering voor niet-bedrijfsmatig handelen

1. Het is verboden gezelschapsdieren te verkopen, ten verkoop in voorraad te houden, af te leveren, te houden ten behoeve van opvang, of te fokken ten behoeve van de verkoop of aflevering van nakomelingen, tenzij daarbij wordt voldaan aan deze paragraaf.
2. Deze paragraaf is niet van toepassing indien degene onder wiens verantwoordelijkheid gezelschapsdieren worden verkocht, ten verkoop in voorraad worden gehouden, afgeleverd, gehouden ten behoeve van opvang, of gefokt ten behoeve van de verkoop of aflevering van nakomelingen, aannemelijk maakt dat er bij de uitoefening van die activiteiten geen sprake is van bedrijfsmatig handelen.

4.2 Bedrijfsmatig handelen (Nota van toelichting, Staatsblad 2014, 232)

Paragraaf 3.2 stelt regels over het bedrijfsmatig verkopen, ten verkoop in voorraad houden, afleveren, houden ten behoeve van opvang, en fokken van gezelschapsdieren. (...)

De paragraaf is van toepassing voor zover het gaat om het bedrijfsmatig verkopen, ten verkoop in voorraad houden, afleveren, fokken en houden van dieren ten behoeve van opvang. Het begrip bedrijfsmatig staat voor het in zekere omvang en met een zekere regelmaat uitoefenen van activiteiten. De vaststelling of het gaat om bedrijfsmatige activiteiten wordt per geval getoetst. In de meeste gevallen is dit duidelijk, omdat het bijvoorbeeld een dierenspeciaalzaak of pension betreft. In de gevallen waarin dit niet duidelijk is, maar wel wordt vermoed dat sprake is van bedrijfsmatig handelen, zal de betrokkene aannemelijk dienen te maken dat niet bedrijfsmatig word gehandeld om niet onder de werking van het besluit te vallen (artikel 3.6).

Zoals hiervoor aangegeven is in veel gevallen duidelijk dat er sprake is van bedrijfsmatige activiteiten, omdat het bijvoorbeeld een pension, asiel, dierenspeciaalzaak of groothandel betreft.

In sommige gevallen is dit minder duidelijk. De hieronder genoemde situaties kunnen indicaties zijn dat er sprake is van bedrijfsmatige activiteiten:

- gezelschapsdieren worden gefokt anders dan voor uitbreiding van het aantal gezelschapsdieren binnen het eigen huishouden of de directe familie- en vriendenkring;
- gezelschapsdieren worden verkocht aan anderen dan familie en vrienden;
- gezelschapsdieren worden opgevangen tegen een vergoeding en er worden hiervoor advertenties geplaatst;
- ruimtes zijn speciaal ingericht voor de onder dit besluit vallende activiteiten;
- registratie van de Kamer van koophandel of het hebben van een BTW-nummer;

- adverteren, al dan niet op websites, met gezelschapsdieren;
- er wordt gehandeld vanuit een winstoogmerk.

Datum

19 september 2019

Met behulp van deze indicaties kan in een individueel geval worden bepaald of er sprake is van bedrijfsmatig handelen. De indicaties zijn niet-cumulatief. Een indicatie kan voor een doelgroep ook helemaal niet relevant zijn. Voor het houden ten behoeve van opvang geldt bijvoorbeeld dat het winstoogmerk géén relevant criterium is om te bepalen of er sprake is van handelen in een zekere omvang en met een zekere regelmaat. Opvang van dieren vindt vaak plaats zonder winstoogmerk, maar met een ideëel doel.

Omschrijving	Werkgroep Roofvogels en Uilen
Vergaderdatum en -tijd	21 april 2020
Vergaderplaats	Thuis – conference call 14:00 – 15:45 uur
Aanwezig	<div style="background-color: #cccccc; padding: 2px;"> <div style="background-color: #cccccc; padding: 2px;">(voorzitter), 2</div> <div style="background-color: #cccccc; padding: 2px;">(notulist),</div> <div style="background-color: #cccccc; padding: 2px;">10.2.e 2</div> </div>
Afwezig	<div style="background-color: #cccccc; padding: 2px;"> <div style="background-color: #cccccc; padding: 2px;">2</div> </div>
Kopie aan	

Besluitenlijst

- Gebruik deskundigenverklaring**
 LID, RVO en Politie gaan de afgeronde en door de Faculteit ondertekende deskundigenverklaring vanaf 1 mei a.s. gebruiken bij de handhaving. Omdat de verklaring onverhoopt al openbaar is geworden, wijken we af van eerder gemaakte afspraken om eerst te gaan communiceren over de verklaring alvorens het document in de praktijk te gebruiken. We gebruiken het document als intern beleid, als richtlijn hoe wij als toezichthouders uitvoering geven aan de open normen uit de regelgeving.

 De NVWA wil eerst duidelijkheid over de status van het document alvorens het document integraal te gebruiken. Tot dat moment worden alleen de bronnen uit het document met de daarbij behorende uitleg toegepast bij de uitvoering als onderbouwing maar wordt niet verwezen naar het document. begrijpt de urgentie en zal zijn best doen om zo snel mogelijk deze duidelijkheid te krijgen. De datum van 1 mei is door de werkgroep gekozen als startdatum van het toepassen van de deskundigenverklaring in de hoop dat dit de NVWA voldoende tijd geeft voor het scheppen van de gewenste duidelijkheid.
- Methode waarop deskundigenverklaring wordt toegepast:**
 De artikelen uit de Wet dieren en het Besluit houders van dieren die zijn overtreden worden vastgesteld. Vervolgens wordt de aangetroffen situatie beschreven en verwezen naar de hierop van toepassing zijnde desbetreffende passage uit de deskundigenverklaring en de hierbij behorende wetenschappelijke bronnen op grond waarvan geconstateerd is dat de desbetreffende artikelen zijn overtreden. De deskundigenverklaring wordt als bijlage bij het rapport gevoegd.

 De opgestelde deskundigenverklaring moet gezien worden als een leidraad. Het is niet bedoeld als de norm hoe het per se moet. Als een houder de dieren houdt zoals beschreven in de verklaring, is er geen sprake van een overtreding. Als de houder daar van afwijkt, dan moet de houder goed onderbouwen waarom het volgens die methode ook goed is. We gaan verwijzen naar de deskundigenverklaring als op zichzelf staand document. Niet alleen naar de bronnen waarnaar verwezen wordt.

3. Het opgestelde concept van de communicatiestrategie is door het al in de openbaarheid terechtgekomen deskundigenverklaring achterhaald. Het tijdspad klopt nu niet meer omdat we nu toch al met het document aan de slag gaan. Iedereen stuurt **uiterlijk deze week** de opmerkingen op de opgestelde en rondgestuurde communicatiestrategie naar 10.2.e bundelt en stuurt het door naar 10.2.e en 10.2. passen het dan aan.
4. Over 3 weken overleggen we weer via videoconference.
5. 10.2 overlegt met 10.2.e en 10.2.e hoe er het beste een video van 10.2. kan worden gemaakt.

Besluitenlijst vorige overleggen

- Er wordt besloten om geen consultatie te organiseren op het document vanwege de vele uiteenlopende belangen die belangen-, brancheorganisaties en stakeholders vertegenwoordigen. Doel van de consultatie zou moeten zijn het kweken van draagvlak om met het document te gaan werken. Gelet op de signalen zou een consultatie niet het gewenste resultaat leveren.

Actiepuntenlijst

Nr.	d.d.	Omschrijving	Actie door:	Eind datum
7		Inventariseren verenigingen/belangengroepen voor 'consultatie'		Afgesloten
8		Uitnodigen gespreksbegeleider voor consultatie	e	Afgesloten
11/12		Inzet deskundige (verklaring van 10.2.g verklaring nader 2.e onderbouwen 21-01: heeft nog een paar kleine opmerkingen. past aan.		Eind (29) oktober
13		Ontwikkelen gestandaardiseerde vragenlijst en stappenplan opstellen voor een inspectie voor alle partijen		Afgesloten
14		Deskundigen overzicht opstellen voor verschillende (exotische) diersoorten		Eind (29) oktober
15		Overzicht aanleveren van dossiers die zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk hebben gespeeld	allen	Afgesloten
16.	10/9	Vertaalbureau RVO.nl vragen voor vertaling doc in het Engels 21-01: Document ligt momenteel bij vertaalburo.		September
17.	10/9	1. Inventarisatie handhavings-/interventiebeleid bestuursrechtelijke handhaving dierenwelzijn (rondsturen algemeen/specifiek	NVWA en RVO.nl	Afgesloten

		interventiebeleid/feitcodetabel dierenwelzijn artt. 1.6-1.8 Bhd en art. 22 lid 8 Wd)		
18.	10/9	Doorgeven aan ^e aanwezigheid cursus 24/10	allen	Afgesloten
19.	21/1	Opstellen communicatieplan met tijdspad	allen (communicatie)	Eind februari
20.	21/1	Opstellen juridische uiteenzetting		Afgesloten
21.	21/1	In handhavingskaderoverleg invulling interventiebeleid bespreken	allen	Afgesloten
22.	21/4	Communicatiestrategie wijzigen. Opmerkingen op communicatieplan naar ^e en ^e passen concept aan.	allen	Deze week
23.	21/4	Met ^e en ^e afstemming over video opname ^e	^e	Volgend overleg

Notulist

Overleg d.d.	Naam notulist
23 april 2018	10.2.e
16 juli 2018	
19 november 2018	
12 februari 2019	2
21 mei 2019	
10 september 2019	2
12 november 2019	3
21 januari 2020	
21 april 2020	

Wettelijk kader 'bedrijfsmatig handelen' als bedoeld in paragraaf 3.2 van het Besluit houders van dieren

Artikel 3.6. Verbod en uitzondering voor niet-bedrijfsmatig handelen

1. Het is verboden gezelschapsdieren te verkopen, ten verkoop in voorraad te houden, af te leveren, te houden ten behoeve van opvang, of te fokken ten behoeve van de verkoop of aflevering van nakomelingen, tenzij daarbij wordt voldaan aan deze paragraaf.
2. Deze paragraaf is niet van toepassing indien degene onder wiens verantwoordelijkheid gezelschapsdieren worden verkocht, ten verkoop in voorraad worden gehouden, afgeleverd, gehouden ten behoeve van opvang, of gefokt ten behoeve van de verkoop of aflevering van nakomelingen, aannemelijk maakt dat er bij de uitoefening van die activiteiten geen sprake is van bedrijfsmatig handelen.

4.2 Bedrijfsmatig handelen (Nota van toelichting, Staatsblad 2014, 232)

Paragraaf 3.2 stelt regels over het bedrijfsmatig verkopen, ten verkoop in voorraad houden, afleveren, houden ten behoeve van opvang, en fokken van gezelschapsdieren. (...)

De paragraaf is van toepassing voor zover het gaat om het bedrijfsmatig verkopen, ten verkoop in voorraad houden, afleveren, fokken en houden van dieren ten behoeve van opvang. Het begrip bedrijfsmatig staat voor het in zekere omvang en met een zekere regelmaat uitoefenen van activiteiten. De vaststelling of het gaat om bedrijfsmatige activiteiten wordt per geval getoetst. In de meeste gevallen is dit duidelijk, omdat het bijvoorbeeld een dierenspeciaalzaak of pension betreft. In de gevallen waarin dit niet duidelijk is, maar wel wordt vermoed dat sprake is van bedrijfsmatig handelen, zal de betrokkene aannemelijk dienen te maken dat niet bedrijfsmatig word gehandeld om niet onder de werking van het besluit te vallen (artikel 3.6).

Zoals hiervoor aangegeven is in veel gevallen duidelijk dat er sprake is van bedrijfsmatige activiteiten, omdat het bijvoorbeeld een pension, asiel, dierenspeciaalzaak of groothandel betreft.

In sommige gevallen is dit minder duidelijk. De hieronder genoemde situaties kunnen indicaties zijn dat er sprake is van bedrijfsmatige activiteiten:

- gezelschapsdieren worden gefokt anders dan voor uitbreiding van het aantal gezelschapsdieren binnen het eigen huishouden of de directe familie- en vriendenkring;
- gezelschapsdieren worden verkocht aan anderen dan familie en vrienden;
- gezelschapsdieren worden opgevangen tegen een vergoeding en er worden hiervoor advertenties geplaatst;
- ruimtes zijn speciaal ingericht voor de onder dit besluit vallende activiteiten;
- registratie van de Kamer van koophandel of het hebben van een BTW-nummer;
- adverteren, al dan niet op websites, met gezelschapsdieren;
- er wordt gehandeld vanuit een winst oogmerk.

Met behulp van deze indicaties kan in een individueel geval worden bepaald of er sprake is van bedrijfsmatig handelen. De indicaties zijn niet-cumulatief. Een indicatie kan voor een doelgroep ook helemaal niet relevant zijn. Voor het houden ten behoeve van opvang geldt bijvoorbeeld dat het winst oogmerk géén relevant criterium is om te bepalen of er sprake is van handelen in een zekere omvang en

met een zekere regelmaat. Opvang van dieren vindt vaak plaats zonder winstoogmerk, maar met een ideëel doel.

Hoi allemaal,

Hierbij de agenda voor het overleg met de werkgroep roofvogels en uilen op dinsdag 21/1.

1. Opening
2. Mededelingen
3. Verslag en actiepunten vorige overleg (wie heeft deze gemaakt? Ik heb niks voorbij zien komen)
4. Communicatie
5. Pilot cursus (10.2.10.2.e)
6. Casus Hoekstra (10.2.10.2.e)
7. App (10.2.10.2.e)
8. Welke diersoort doen we hierna? (10.2. 10.2.e)

Het is een flinke agenda en waarschijnlijk gaan we niet overal aan toe komen, dus dan schuiven we de rest door naar het volgende overleg.

10.2.e wil jij de veterinaire verklaring mbt agendapunt 6 delen?

We zitten dinsdag van 13:00 – 14:30 in de Flevolandzaal (C0.13) bij RVO.nl in Utrecht. Ik zal zorgen voor koffie / thee / water en zal iedereen aanmelden als bezoeker bij de receptie.

Tot dinsdag!

Met vriendelijke groeten,

10.2.e 10.2.e

Adviseur Dierenwelzijn

verslag

Besluiten- en actiepuntenlijst overleg Roofvogels en Uilen

Omschrijving

Vergaderdatum en -tijd

Vergaderplaats

Aanwezig

21 januari 2020

RVO Utrecht, Flecolandzaal 13.00 – 14.30 uur

10.2.e

(voorzitter),

(notulist),

en

Afwezig

Kopie aan

1. Opening

10.2.e opent het overleg en heet de mensen van communicatie van de verschillende diensten welkom. Daarna wordt een kleine voorstel ronde gedaan wie is wie en wat hij/zij doet en bij welke organisatie.

2. Mededelingen

Er zijn geen mededelingen.

3. Verslag en actiepunten vorig overleg

Er blijkt geen verslag te zijn van het vorig overleg. Op moment van overleg weet de rest ook niet wie de vorige keer heeft genotuleerd. 10.2.e heeft uitgezocht dat 10.2.e het vorige overleg heeft genotuleerd. Vraag naar het verslag staat uit.

4. Communicatie

Er wordt afgesproken dat de mensen van de afdelingen Communicatie van de verschillende diensten (LNV, NVWA, RVO en LID) een gezamenlijk plan gaan opstellen met het betreffende tijdspad. Na het overleg hebben de betrokken personen al bij elkaar gezeten om het e.e.a. af te stemmen.

5. Pilot Cursus

Er wordt kort na gesproken over de cursus. Er zijn een paar punten waar aan "geschaafd" moet gaan worden o.a.:

- Presentatie van [] moet korter
- Uitleg van middag deel moet duidelijker (wat is precies de bedoeling)

- Opnemen presentatie [redacted] en 10.2.e zodat deze niet elke cursus moeten opdraven. Verhaal [redacted] is inmiddels opgenomen.

Datum
22 januari 2020

6. Casus 10.2.e

10.2 neemt ons mee aan de hand van documenten en foto's in het verhaal over de controle die is uitgevoerd bij 10.2.g Uiteindelijk zijn daar tijdens de hercontrole een aantal vogels in bewaring genomen. Betrokkene wil de vogels terug en er dient volgende week woensdag een Voorlopige Voorziening.

Vraag die achteraf bij RVO op kwam:

11.1 [redacted]

7. App

Dit punt wordt doorgeschoven naar het volgende overleg.

8. Welke diersoort doen we hierna

Er wordt afgesproken dat we het volgende overleg (over 2 maanden) eerst het hele proces tot nu toe gaan evalueren voor we eventueel verder gaan met andere soorten.

Besluitenlijst

1. Er wordt besloten om geen consultatie te organiseren op het document vanwege de vele uiteenlopende belangen die belangen-, brancheorganisaties en stakeholders vertegenwoordigen. Doel van de consultatie zou moeten zijn het kweken van draagvlak om met het document te gaan werken. Gelet op de signalen zou een consultatie niet het gewenste resultaat leveren.
2. In het aankomende Handhavingskaderoverleg zal worden besproken in hoeverre (op hoofdlijnen) reeds invulling gegeven is aan het gezamenlijk op te stellen handhavings-/interventiebeleid ter zake van roofvogels en uilen.
3. 10.210. komt met een (juridische) uiteenzetting over 'bedrijfsmatig handelen' als bedoeld in het Besluit houders van dieren en een overzicht van relevante uitspraken.

Actiepuntenlijst

Datum
22 januari 2020

Nr.	Overleg	Omschrijving	Actie door:	Eind datum
7		Inventariseren verenigingen/belangengroepen voor 'consultatie'	10.2.e	Afgesloten
8		Uitnodigen gespreksbegeleider voor consultatie	10.2.	Afgesloten
11/12		Inzet deskundige (verklaring van 10.2.e 10.2.e 10.2.e verklaring nader onderbouwen 21-01: heeft nog een paar kleine opmerkingen. past aan.		Eind (29) oktober
13		Ontwikkelen gestandaardiseerde vragenlijst en stappenplan opstellen voor een inspectie voor alle partijen		Afgesloten
14		Deskundigen overzicht opstellen voor verschillende (exotische) diersoorten		Eind (29) oktober
15		Overzicht aanleveren van dossiers die zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk hebben gespeeld	allen	Afgesloten
16.	10/9	Vertaalbureau RVO.nl vragen voor vertaling doc in het Engels 21-01: Document ligt momenteel bij vertaalburo.		September
17.	10/9	1. Inventarisatie handhavings-/interventiebeleid bestuursrechtelijke handhaving dierenwelzijn (rondsturen algemeen/specifiek interventiebeleid/feitcodetabel dierenwelzijn artt. 1.6-1.8 Bhd en art. 22 lid 8 Wd)	NVWA en RVO.nl	Afgesloten
18.	10/9	Doorgeven aan aanwezigheid cursus 24/10	allen	Afgesloten
19.	21/1	Opstellen communicatieplan met tijdspad	allen (communicatie)	Eind februari

Notulisten

Datum	Notulist	Status
23 april 2018	10.2.e	Gedaan
21 januari 2020		Gedaan
16 juli 2018		Gedaan
27 augustus 2018		Gedaan
19 november 2018		Gedaan
12 februari 2019		Gedaan
21 mei 2019		Gedaan
10 september 2019		Gedaan
12 november 2019		

Datum

22 januari 2020

Artikel 3.6. Verbod en uitzondering voor niet-bedrijfsmatig handelen

1. Het is verboden gezelschapsdieren te verkopen, ten verkoop in voorraad te houden, af te leveren, te houden ten behoeve van opvang, of te fokken ten behoeve van de verkoop of aflevering van nakomelingen, tenzij daarbij wordt voldaan aan deze paragraaf.
2. Deze paragraaf is niet van toepassing indien degene onder wiens verantwoordelijkheid gezelschapsdieren worden verkocht, ten verkoop in voorraad worden gehouden, afgeleverd, gehouden ten behoeve van opvang, of gefokt ten behoeve van de verkoop of aflevering van nakomelingen, aannemelijk maakt dat er bij de uitoefening van die activiteiten geen sprake is van bedrijfsmatig handelen.

4.2 Bedrijfsmatig handelen (Nota van toelichting, Staatsblad 2014, 232)

Paragraaf 3.2 stelt regels over het bedrijfsmatig verkopen, ten verkoop in voorraad houden, afleveren, houden ten behoeve van opvang, en fokken van gezelschapsdieren. (...)

De paragraaf is van toepassing voor zover het gaat om het bedrijfsmatig verkopen, ten verkoop in voorraad houden, afleveren, fokken en houden van dieren ten behoeve van opvang. Het begrip bedrijfsmatig staat voor het in zekere omvang en met een zekere regelmaat uitoefenen van activiteiten. De vaststelling of het gaat om bedrijfsmatige activiteiten wordt per geval getoetst. In de meeste gevallen is dit duidelijk, omdat het bijvoorbeeld een dierenspeciaalzaak of pension betreft. In de gevallen waarin dit niet duidelijk is, maar wel wordt vermoed dat sprake is van bedrijfsmatig handelen, zal de betrokkene aannemelijk dienen te maken dat niet bedrijfsmatig word gehandeld om niet onder de werking van het besluit te vallen (artikel 3.6).

Zoals hiervoor aangegeven is in veel gevallen duidelijk dat er sprake is van bedrijfsmatige activiteiten, omdat het bijvoorbeeld een pension, asiel, dierenspeciaalzaak of groothandel betreft.

In sommige gevallen is dit minder duidelijk. De hieronder genoemde situaties kunnen indicaties zijn dat er sprake is van bedrijfsmatige activiteiten:

- gezelschapsdieren worden gefokt anders dan voor uitbreiding van het aantal gezelschapsdieren binnen het eigen huishouden of de directe familie- en vriendenkring;
- gezelschapsdieren worden verkocht aan anderen dan familie en vrienden;
- gezelschapsdieren worden opgevangen tegen een vergoeding en er worden hiervoor advertenties geplaatst;
- ruimtes zijn speciaal ingericht voor de onder dit besluit vallende activiteiten;
- registratie van de Kamer van koophandel of het hebben van een BTW-nummer;

- adverteren, al dan niet op websites, met gezelschapsdieren;
- er wordt gehandeld vanuit een winstoogmerk.

Datum
22 januari 2020

Met behulp van deze indicaties kan in een individueel geval worden bepaald of er sprake is van bedrijfsmatig handelen. De indicaties zijn niet-cumulatief. Een indicatie kan voor een doelgroep ook helemaal niet relevant zijn. Voor het houden ten behoeve van opvang geldt bijvoorbeeld dat het winstoogmerk géén relevant criterium is om te bepalen of er sprake is van handelen in een zekere omvang en met een zekere regelmaat. Opvang van dieren vindt vaak plaats zonder winstoogmerk, maar met een ideëel doel.

Communicatiestrategie roofvogels en uilen

In de Wet Dieren staan veel open normen. Ook met betrekking tot de huisvesting en verzorging van roofvogels en uilen. Door de LID, de NVWA, RVO, LNV en de Nationale Politie is in samenwerking met de Universiteit Utrecht een deskundigenverklaring opgesteld waarin de wetenschappelijke informatie met betrekking tot de huisvestings- en verzorgingsbehoeftes van roofvogels en uilen zijn samengevat.

Communicatiebehoefte

De werkgroep Roofvogels en Uilen (bestaande uit LNV, NVWA, RVO, LID en Nationale Politie) heeft verzocht om een gezamenlijke communicatiestrategie om de doelgroep en het algemene publiek te informeren over de deskundigenverklaring. De werkgroep verwacht dat de richtlijnen uit deze deskundigenverklaring sterk afwijken van de wijze waarop een groot aantal roofvogels en uilen in Nederland gehouden worden. Om de hele doelgroep hierop voor te bereiden, heeft de werkgroep de communicatieadviseurs van de betreffende dienstonderdelen gevraagd een communicatiestrategie te schrijven met een tijdspad. In deze strategie wordt beschreven welke organisatie wat doet. De wijze waarop de communicatie uitgerold gaat worden zal bepaald worden door de organisatie die hiervoor aan de lat staat.

Doelgroep

Deze communicatiestrategie richt zich op verschillende doelgroepen:

- **Algemeen publiek:** mensen die geen belang hebben bij en/of kennis hebben van de handhaving op huisvesting en verzorging van roofvogels en uilen.
- **Bedrijfsmatige houders van roofvogels en uilen:** mensen die geld verdienen aan het houden van, handelen in of demonstreren van vogels en de overkoepelende organisaties zoals NOVO en PVH.
- **Hobbymatige, particuliere houders van roofvogels en uilen:** mensen die één of enkele vogels houden als hobby en de overkoepelende organisatie PVH.
- **Inspecteurs:** mensen die namens de NVWA, LID of politie toezicht houden op de naleving van wet- en regelgeving rondom het houden van roofvogels en uilen.
- **Uitvoering:** medewerkers van de NVWA en RVO die belast zijn met de uitvoering van wet- en regelgeving rondom het houden van roofvogels en uilen.
- **Maatschappelijke organisaties:** Organisaties die geen vogels houden als hobby maar wel belanghebbende zijn zoals opvangcentra, NGO's waaronder de Vogelbescherming, Dierenbescherming, Dierencoalitie

Zoals hierboven aangegeven kunnen de richtlijnen uit de deskundigenverklaring afwijken van de manier waarop bedrijven of particulieren hun vogels houden. Deze doelgroep is bewust of onbewust onwetend over de wijze waarop deze dieren gehouden zouden moeten worden op grond van het Besluit houders van dieren.

Doelstelling

De doelstelling van de communicatiestrategie is bewustwording en voorlichting:

- We willen het **algemeen publiek** op de hoogte stellen van de manier waarop wij met ondersteuning van experts invulling geven aan de open normen uit de wet dieren. Ook door het delen van resultaten in de handhaving.

- Daarnaast willen we het **algemeen publiek** informeren over wat er allemaal komt kijken om een roofvogel op verantwoorde wijze te houden zodat ze niet zomaar een roofvogel aanschaffen.
- We willen **bedrijfsmatige en particuliere houders** van roofvogels en uilen bewust maken van de regels omtrent de welzijnsnormen voor roofvogels en uilen in relatie tot hun soortspecifieke natuurlijke gedrag .
- We willen **inspecteurs** informeren over de wetenschappelijke onderbouwing uit de deskundigenverklaring waarmee zij hun handhaving inzake huisvesting en verzorging van roofvogels en uilen kunnen staven.
- We willen de uitvoering informeren over de wijze waarop in een concreet geval met bewijs in de vorm van algemeen aanvaarde resultaten van (empirisch) wetenschappelijk onderzoek, kan worden onderbouwd dat sprake is van een overtreding.

Rollen en verantwoordelijkheden

Het ministerie van LNV , RVO, de NVWA, de Nationale politie en de LID hebben samen een rol in de communicatie. Kort samengevat staat LNV aan de lat inzake externe communicatie over het beleid. RVO communiceert over de uitvoering van de wetten en regels, vergunningverlening en handhaving. De NVWA, LID en Nationale Politie zullen zich met name richten op de interne communicatie richting inspecteurs en doen de controles ter plaatse waarbij zij gebruik kunnen maken van de deskundigenverklaring.

De organisaties zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het behalen van bovengenoemde doelstellingen en versterken van elkaars boodschap. In tabel 1 worden deze verantwoordelijkheden weergegeven.

Tabel 1 Verantwoordelijkheden communicatie per organisatie

Wie	Verantwoordelijk voor	Communiqueert richting	Communiqueert over
LNV	Algemene lijn	Algemeen publiek	De manier waarop roofvogels op een verantwoordelijke manier gehouden kunnen worden, gebaseerd op de wetenschappelijke literatuur
RVO	Uitvoering en handhaving van dierenwelzijnsaspecten	Bedrijfsmatige en hobbymatige houders	Vergunningen, handhaving, preventieve voorlichting om overtredingen te voorkomen
NVWA	Handhaving	Inspecteurs/ publiek nav vragen	Handhaving
Nationale politie	Handhaving	Inspecteurs	Handhaving
LID	Handhaving	Inspecteurs	Handhaving

Omgevingsbeeld

Over het houden van roofvogels en uilen wordt in de maatschappij verschillend gedacht.

Dierenbelangenorganisaties vinden dat het houden van roofvogels en uilen beperkt of verboden

moet worden. Belangenbehartigers uit de vogelsector zijn van mening dat vogels gehouden kunnen worden onder de volgens hen juiste voorwaarden. Tot op heden is het wettelijk toegestaan om roofvogels en uilen te houden mits voldaan wordt aan de algemeen geldende regels uit de Wet Natuurbescherming, Wet dieren en Besluit houders van dieren. Er is nog geen positieflijst voor vogels.

Dierenbelangenorganisaties

Dierenbelangenorganisaties waaronder de Dierencoalitie, De Dierenbescherming en de Vogelbescherming zijn tegen het houden van wilde dieren, waaronder roofvogels en uilen. Zij zijn van mening dat er geen houderijvoorschriften in de praktijk haalbaar zijn waar de dieren hun natuurlijke gedrag kunnen uitoefenen in die mate dat voldaan wordt aan de eisen zoals gesteld in het Besluit houders van dieren.

De Vogelbescherming Nederland, Werkgroep Roofvogels Nederland, STONE (Steenuilwerkgroep Nederland), SKWN (Kerkuilwerkgroep Nederland), Slechtvalkwerkgroep Nederland en Oehoewerkgroep Nederland hebben gezamenlijk een standpunt uitgebracht met betrekking tot het houden van roofvogels en uilen.¹

In dit standpunt is het volgende opgenomen:

- Vogelbescherming is tegen het houden van roofvogels en uilen door particulieren (niet zijnde erkende valkeniers) en het houden van roofvogelshows en –demonstraties of andere voorstellingen met (levende) roofvogels en/of uilen voor publiek. Zij beschouwt roofvogels en uilen als wilde dieren die niet in een hok thuis horen.
- Roofvogels en uilen dienen te worden opgenomen op een negatief- dan wel positieflijst voor huisdieren, met name uit oogpunt van faunavervalsing bij ontsnapping en kwaliteit van leven van deze vogels in gevangenschap. Alleen erkende valkeniers, met een valkeniersdiploma, mogen deze vogels houden.
- Vogelbescherming wil een verbod op het houden van grote valken en het hybridiseren met grote valken, omdat deze regelmatig ontsnappen en voor problemen zorgen bij slechtvalken in de vrije natuur.
- Vogelbescherming wil het aantal valkeniers niet verder uitbreiden, noch het aantal (zowel inheemse als uitheemse) soorten waarmee gejaagd wordt of waarmee schade bestreden wordt.
- Vogelbescherming is tegen jacht of schadebestrijding in Natura 2000-gebieden met roofvogels en uilen; ook door erkende valkeniers.
- Vogelbescherming vindt dat houders van roofvogels en uilen (niet zijnde erkende valkeniers) hun vogels niet mogen laten vliegen, zowel in als buiten ‘het veld’.

Sectororganisaties

De vogelsector heeft, op basis van de deskundigenverklaring die is vastgesteld door de UU, zelf houderijvoorschriften opgesteld voor de huisvesting en verzorging van roofvogels en uilen. Deze voorschriften zijn opgesteld door Stichting Verantwoord Roofvogels Houden, Stichting Valkerij Nederland, Belangenbehartiging Europese Cultuurvogel, Nationaal Overleg Valkerij Organisaties (NOVO), Uil Topia, Roofvogels Arjan Fintelman, Zoo-logisch, Stichting Platform Verantwoord Huisdierbezit (PVH) en Natuur en Recht. Deze zelf opgestelde houderijvoorschriften hebben geen juridische status.

¹ <https://www.vogelbescherming.nl/over-ons/standpunten/standpunt-roofvogelshows>

Achtergrond deskundigenverklaring

In het Besluit Houders van Dieren zijn doelvoorschriften geformuleerd. Deze bieden houders van dieren de ruimte om zelf middelen te kiezen waarmee de doelen kunnen worden behaald. Een verantwoorde invulling van de doelvoorschriften kan worden verkregen in de vorm van algemeen aanvaarde resultaten van (empirisch) wetenschappelijk onderzoek of aan de hand van 'gidsen voor goede praktijken', die worden opgesteld door sectororganisaties en beoordeeld door het ministerie van LNV. Maar ook door gebruik te maken van LICG-bijsluiters en overige wetenschappelijk onderbouwde rapporten. Op dit moment is er geen gids voor goede praktijken met betrekking tot de huisvesting en verzorging van roofvogels.

De opgestelde deskundigenverklaring voorziet in de behoefte om de doelvoorschriften zoals genoemd in het Besluit Houders van Dieren te duiden. De verklaring vervangt de regelgeving niet, maar het is een leidraad die interpretatie en uitwerking geeft aan overheidsnormen. De deskundigenverklaring heeft op zich zelf geen formele juridische status. Dit betekent dat de houder van een roofvogel of uil nooit alleen op basis van de deskundigenverklaring verplicht is om bepaalde maatregelen te nemen. Het staat een houder vrij om op een andere wijze aan het doelvoorschrift te voldoen, waarbij in iedere afzonderlijke casus goed onderbouwd moet worden waarom wel / niet wordt voldaan.

Handhavers kunnen de deskundigenverklaring wel gebruiken als hulpmiddel bij controles. Het ligt vervolgens op de weg van het bestuursorgaan dat een handhavingsbesluit neemt, om te bewijzen dat sprake is van een overtreding. Dit bewijs kan worden geleverd in de vorm van algemeen aanvaarde resultaten van (empirisch) wetenschappelijk onderzoek. De opgestelde deskundigenverklaring voorziet in dit (empirisch) wetenschappelijk bewijs.

Kernboodschap

- In Nederland worden roofvogels en uilen niet alleen gehouden voor shows en demonstraties, maar ook door particulieren als gezelschapsdier.
- In de wet staat een aantal doelvoorschriften voor het houden, huisvesten en verzorgen van roofvogels en uilen. Zo moeten houders ervoor zorgen dat dieren voldoende bewegingsvrijheid hebben, hun natuurlijke gedrag kunnen vertonen en goed voer en voldoende water krijgen.
- Roofvogels en uilen hebben op dit gebied heel specifieke behoeften en zijn gevoelig voor stress. Het houden van deze dieren vereist daarom goede kennis van de specifieke soort.
- De deskundigenverklaring is een algemeen kennisdocument dat een overzicht geeft van maatregelen die je als houder kunt nemen om aan de wettelijke basiseisen te voldoen.
- Houders van roofvogels en uilen kunnen dit document gebruiken om hun dieren op een goede manier te houden.
- Handhavende instanties kunnen dit document gebruiken als leidraad bij controles.
- De deskundigenverklaring is een hulpmiddel en sluit andere maatregelen of methodes niet uit, mits deze door wetenschappelijk onderzoek worden onderbouwd.
- Ondanks de zorgvuldige wijze waarop deze deskundigenverklaring tot stand is gekomen, zullen zich in de praktijk nieuwe situaties voordoen en zullen nieuwe of andere oplossingen worden aangedragen.

Tijdspad

1 mei: Start toepassen deskundigenverklaring voor handhaving

1 juni: Plan van aanpak communicatie door LNV, LID, Nationale Politie en NVWA uitgewerkt volgens tabel 1 verantwoordelijkheden

Betrokken communicatieadviseurs

Vanuit de verschillende dienstonderdelen zijn de volgende communicatieadviseurs betrokken bij de communicatie over de deskundigenverklaring:

- 10.2.e [redacted] [jer@minlnv.nl](mailto:[redacted]jer@minlnv.nl)
- 10.2.e [redacted] [@rvo.nl](mailto:[redacted]@rvo.nl)
- 10.2.e [redacted] [@nvwa.nl](mailto:[redacted]@nvwa.nl)
- 10.2.e [redacted] [@politie.nl](mailto:[redacted]@politie.nl)

Omschrijving	Werkgroep Roofvogels en Uilen
Vergaderdatum en -tijd	26 oktober 2020
Vergaderplaats	Thuis – conference call 14:00 – 15:45 uur
Aanwezig	10.2.10.2.e (voorzitter), 2 (notulist), 10.2.e, 10.2.e
Afwezig	10.2.e, 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e

Besluitenlijst

1. svz deskundigenverklaring

10.2.e van Z heeft aangegeven nogmaals het hele document goed te willen doornemen alvorens zij haar handtekening wil zetten op de aangepaste versie. Doordat dit nog enige tijd op zich zal laten wachten en er al wel gewerkt wordt met het document is nu afgesproken dat we alle verwijzingen naar 10.2.e en de Faculteit uit het document halen en het document niet als een deskundigenverklaring gaan gebruiken maar als een review, een overzichtsdocument voor de handhaving. De exacte benaming van het document voor de website zal in overleg met RVO communicatie (het moet B1 taal zijn) vastgesteld gaan worden. Daarna zal de link waarop het reviewdocument te vinden is naar alle deelnemers worden gestuurd. Van belang is dat alle nog circulerende documenten verwijderd worden en alleen maar met dit document gewerkt gaat worden.

Actie 10.2.e gaat met RVO communicatie overleggen en zal link doorsturen.

2. Gezamenlijk oppakken casussen

Het is van belang dat juist nu het reviewdocument is afgerond, zaken met elkaar op te pakken om ook de komende tijd er zo zorg voor te dragen dat ook degenen die nog niet eerder hiermee gewerkt hebben, de expertise kunnen gaan opbouwen.

Actie 10.2.e neemt initiatief om dit met LID en NVWA verder af te stemmen.

3. Cursus Roofvogels

Om niet teveel tijd in beslag te laten nemen voor de presentatoren zal het deel van 10.2.e en het deel van e opgenomen gaan worden. Het deel 10.2.e is opgenomen. Het deel van moet helaas overnieuw. Dit staat gepland voor 4 november. Afgesproken is dat in januari 2021 bekeken wordt hoe de zaken mbt Corona ervoor staan en afhankelijk daarvan op welke wijze de cursus gegeven kan gaan worden. Doordat 10.2.g vanaf het begin betrokken is en daar ook geld voor heeft gekregen, zal deze locatie gebruikt blijven en niet worden uitgekeken naar een andere ook geschikte locatie zoals 10.2.d. Dat heeft dus niets met de locatie te maken maar alles met financiën.

Actie e

4. Dierentuinen en opslaghouders

Ofschoon het zo kan zijn dat opslaghouders en dierentuinen mogelijk ook niet voldoen aan bepaalde eisen uit het review document is wel afgesproken dat de aandacht eerst gaat naar particulieren en bedrijfsmatige houders en niet

naar dierentuinen en opslaghouders. Dierentuinen hebben nog steeds een vergunning voor onbepaalde tijd en huisvesting kan in de loop van de tijd niet meer voldoen. Ook opslaghouders hebben een contract maar dit contract is wel tijdelijk. Handhaving kan tijdens de looptijd lastig zijn. Op het moment dat er iets aan de hand is, graag eerst met [] kortsluiten om problemen te voorkomen. Probleem dient met beleid LNV verder besproken te worden.

Actie [] **en** []

5. Overleg met Valkeniers

De LID is benaderd voor een overleg met een valkeniersorganisatie. De werkgroep wil graag eerst weten welke organisatie het is en wat precies het doel is van het overleg. De werkgroep staat welwillend tegenover een overleg maar uitgangspunt moet zijn om stakeholders te informeren en niet om het reviewdocument te gaan bediscussiëren. Het is daarbij van belang dat alle vertegenwoordigers hierbij aanwezig zijn om zo duidelijk te maken richting partijen dat we allen achter het opgestelde document staan. 11.1

Actie 10.2.e vraag na aan 10.2.e wat wie nu deze organisatie precies is en wat het doel is.

Besluitenlijst vorige overleggen

- Er wordt besloten om geen consultatie te organiseren op het document vanwege de vele uiteenlopende belangen die belangen-, brancheorganisaties en stakeholders vertegenwoordigen. Doel van de consultatie zou moeten zijn het kweken van draagvlak om met het document te gaan werken. Gelet op de signalen zou een consultatie niet het gewenste resultaat leveren.

Actiepuntenlijst

Nr.	d.d.	Omschrijving	Actie door:	Eind datum
7		Inventariseren verenigingen/belangengroepen voor 'consultatie'	10.2.e	Afgesloten
8		Uitnodigen gespreksbegeleider voor consultatie		Afgesloten
11/12		Inzet deskundige (verklaring van 10.2.e verklaring nader onderbouwen 21-01: heeft nog een paar kleine opmerkingen. past aan.		Eind (29) oktober
13		Ontwikkelen gestandaardiseerde vragenlijst en stappenplan opstellen voor een inspectie voor alle partijen		Afgesloten
14		Deskundigen overzicht opstellen voor verschillende (exotische) diersoorten		Eind (29) oktober
15		Overzicht aanleveren van dossiers die zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk hebben gespeeld	allen	Afgesloten

16.	10/9	Vertaalbureau RVO.nl vragen voor vertaling doc in het Engels 21-01: Document ligt momenteel bij vertaalburo.	10.2.e	September
17.	10/9	1. Inventarisatie handhavings-/interventiebeleid bestuursrechtelijke handhaving dierenwelzijn (rondsturen algemeen/specifiek interventiebeleid/feitcodetabel dierenwelzijn artt. 1.6-1.8 Bhd en art. 22 lid 8 Wd)	NVWA en RVO.nl	Afgesloten
18.	10/9	Doorgeven aan [redacted] aanwezigheid cursus 24/10	allen	Afgesloten
19.	21/1	Opstellen communicatieplan met tijdspad	allen (communicatie)	Eind februari
20.	21/1	Opstellen juridische uiteenzetting	[redacted] z e	Afgesloten
21.	21/1	In handhavingskaderoverleg invulling interventiebeleid bespreken	allen	Afgesloten
22.	21/4	Communicatiestrategie wijzigen. Opmerkingen op communicatieplan naar [redacted].e [redacted] en [redacted] passen concept aan.	allen	Deze week
23.	21/4	Met [redacted] en [redacted] afstemming over video opname [redacted]	[redacted] e	afgesloten
24.	26/10	[redacted] overlegt met RVO communicatie stuurt link RVO site door	[redacted]	1 ^e week november
25.	26/10	Gezamenlijk weer gaan oppakken casussen	[redacted]	doorlopend
26.	26/10	Afronding cursus roofvogels en in jan 2021 bekijken hoe nu verder	[redacted] e	[redacted] 2021 z e
27.	26/10	Overleg met beleid over Dierentuinen en review document	[redacted] en [redacted]	[redacted] 2021
28.	26/10	Navraag bij [redacted] over overleg met Valkeniers	[redacted]	1 ^e week november

Notulist

Overleg d.d.	Naam notulist
23 april 2018	10.2.e
16 juli 2018	[redacted]
19 november 2018	[redacted]
12 februari 2019	[redacted]
21 mei 2019	[redacted]
10 september 2019	[redacted]
12 november 2019	[redacted]
21 januari 2020	[redacted]
21 april 2020	[redacted]
26 okt 2020	[redacted]
	[redacted]

Wettelijk kader 'bedrijfsmatig handelen' als bedoeld in paragraaf 3.2 van het Besluit houders van dieren

Artikel 3.6. Verbod en uitzondering voor niet-bedrijfsmatig handelen

1. Het is verboden gezelschapsdieren te verkopen, ten verkoop in voorraad te houden, af te leveren, te houden ten behoeve van opvang, of te fokken ten behoeve van de verkoop of aflevering van nakomelingen, tenzij daarbij wordt voldaan aan deze paragraaf.
2. Deze paragraaf is niet van toepassing indien degene onder wiens verantwoordelijkheid gezelschapsdieren worden verkocht, ten verkoop in voorraad worden gehouden, afgeleverd, gehouden ten behoeve van opvang, of gefokt ten behoeve van de verkoop of aflevering van nakomelingen, aannemelijk maakt dat er bij de uitoefening van die activiteiten geen sprake is van bedrijfsmatig handelen.

4.2 Bedrijfsmatig handelen (Nota van toelichting, Staatsblad 2014, 232)

Paragraaf 3.2 stelt regels over het bedrijfsmatig verkopen, ten verkoop in voorraad houden, afleveren, houden ten behoeve van opvang, en fokken van gezelschapsdieren. (...)

De paragraaf is van toepassing voor zover het gaat om het bedrijfsmatig verkopen, ten verkoop in voorraad houden, afleveren, fokken en houden van dieren ten behoeve van opvang. Het begrip bedrijfsmatig staat voor het in zekere omvang en met een zekere regelmaat uitoefenen van activiteiten. De vaststelling of het gaat om bedrijfsmatige activiteiten wordt per geval getoetst. In de meeste gevallen is dit duidelijk, omdat het bijvoorbeeld een dierenspeciaalzaak of pension betreft. In de gevallen waarin dit niet duidelijk is, maar wel wordt vermoed dat sprake is van bedrijfsmatig handelen, zal de betrokkene aannemelijk dienen te maken dat niet bedrijfsmatig word gehandeld om niet onder de werking van het besluit te vallen (artikel 3.6).

Zoals hiervoor aangegeven is in veel gevallen duidelijk dat er sprake is van bedrijfsmatige activiteiten, omdat het bijvoorbeeld een pension, asiel, dierenspeciaalzaak of groothandel betreft.

In sommige gevallen is dit minder duidelijk. De hieronder genoemde situaties kunnen indicaties zijn dat er sprake is van bedrijfsmatige activiteiten:

- gezelschapsdieren worden gefokt anders dan voor uitbreiding van het aantal gezelschapsdieren binnen het eigen huishouden of de directe familie- en vriendenkring;
- gezelschapsdieren worden verkocht aan anderen dan familie en vrienden;
- gezelschapsdieren worden opgevangen tegen een vergoeding en er worden hiervoor advertenties geplaatst;
- ruimtes zijn speciaal ingericht voor de onder dit besluit vallende activiteiten;
- registratie van de Kamer van koophandel of het hebben van een BTW-nummer;
- adverteren, al dan niet op websites, met gezelschapsdieren;
- er wordt gehandeld vanuit een winst oogmerk.

Met behulp van deze indicaties kan in een individueel geval worden bepaald of er sprake is van bedrijfsmatig handelen. De indicaties zijn niet-cumulatief. Een indicatie kan voor een doelgroep ook helemaal niet relevant zijn. Voor het houden ten behoeve van opvang geldt bijvoorbeeld dat het winst oogmerk géén relevant criterium is om te bepalen of er sprake is van handelen in een zekere omvang en

met een zekere regelmaat. Opvang van dieren vindt vaak plaats zonder winstoogmerk, maar met een ideëel doel.

Omschrijving	Werkgroep Roofvogels en Uilen
Vergaderdatum en -tijd	7 juli 2020
Vergaderplaats	Thuis – conference call 14:00 – 15:45 uur
Aanwezig	10.2.10.2.e (voorzitter), 2
	(notulist),
Afwezig	10.2.e 2
Kopie aan	,

Mededelingen:**Ontheffingsaanvraag gedaan om roofvogels in huiskamer 24/7 aan**

sprenkel te houden: casus waarbij eigenaren aangeven dat de dieren niet in de grote volière kunnen aarden en dus beter af zijn in de woonkamer op de sprenkel. Op dit moment loopt dit nog, eigenaar moet nu reageren op hoe of wat precies.

Hierbij belangrijk om te zorgen dat de basis bij afwijzing straks klopt, zodat dit als basis gebruikt kan worden voor de andere soorten.

Gedragproblematiek: Hoe hiermee om te gaan

Dus de vogels die bijv. klein gehuisvest worden/ aan sprenkel en waarvan als maatregel komt dat ze groter gehuisvest moeten worden. Hoe gaan we hiermee om, aangezien hier een gewenningsperiode voor nodig is. Volgende stappen zijn naar voren gekomen:

- Deskundige verklaring om algemeen plan op te stellen hoe dieren om te wennen van bijv. aan de sprenkel/klein gehuisvest naar gewenste huisvesting
- Mogelijkheid tot aangeven dat dit door/in samenwerking met een professional moet gebeuren in de maatregel (en moeten we dan een lijst opstellen waarna verwezen kan worden als daarom gevraagd)
- Hercontrole eventueel met een gedragstherapeut.
 - o 10.2.e gaat dit binnen RVO bespreken hoe of wat als eerste stap

Praktijk ervaringen:

Vanuit het veld: afmetingen die voor geschreven staan zijn voor mensen met meerdere roofvogels meestal niet te doen in de tuin. Wat doen we met mensen die het verder wel goed voor elkaar hebben, die er veel mee vliegen en wel in volière gehuisvest. Wat moeten we daarmee. 2 verschillende categorieën in huisvesting afmetingen? Hoe bewijs je dat je vaak met je vogels vliegt (zodat dit niet een excuus wordt om niet te voldoen aan de andere afmetingen)?

- Aan de eigenaar om aan te geven dat de ruimte die die vogels tot hun beschikking hebben voldoende is, als niet voldoet aan de volière eisen in de verklaring.
- Mogelijk alternatief om volière op 'gehuurd' land te plaatsen.

Verder positieve ervaringen uit het veld, goed mee te werken.

Eigenaren hebben toch wel wat meer vragen. Denken dat het nieuwe wetgeving is. Mogelijk toch meer behoefte om sneller de deskundige verklaring openbaar te plaatsen. 10.2.e gaat achter [] aan voor de inleiding van de verklaring. [] gaat bij RVO kijken om dit versneld op de website van RVO voor elkaar te krijgen.

Rondvraag:

Wat gebeurt er nu met de doelgroepenanalyse, omdat niet iedereen hierbij was. Kan [] hier meer toelichting over geven.

Volgende datum wordt voor nu even uitgesteld totdat er weer behoefte aan is. Via mail elkaar op de hoogte houden van casussen.

Actiepuntenlijst

Nr.	d.d.	Omschrijving	Actie door:	Eind datum
14		Deskundigen overzicht opstellen voor verschillende (exotische) diersoorten. [] stuurt zijn lijstje door naar [] en 10.2.e Zij vullen aan. [] stuurt complete lijst naar [] 7/7: Voor wat bellen we ze en willen ze gebeld worden?	[] 10.2.e en []	Oktober 2019
16.	10/9	Vertaalbureau RVO.nl vragen voor vertaling doc in het Engels 21-01: Document ligt momenteel bij vertaalburo. 12-05: Wacht nog op [] die moest nog iets uitzoeken. Voor 1 juni koppelt ze terug aan [] 7/7: [] gaat nogmaals bij [] vragen over de inleiding	[] en 10.2.e	September 2019
19.	21/1	Opstellen communicatiestrategie met tijdspad 7/7: [] gaat hier achteraan of deze definitief is	[]	Volgend overleg
23.	21/4	Met [] en [] afstemming over video opname [] Ivm de coronacrisis is nu afgesproken dat [] ism [] en [] de video op een locatie bij de politie zal laten opnemen 7/7: [] heeft za een afspraak om te kijken wat mogelijkheden nu zijn	[] en []	Volgend overleg
25.	12/5	Opstellen communicatieplan eigen organisatie	RVO, NVWA, LID?	Juli 2020
26.	7/7	Gedragsproblematiek en hoe hiermee om te gaan: 10.2.e gaat dit binnen RVO bespreken hoe of wat als eerste stap	[]	
27.	7/7	Toelichting op de doelgroepenanalyse	[]	

28.	7/7	Kromsnavels wordt de volgende diergroep. Alvast nadenken hoe dit op te pakken	Allen	
-----	-----	--	-------	--

Notulist

Overleg d.d.	Naam notulist
23 april 2018	10.2.e
16 juli 2018	
19 november 2018	
12 februari 2019	?
21 mei 2019	
10 september 2019	?
12 november 2019	
21 januari 2020	
21 april 2020	
12 mei 2020	
7 juli 2020	e

Besluitenlijst vorige overleggen

21/1/2020

- Er wordt besloten om geen consultatie te organiseren op het document vanwege de vele uiteenlopende belangen die belangen-, brancheorganisaties en stakeholders vertegenwoordigen. Doel van de consultatie zou moeten zijn het kweken van draagvlak om met het document te gaan werken. Gelet op de signalen zou een consultatie niet het gewenste resultaat leveren.

21/4/2020

- Gebruik deskundigenverklaring
LID, RVO en Politie gaan de afgeronde en door de Faculteit ondertekende deskundigenverklaring vanaf 1 mei a.s. gebruiken bij de handhaving. Omdat de verklaring onverhoopt al openbaar is geworden, wijken we af van eerder gemaakte afspraken om eerst te gaan communiceren over de verklaring alvorens het document in de praktijk te gebruiken. We gebruiken het document als intern beleid, als richtlijn hoe wij als toezichthouders uitvoering geven aan de open normen uit de regelgeving.
De NVWA wil eerst duidelijkheid over de status van het document alvorens het document integraal te gebruiken. Tot dat moment worden alleen de bronnen uit het document met de daarbij behorende uitleg toegepast bij de uitvoering als onderbouwing maar wordt niet verwezen naar het document. 10.2. begrijpt de urgentie en zal zijn best doen om zo snel mogelijk deze duidelijkheid te krijgen. De datum van 1 mei is door de werkgroep gekozen als startdatum van het toepassen van de deskundigenverklaring in de hoop dat dit de NVWA voldoende tijd geeft voor het scheppen van de gewenste duidelijkheid.
- Methode waarop deskundigenverklaring wordt toegepast:
De artikelen uit de Wet dieren en het Besluit houders van dieren die zijn overtreden worden vastgesteld. Vervolgens wordt de aangetroffen situatie beschreven en verwezen naar de hierop van toepassing zijnde desbetreffende passage uit de deskundigenverklaring en de hierbij behorende

wetenschappelijke bronnen op grond waarvan geconstateerd is dat de desbetreffende artikelen zijn overtreden. De deskundigenverklaring wordt als bijlage bij het rapport gevoegd.

De opgestelde deskundigenverklaring moet gezien worden als een leidraad. Het is niet bedoeld als de norm hoe het per se moet. Als een houder de dieren houdt zoals beschreven in de verklaring, is er geen sprake van een overtreding. Als de houder daar van afwijkt, dan moet de houder goed onderbouwen waarom het volgens die methode ook goed is. We gaan verwijzen naar de deskundigenverklaring als op zichzelf staand document. Niet alleen naar de bronnen waarnaar verwezen wordt.

- Het opgestelde concept van de communicatiestrategie is door het al in de openbaarheid terechtgekomen deskundigenverklaring achterhaald. Het tijdspad klopt nu niet meer omdat we nu toch al met het document aan de slag gaan. Iedereen stuurt **uiterlijk deze week** de opmerkingen op de opgestelde en rondgestuurde communicatiestrategie naar 10.2.e .e en stuurt het door naar 10.2.e en 10.2.e passen het dan aan.
- Over 3 weken overleggen we weer via videoconference.
- 10.2.e overlegt met 10.2.e en 10.2.e hoe er het beste een video van 10.2.e kan worden gemaakt.

Afgesloten actiepunten

Nr.	d.d.	Omschrijving	Actie door:	Eind datum
7		Inventariseren verenigingen/belangengroepen voor 'consultatie'	10.2.e	Afgesloten
8		Uitnodigen gespreksbegeleider voor consultatie		Afgesloten
11/12		Inzet deskundige (verklaring van 10.2.e verklaring nader 10.2.e onderbouwen 21-01: 10.2.e heeft nog een paar kleine opmerkingen. 10.2.e past aan.		Afgesloten
13		Ontwikkelen gestandaardiseerde vragenlijst en stappenplan opstellen voor een inspectie voor alle partijen		Afgesloten
15		Overzicht aanleveren van dossiers die zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk hebben gespeeld	allen	Afgesloten
17.	10/9	1. Inventarisatie handhavings-/interventiebeleid bestuursrechtelijke handhaving dierenwelzijn (rondsturen algemeen/specifiek interventiebeleid/feitcodetabel dierenwelzijn artt. 1.6-1.8 Bhd en art. 22 lid 8 Wd)	NVWA en RVO.nl	Afgesloten
18.	10/9	Doorgeven aan 10.2.e aanwezigheid cursus 24/10	allen	Afgesloten
20.	21/1	Opstellen juridische uiteenzetting	10.2.e	Afgesloten
21.	21/1	In handhavingskaderoverleg invulling interventiebeleid bespreken	allen	Afgesloten

24.	12/5	Uiterlijk vrijdag laatste commentaar op communicatiestrategie naar 	Allen	Deze week
-----	------	--	-------	-----------

e

Omschrijving Werkgroep Roofvogels en Uilen
 Vergaderdatum en -tijd 12 mei 2020
 Vergaderplaats Thuis – conference call 14:00 – 15:45 uur
 Aanwezig 10.2.e (voorzitter), 2
 (notulist),
 10.2. 10.2.

Afwezig 10.2.e 2

Kopie aan

Besluitenlijst

1. Roofvogel expertverklaring

Er is een nieuwe inleiding gemaakt die meer recht doet aan de feiten. Dit voorkomt het mogelijk verkeerd interpreteren als zijnde een door de toezichthoudende instanties opgestelde uitwerking van open normen in de vorm van beleidsregels. Ligt ter ondertekening bij 10.2.e. Na ondertekening is de NVWA akkoord en zal de verklaring door alle betrokken organisaties worden toegepast bij hun inspecties ter onderbouwing van de geconstateerde overtredingen van met name genoemde artikelen uit het Besluit houders van dieren.

2. De communicatiestrategie wordt nog definitief gemaakt naar aanleiding van de laatste opmerkingen, en vastgesteld na akkoord werkgroep volgend overleg. Het voorliggend document is een strategiedocument en nog geen gedetailleerd uitgewerkt plan van aanpak (het communicatieplan). Deze uitwerking op uitvoeringsniveau zal na akkoord van het strategiedocument worden uitgewerkt door RVO, NVWA en LID. Zij stellen zelf een communicatieplan op met planning. Afstemming hiervoor is wel noodzakelijk. Wat in de communicatiestrategie onder communicatieacties staat, moet in het communicatieplan worden opgenomen, niet in de strategie. Sommige onderdelen uit het strategiedocument even parkeren omdat deze meer op het terrein lijken te liggen van het communicatieplan zelf. Hoe gaan we de deskundigenverklaring uitwerken, welke communicatiekanalen zetten we hiervoor in, schrijven instructie toezichthouders kunnen NVWA en Politie oppakken, Kernboodschap van onze communicatie moet zijn: sector, Besluit houders van dieren geldt al geruime tijd, jullie hebben nagelaten deze goed te implementeren in jullie houderijsystemen, en er zijn talloze misstanden geconstateerd en daarom zijn we als overheid nu genooddaakt om hier meer sturing aan te geven door de bestaande normen in duidelijke richtlijnen te verwerken. Hiervoor hebben we advies gevraagd aan de Faculteit van Diergeneeskunde. Dit advies is gegeven middels een expertverklaring.

Actiepuntenlijst

Nr.	d.d.	Omschrijving	Actie door:	Eind datum
14		Deskundigen overzicht opstellen voor verschillende (exotische) diersoorten. stuurt zijn lijstje door naar en Zij vullen aan. stuurt complete lijst naar	en	Oktober 2019

16.	10/9	Vertaalbureau RVO.nl vragen voor vertaling doc in het Engels 21-01: Document ligt momenteel bij vertaalburo. 12-05: Wacht nog op 10.2.e die moest nog iets uitzoeken. Voor 1 juni koppelt ze terug aan	10.2.e	September 2019
19.	21/1	Opstellen communicatiestrategie met tijdspad	allen (communicatie)	Volgend overleg
23.	21/4	Met en afstemming over video opname Ivm de coronacrisis is nu afgesproken dat ism en de video op een locatie bij de politie zal laten opnemen		Volgend overleg
24.	12/5	Uiterlijk vrijdag laatste commentaar op communicatiestrategie naar	Allen	Deze week
25.	12/5	Opstellen communicatieplan eigen organisatie	RVO, NVWA, LID?	Juli 2020

Notulist

Overleg d.d.	Naam notulist
23 april 2018	10.2.e 10.2.e
16 juli 2018	
19 november 2018	
12 februari 2019	2
21 mei 2019	
10 september 2019	2
12 november 2019	
21 januari 2020	
21 april 2020	
12 mei 2020	

Besluitenlijst vorige overleggen

21/1/2020

- Er wordt besloten om geen consultatie te organiseren op het document vanwege de vele uiteenlopende belangen die belangen-, brancheorganisaties en stakeholders vertegenwoordigen. Doel van de consultatie zou moeten zijn het kweken van draagvlak om met het document te gaan werken. Gelet op de signalen zou een consultatie niet het gewenste resultaat leveren.

21/4/2020

- Gebruik deskundigenverklaring
LID, RVO en Politie gaan de afgeronde en door de Faculteit ondertekende deskundigenverklaring vanaf 1 mei a.s. gebruiken bij de handhaving. Omdat de verklaring onverhoopt al openbaar is geworden, wijken we af van eerder gemaakte afspraken om eerst te gaan communiceren over de verklaring alvorens het document in de praktijk te gebruiken. We gebruiken het document als intern beleid, als richtlijn hoe wij als toezichthouders uitvoering geven aan de open normen uit de regelgeving.

De NVWA wil eerst duidelijkheid over de status van het document alvorens het document integraal te gebruiken. Tot dat moment worden alleen de bronnen uit het document met de daarbij behorende uitleg toegepast bij de uitvoering als onderbouwing maar wordt niet verwezen naar het document. 10.2. begrijpt de urgentie en zal zijn best doen om zo snel mogelijk deze duidelijkheid te krijgen. De datum van 1 mei is door de werkgroep gekozen als startdatum van het toepassen van de deskundigenverklaring in de hoop dat dit de NVWA voldoende tijd geeft voor het scheppen van de gewenste duidelijkheid.

- Methode waarop deskundigenverklaring wordt toegepast:
De artikelen uit de Wet dieren en het Besluit houders van dieren die zijn overtreden worden vastgesteld. Vervolgens wordt de aangetroffen situatie beschreven en verwezen naar de hierop van toepassing zijnde desbetreffende passage uit de deskundigenverklaring en de hierbij behorende wetenschappelijke bronnen op grond waarvan geconstateerd is dat de desbetreffende artikelen zijn overtreden. De deskundigenverklaring wordt als bijlage bij het rapport gevoegd.
De opgestelde deskundigenverklaring moet gezien worden als een leidraad. Het is niet bedoeld als de norm hoe het per se moet. Als een houder de dieren houdt zoals beschreven in de verklaring, is er geen sprake van een overtreding. Als de houder daar van afwijkt, dan moet de houder goed onderbouwen waarom het volgens die methode ook goed is. We gaan verwijzen naar de deskundigenverklaring als op zichzelf staand document. Niet alleen naar de bronnen waarnaar verwezen wordt.
- Het opgestelde concept van de communicatiestrategie is door het al in de openbaarheid terechtgekomen deskundigenverklaring achterhaald. Het tijdspad klopt nu niet meer omdat we nu toch al met het document aan de slag gaan. Iedereen stuurt **uiterlijk deze week** de opmerkingen op de opgestelde en rondgestuurde communicatiestrategie naar [] bundelt en stuurt het door naar 10.2.e [] en [] passen het dan aan.
- Over 3 weken overleggen we weer via videoconference.
- [] overlegt met [] en [] hoe er het beste een video van [] kan worden gemaakt.

Afgesloten actiepunten

Nr.	d.d.	Omschrijving	Actie door:	Eind datum
7		Inventariseren verenigingen/belangengroepen voor 'consultatie'	10.2.e []	Afgesloten
8		Uitnodigen gespreksbegeleider voor consultatie	[] e	Afgesloten
11/12		Inzet deskundige (verklaring van 10.2.e [] verklaring nader 2.e [] onderbouwen 21-01: [] heeft nog een paar kleine opmerkingen. [] past aan.	[]	Afgesloten
13		Ontwikkelen gestandaardiseerde vragenlijst en stappenplan opstellen voor een inspectie voor alle partijen	[]	Afgesloten
15		Overzicht aanleveren van dossiers die zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk hebben gespeeld	allen	Afgesloten

17.	10/9	1. Inventarisatie handhavings-/interventiebeleid bestuursrechtelijke handhaving dierenwelzijn (rondsturen algemeen/specifiek interventiebeleid/feitcodetabel dierenwelzijn artt. 1.6-1.8 Bhd en art. 22 lid 8 Wd)	NVWA en RVO.nl	Afgesloten
18.	10/9	Doorgeven aan <input type="text"/> aanwezigheid cursus 24/10	allen	Afgesloten
20.	21/1	Opstellen juridische uiteenzetting	<input type="text"/>	Afgesloten
21.	21/1	In handhavingskaderoverleg invulling interventiebeleid bespreken	allen	Afgesloten

Omschrijving	Werkgroep Roofvogels en Uilen
Vergaderdatum en -tijd	21 april 2020
Vergaderplaats	Thuis – conference call 14:00 – 15:45 uur
Aanwezig	10.2.e 10.2.e (voorzitter), 2 (notulist), 10.2.e 2
Afwezig	10.2.e 10.2. 10.2. 10.2.e
Kopie aan	

Besluitenlijst

1. Gebruik deskundigenverklaring

LID, RVO en Politie gaan de afgeronde en door de Faculteit ondertekende deskundigenverklaring vanaf 1 mei a.s. gebruiken bij de handhaving. Omdat de verklaring onverhoopt al openbaar is geworden, wijken we af van eerder gemaakte afspraken om eerst te gaan communiceren over de verklaring alvorens het document in de praktijk te gebruiken. We gebruiken het document als intern beleid, als richtlijn hoe wij als toezichthouders uitvoering geven aan de open normen uit de regelgeving.

De NVWA wil eerst duidelijkheid over de status van het document alvorens het document integraal te gebruiken. Tot dat moment worden alleen de bronnen uit het document met de daarbij behorende uitleg toegepast bij de uitvoering als onderbouwing maar wordt niet verwezen naar het document. 10.2. begrijpt de urgentie en zal zijn best doen om zo snel mogelijk deze duidelijkheid te krijgen. De datum van 1 mei is door de werkgroep gekozen als startdatum van het toepassen van de deskundigenverklaring in de hoop dat dit de NVWA voldoende tijd geeft voor het scheppen van de gewenste duidelijkheid.

2. Methode waarop deskundigenverklaring wordt toegepast:

De artikelen uit de Wet dieren en het Besluit houders van dieren die zijn overtreden worden vastgesteld. Vervolgens wordt de aangetroffen situatie beschreven en verwezen naar de hierop van toepassing zijnde desbetreffende passage uit de deskundigenverklaring en de hierbij behorende wetenschappelijke bronnen op grond waarvan geconstateerd is dat de desbetreffende artikelen zijn overtreden. De deskundigenverklaring wordt als bijlage bij het rapport gevoegd.

De opgestelde deskundigenverklaring moet gezien worden als een leidraad. Het is niet bedoeld als de norm hoe het per se moet. Als een houder de dieren houdt zoals beschreven in de verklaring, is er geen sprake van een overtreding. Als de houder daar van afwijkt, dan moet de houder goed onderbouwen waarom het volgens die methode ook goed is. We gaan verwijzen naar de deskundigenverklaring als op zichzelf staand document. Niet alleen naar de bronnen waarnaar verwezen wordt.

3. Het opgestelde concept van de communicatiestrategie is door het al in de openbaarheid terechtgekomen deskundigenverklaring achterhaald. Het tijdspad klopt nu niet meer omdat we nu toch al met het document aan de slag gaan. Iedereen stuurt **uiterlijk deze week** de opmerkingen op de opgestelde en rondgestuurde communicatiestrategie naar 10.2.e bundelt en stuurt het door naar 10.2.e en 10.2. passen het dan aan.
4. Over 3 weken overleggen we weer via videoconference.
5. overlegt met en hoe er het beste een video van kan worden gemaakt.

Besluitenlijst vorige overleggen

- Er wordt besloten om geen consultatie te organiseren op het document vanwege de vele uiteenlopende belangen die belangen-, brancheorganisaties en stakeholders vertegenwoordigen. Doel van de consultatie zou moeten zijn het kweken van draagvlak om met het document te gaan werken. Gelet op de signalen zou een consultatie niet het gewenste resultaat leveren.

Actiepuntenlijst

Nr.	d.d.	Omschrijving	Actie door:	Eind datum
7		Inventariseren verenigingen/belangengroepen voor 'consultatie'	10.2.e	Afgesloten
8		Uitnodigen gespreksbegeleider voor consultatie	e	Afgesloten
11/12		Inzet deskundige (verklaring van 10.2.e verklaring nader 2.e onderbouwen 21-01: heeft nog een paar kleine opmerkingen. past aan.		Eind (29) oktober
13		Ontwikkelen gestandaardiseerde vragenlijst en stappenplan opstellen voor een inspectie voor alle partijen		Afgesloten
14		Deskundigen overzicht opstellen voor verschillende (exotische) diersoorten	e	Eind (29) oktober
15		Overzicht aanleveren van dossiers die zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk hebben gespeeld	allen	Afgesloten
16.	10/9	Vertaalbureau RVO.nl vragen voor vertaling doc in het Engels 21-01: Document ligt momenteel bij vertaalburo.		September
17.	10/9	1. Inventarisatie handhavings-/interventiebeleid bestuursrechtelijke handhaving dierenwelzijn (rondsturen algemeen/specifiek interventiebeleid/feitcodetabel dierenwelzijn artt. 1.6-1.8 Bhd en art. 22 lid 8 Wd)	NVWA en RVO.nl	Afgesloten

18.	10/9	Doorgeven aan ^{10.2} _e aanwezigheid cursus 24/10	allen	Afgesloten
19.	21/1	Opstellen communicatieplan met tijdspad	allen (communicatie)	Eind februari
20.	21/1	Opstellen juridische uiteenzetting	_e	Afgesloten
21.	21/1	In handhavingskaderoverleg invulling interventiebeleid bespreken	allen	Afgesloten
22.	21/4	Communicatiestrategie wijzigen. Opmerkingen op communicatieplan naar _e en _e passen concept aan.	allen	Deze week
23.	21/4	Met _e en _e afstemming over video opname _e	_e	Volgend overleg

Notulist

Overleg d.d.	Naam notulist
23 april 2018	^{10.2} _e ^{10.2} _e
16 juli 2018	
19 november 2018	
12 februari 2019	_e
21 mei 2019	
10 september 2019	_e
12 november 2019	_e
21 januari 2020	
21 april 2020	

Wettelijk kader 'bedrijfsmatig handelen' als bedoeld in paragraaf 3.2 van het Besluit houders van dieren

Artikel 3.6. Verbod en uitzondering voor niet-bedrijfsmatig handelen

1. Het is verboden gezelschapsdieren te verkopen, ten verkoop in voorraad te houden, af te leveren, te houden ten behoeve van opvang, of te fokken ten behoeve van de verkoop of aflevering van nakomelingen, tenzij daarbij wordt voldaan aan deze paragraaf.
2. Deze paragraaf is niet van toepassing indien degene onder wiens verantwoordelijkheid gezelschapsdieren worden verkocht, ten verkoop in voorraad worden gehouden, afgeleverd, gehouden ten behoeve van opvang, of gefokt ten behoeve van de verkoop of aflevering van nakomelingen, aannemelijk maakt dat er bij de uitoefening van die activiteiten geen sprake is van bedrijfsmatig handelen.

4.2 Bedrijfsmatig handelen (Nota van toelichting, Staatsblad 2014, 232)

Paragraaf 3.2 stelt regels over het bedrijfsmatig verkopen, ten verkoop in voorraad houden, afleveren, houden ten behoeve van opvang, en fokken van gezelschapsdieren. (...)

De paragraaf is van toepassing voor zover het gaat om het bedrijfsmatig verkopen, ten verkoop in voorraad houden, afleveren, fokken en houden van dieren ten behoeve van opvang. Het begrip bedrijfsmatig staat voor het in zekere omvang en met een zekere regelmaat uitoefenen van activiteiten. De vaststelling of het gaat om bedrijfsmatige activiteiten wordt per geval getoetst. In de meeste gevallen is dit duidelijk, omdat het bijvoorbeeld een dierenspeciaalzaak of pension betreft. In de gevallen waarin dit niet duidelijk is, maar wel wordt vermoed dat sprake is van bedrijfsmatig handelen, zal de betrokkene aannemelijk dienen te maken dat niet bedrijfsmatig word gehandeld om niet onder de werking van het besluit te vallen (artikel 3.6).

Zoals hiervoor aangegeven is in veel gevallen duidelijk dat er sprake is van bedrijfsmatige activiteiten, omdat het bijvoorbeeld een pension, asiel, dierenspeciaalzaak of groothandel betreft.

In sommige gevallen is dit minder duidelijk. De hieronder genoemde situaties kunnen indicaties zijn dat er sprake is van bedrijfsmatige activiteiten:

- gezelschapsdieren worden gefokt anders dan voor uitbreiding van het aantal gezelschapsdieren binnen het eigen huishouden of de directe familie- en vriendenkring;
- gezelschapsdieren worden verkocht aan anderen dan familie en vrienden;
- gezelschapsdieren worden opgevangen tegen een vergoeding en er worden hiervoor advertenties geplaatst;
- ruimtes zijn speciaal ingericht voor de onder dit besluit vallende activiteiten;
- registratie van de Kamer van koophandel of het hebben van een BTW-nummer;
- adverteren, al dan niet op websites, met gezelschapsdieren;
- er wordt gehandeld vanuit een winst oogmerk.

Met behulp van deze indicaties kan in een individueel geval worden bepaald of er sprake is van bedrijfsmatig handelen. De indicaties zijn niet-cumulatief. Een indicatie kan voor een doelgroep ook helemaal niet relevant zijn. Voor het houden ten behoeve van opvang geldt bijvoorbeeld dat het winst oogmerk géén relevant criterium is om te bepalen of er sprake is van handelen in een zekere omvang en

met een zekere regelmaat. Opvang van dieren vindt vaak plaats zonder winstoogmerk, maar met een ideëel doel.

Huisvestings- en verzorgingsnormen voor roofvogels

Dit is een verklaring met betrekking tot de invulling van de open normen die gelden voor de huisvesting en verzorging ten aanzien van roofvogels. In de navolgende tekst wordt allereerst het begrip dierenwelzijn uiteengezet, vervolgens wordt vanuit dit frame de huisvesting en verzorging van roofvogels en de daaruit voortvloeiende consequenties voor dierenwelzijn besproken. De cijfers tussen haakjes verwijzen naar de bronnen. Het natuurlijk gedrag is soortafhankelijk, wat inhoudt dat afhankelijk van de soort gedragingen sterk kunnen verschillen. Zo zijn er roofvogelsoorten die solitair leven (oehoe) terwijl de woestijnbuizerd juist weer in een groep leeft. Daar waar in dit document over roofvogels wordt gesproken, worden ook uilen bedoeld.

De Wet dieren en het Besluit houders van dieren

De Wet dieren (1) vormt het wettelijk kader voor het houden van dieren en biedt een samenhangend stelsel van regels voor met name het gehouden dier. In de Wet dieren is ingebed dat de intrinsieke waarde van het dier wordt erkend en dat inbreuk op de integriteit van dieren verder dan redelijkerwijs noodzakelijk moet worden voorkomen. Het is in de Wet dieren onder andere vastgelegd dat het verboden is om zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen (art. 2.1 lid 1). Daarnaast is het houders van dieren verboden om aan deze dieren de nodige verzorging te onthouden (art. 2.2 lid 8). De zorgplicht uit de Wet dieren is verder uitgewerkt in het Besluit houders van dieren (2). Paragraaf 2 van dit besluit maakt duidelijk aan welke algemene huisvestings- en verzorgingsnormen een houder moet voldoen (zie bijlage 4). Het overtreden van deze normen kan leiden tot bestuursrechtelijke en/of strafrechtelijke maatregelen.

Dierenwelzijn

De wet geeft een betekenis aan het belang van diergezondheid en dierenwelzijn (3). Dierenwelzijn is een veelomvattend begrip dat zowel het fysieke als het geestelijke welzijn van een dier omvat. De faculteit Diergeneeskunde hanteert derhalve de volgende definitie van Ohl & Hellebrekers (4): *een individu verkeert in een staat van welzijn als het in staat is zich actief aan te passen aan zijn levensomstandigheden en daarmee een toestand bereikt die het individu als positief ervaart*. Het niet voldoen aan één of meerdere van de hieronder genoemde vrijheden heeft automatisch tot gevolg dat het dier geen positieve staat van welzijn kan bereiken. Het wel voldoen aan alle vrijheden zorgt er daarentegen niet automatisch voor dat het dier wel de gewenste positieve staat kan bereiken. Zoals de definitie van welzijn al weergeeft, gaat dit verder dan deze 5 vrijheden die er zorg voor dragen dat het dier geen negatieve emoties ervaart. Dieren moeten ook in staat gesteld worden om positieve emoties te ervaren en zodoende een positieve toestand kunnen bereiken.

De vijf vrijheden

De kennis over welzijn kan worden ontleend aan fysieke parameters, maar ook aan het gedrag. Reeds in 1965 zijn door de *Brambell Committee* (EU) de vijf vrijheden genoemd als algemene richtlijnen om in de praktijk meer eenduidig het welzijn van dieren te kunnen nastreven. Zij worden tot de dag van vandaag algemeen gehanteerd en geïnterpreteerd conform de beschikbare en voortschrijdende wetenschappelijk kennis en zijn op advies van de Europese commissie verwerkt in het Welfare Quality® project (2009). De 5 vrijheden van Brambell houden kort gezegd in dat dieren gevrijwaard zijn van:

(1) dorst, honger en ondervoeding.

Door de beschikbaarheid van een toereikende hoeveelheid vers water en een voor dat dier toereikende hoeveelheid gezond en voor de soort en de leeftijd geschikt voer kan een optimale gezondheid en energiehuishouding worden gegarandeerd.

(2) fysiek en fysiologisch ongerief.

Door een geschikte en veilige huisvesting te bieden, die bescherming biedt tegen voor de soort slechte weersomstandigheden, gezondheidsrisico's en roofdieren, inclusief een comfortabele rust- en schuilplaats, waarbij de bewegingsvrijheid van een dier niet op zodanige wijze wordt beperkt dat het dier daardoor onnodig lijden of letsel wordt toegebracht en waarin het dier kan voldoen aan de fysiologische behoeften.

(3) pijn, verwondingen en ziektes.

Door deze te voorkomen en wanneer deze toch optreden, door ze snel en adequaat te diagnosticeren en op passende wijze te behandelen.

(4) angst en chronische stress.

Door huisvesting en management te hanteren die angst en stress zullen voorkomen en waarbij het dier voldoende ruimte wordt gelaten voor de fysiologische en ethologische behoeften; door een goede socialisatie om angst voor mensen, andere dieren en stimuli in de toekomst te voorkomen.

(5) beperking van het natuurlijke gedrag.

Door voldoende bewegingsvrijheid te geven om te kunnen voldoen aan de ethologische behoeften, in een daartoe geschikte (stal)ruimte, het aanbieden van een prikkelrijke omgeving, die uitnodigt tot het vertonen van normaal soorteigen gedrag, en door sociale huisvesting met soortgenoten. NB. in ieder geval bij sociale dieren.

Deze vijf vrijheden staan nooit op zichzelf, een belemmering in één vrijheid heeft vrijwel altijd negatieve gevolgen voor de overige vier vrijheden. In dit document worden de meest directe gevolgen van het overtreden van de Wet dieren en/of het Besluit houders van dieren in termen van de vijf vrijheden weergegeven. In de meeste gevallen zal een dier echter ook belemmerd worden in de vrijheden die niet een direct oorzakelijk verband hebben met de overtreding.

Roofvogels

Onder roofvogels worden de verschillende vogelsoorten verstaan die vooral gewervelde dieren eten. In Nederland zijn de meest gehouden roofvogels de kerkuil (*Tyto alba*), oehoe (*Bubo bubo*), steenuil (*Athene noctua*), slechtvalk (*Falco peregrinus*), giervalk (*Falco rusticolus*) en woestijnbuizerd (*Parabuteo unicinctus*) (5). Roofvogels kenmerken zich door een sterk gebogen snavelpunt en uitzonderlijk sterke poten met vier tenen, waarvan er drie naar voren en één naar achter is gericht (6; 7; 8). Er kan hierbij onderscheid gemaakt worden tussen dag- en nachtroofvogels (6; 9):

- Dagroofvogels zijn vogels die tot de orde Falconiformes horen (8; 10), waarbinnen de families:
 - Cathartidae (gieren van de Nieuwe wereld);
 - Accipitridae (o.a. gieren van de Oude wereld, haviken, arenden en buizerds);
 - Pandionidae (visarenden);
 - Falconidae (valken);
 - Sagittariidae (secretarishaviken).

Onder de dagroofvogels bevinden zich zowel vogels die aas eten (de gieren - Cathartidae en sommige Accipitridae) als vogels die op levend wild jagen (de meeste Accipitridae, Pandionidae, Falconidae en Sagittariidae) (6; 9).

- Nachtroofvogels zijn vogels die tot de orde Strigiformes horen, waarbinnen de families:
 - Tytonidae (kerkuilen);
 - Strigidae (echte uilen).

Hoewel niet alle uilen uitgesproken nachtactief zijn en een deel van de uilen overdag of in de schemering actief zijn, jagen deze dieren over het algemeen van nature gedurende de nacht en rusten overdag (6; 8; 9; 11).

Huisvesting en verzorging

Hierna worden de verschillende aspecten die betrekking hebben op de huisvesting en verzorging van roofvogels uitgewerkt aan de hand van de bepalingen zoals gesteld in artikel 1.6 “Houden van dieren”, artikel 1.7 “Verzorgen van dieren” en artikel 1.8 “Behuizing” van het Besluit houders van dieren (2) en de gevolgen die dit heeft voor de vijf vrijheden.

1. Aangebonden huisvesting

Wetgeving en vrijheden

De bewegingsvrijheid van een dier mag niet op zodanige wijze worden beperkt dat het dier daardoor onnodig lijden of letsel wordt toegebracht (art. 1.6 lid 1) en een dier moet voldoende ruimte worden gelaten voor zijn fysiologische en ethologische behoeften (art. 1.6 lid 2). Door een roofvogel (langdurig) aangebonden te huisvesten, kan het dier niet gevrijwaard worden van fysiek en fysiologisch ongerief; pijn, verwondingen en ziektes; angst en chronische stress en van belemmering in het uitvoeren van het natuurlijke gedrag. Daarnaast kan bij onbeschermd aanbinden gevaar ontstaan vanuit de lucht door bijvoorbeeld havik of slechtvalk en op de grond door honden of marters (art. 1.6 lid 3). De aangevallen vogel kan zich niet verdedigen of vluchten.

Invulling en achtergrond

Onder aangebonden huisvesting wordt het huisvesten aan een langveter verstaan. Vaak wordt het dier aan een blok of sprenkel vastgemaakt, maar dit kan ook een balkon of een hok zijn. Hiermee wordt de bewegings- en keuzevrijheid van de roofvogel ernstig beperkt (12; 13; 14). Langdurige aangebonden huisvesting kan naast o.a. angst, stress en verwondingen ook resulteren in agressie naar soortgenoten. Met name uilen en gieren worden ernstig beperkt in hun natuurlijke gedrag door aangebonden huisvesting omdat deze vogels van nature veel op de grond lopen en foerageren (14; 15; 16; 17; 18). De havik, valk en arend zitten van nature stil wanneer zij niet jagen of zichzelf willen laten gelden en zullen in mindere mate (in relatie tot uilen en gieren) beperkt worden in hun natuurlijke gedrag door tijdelijke aangebonden huisvesting (19).

Het aangebonden huisvesten is vanwege de ernstige gevolgen van de hierboven vermelde vrijheidsinperking dan ook verboden in Oostenrijk¹; ook tijdelijk aanbinden is niet toegestaan (20). In het Vlaamse advies met betrekking tot het huisvesten van roofvogels door particulieren wordt aangegeven dat een vogel uitsluitend aangebonden mag worden tijdens de africhting en de periode dat hij vrije vlucht krijgt² (21). In de periode dat deze vogels niet worden gevlogen, moeten zij ook in een volière worden gehuisvest (12; 22; 23). In bijlage 3 is een verklaring over aangebonden huisvesting opgenomen van Drs. A.A. Oranje, DVM, gespecialiseerd in roofvogels. Hierin geeft A.A. Oranje onder andere aan dat het acceptabel is om een vogel gedurende maximaal 2 uur aan te binden en alleen wanneer deze ingezet wordt tijdens een demonstratie van het natuurlijk gedrag (19). Hierbij moet elk (in)direct contact met mens of dier worden vermeden en moet het dier uit het zicht worden geplaatst (6; 24; 25). Hierbij weegt de welzijnsverbetering van het vrij kunnen vliegen tijdens de demonstratie op tegen de welzijnsaantasting van het kortdurend vastzetten van de vogel. Het gelijktijdig aanbinden van beide poten van een roofvogel, ook kortdurend, is overigens in geen enkel geval toegestaan, aangezien de vogel hierdoor niet in staat is om het evenwicht goed te verdelen.

¹ Artikel 11.2.1 onder 1: roofvogels en uilen mogen alleen in volières worden gehouden, permanent aanbinden is verboden.

² Onder deze periode wordt verstaan: het aantal opeenvolgende weken of maanden dat de afgerichte roofvogel op geregelde tijdstippen vrije vluchten krijgt zoals onder andere tijdens het jachtseizoen.

2. Vliegmogelijkheid

Wetgeving en vrijheden

De bewegingsvrijheid van een dier mag niet op zodanige wijze worden beperkt dat het dier daardoor onnodig lijden of letsel wordt toegebracht (art. 1.6 lid 1) en een dier moet voldoende ruimte worden gelaten voor zijn fysiologische en ethologische behoeften (art. 1.6 lid 2). Door een roofvogel niet in de gelegenheid te stellen te vliegen, wordt deze belemmerd in de vrijheid om het natuurlijke gedrag uit te kunnen voeren. Als gevolg van het niet kunnen uitvoeren van dit gedrag zal het dier bovendien niet gevrijwaard kunnen worden van fysiek en fysiologisch ongerief; pijn, verwondingen en ziektes.

Invulling en achtergrond

Om een lichamelijk en geestelijk gezonde toestand te kunnen bereiken en te kunnen handhaven is het noodzakelijk voor roofvogels om hun natuurlijk gedrag te kunnen uitoefenen waaronder het kunnen vliegen (12; 22). Vogels moeten daarom in de gelegenheid worden gesteld om onbelemmerd (door) te vliegen zonder gevaar op beschadigingen (20; 26). De aanbevolen frequentie waarin aangebonden vogels vrij gevlogen moeten worden verschilt van dagelijks tot drie keer per week (12; 27). Wanneer roofvogels niet (voldoende) worden gevlogen kan dit negatieve gevolgen hebben voor de gezondheid van de roofvogel en kunnen er problemen optreden in de stofwisseling, met de klauwen, en algemene conditie van de vogel (6; 12). Om te controleren of een aangebonden vogel vrije vlucht krijgt, kan de eigenaar gevraagd worden om de vogel vrij te laten, waarbij de vogel vlot door de verzorger op de hand moet kunnen worden genomen (21). Van belang hierbij is dat op grond van de Wet natuurbescherming het alleen toegestaan is om te vliegen met een havik en een slechtvalk in het veld mits men in het bezit is van een valkeniersakte en van een bezitsontheffing voor de havik (N.B. In artikel 1.1 2e lid van de Wet natuurbescherming staat beschreven wat onder veld wordt verstaan). Zonder valkeniersakte mag alleen in een gebied worden gevlogen dat niet als veld kan worden bestempeld.

3. Afmetingen volière

Wetgeving en vrijheden

De afmeting van de huisvesting van een dier mag de bewegingsvrijheid niet op zodanige wijze beperken dat het dier daardoor onnodig lijden of letsel wordt toegebracht (art. 1.6 lid 1) en moet het dier voldoende ruimte laten voor zijn fysiologische en ethologische behoeften (art. 1.6 lid 2). Huisvesting met te kleine afmetingen belemmert een roofvogel in de vrijheid om het normale gedrag uit te kunnen voeren. Als de afmetingen van de huisvesting dusdanig beperkt zijn dat de vogel beschadigingen oploopt, kan het dier bovendien niet gevrijwaard worden van fysiek en fysiologisch ongerief en pijn, verwondingen en ziektes.

Invulling en achtergrond

Algemeen is het van belang dat een roofvogel minimaal de vleugels geheel kan spreiden, waarbij er voldoende ruimte tussen de vleugelpunten en de wand van de huisvesting moet zijn om beschadiging te voorkomen (28). Als richtlijn kan worden aangehouden dat de breedte en lengte van de huisvesting minimaal 2x, respectievelijk 3x de spanwijdte van de vleugels van de roofvogel moeten zijn, zie tabel 1 (21; 23; 29). Voor de minimale afmetingen per vogelsoort wordt verwezen naar bijlage 1. De lengte en breedte zijn afhankelijk van de spanwijdte van de vogel, waarbij de minimale lengte 3x en de breedte 2x de spanwijdte moet zijn. Deze minimale lengte van de volière is noodzakelijk om er zorg voor te dragen dat de vogel minimaal 3 vleugelslagen kan maken. De hoogte van de volière is afhankelijk van de grootte van de vogel en dient 5x de lengte van de vogel te zijn om er zorg voor te dragen dat het dier voldoende ruimte heeft om naar boven of beneden te kunnen vliegen. De hoogte van de volière komt gemiddeld genomen overeen met 2x de spanwijdte van de vogel. Er is echter niet gekozen om de spanwijdte maar om de lengte van de vogel als uitgangspunt te nemen omdat voor de grotere vogelsoorten met een kleinere spanwijdte de hoogte relatief gezien kan afwijken ten opzichte van de kleinere vogelsoorten. Daarnaast is als uitgangspunt genomen dat er een minimale hokgrootte moet zijn van 12 m³.

Tabel 1: Categorieën roofvogels met spanwijdte en minimale afmetingen van de volière (29).

Categorie vogels	Spanwijdte	Afmetingen volière (lxbxh)
Arenden, grote gieren	2-3 m	8x8x6 m
Buizerds, wouwen, grote valken, kleine arenden, haviken	1-1,75 m	7x7x4 m
Kleine valken, kleine buizerds, kleine wouwen, kleine haviken	0,5-1 m	4x4x3 m

4. Omheining volière

Wetgeving en vrijheden

Behuizingen, waaronder begrepen de vloer, waarin een dier verblijft en inrichtingen voor de beschutting voor een dier moeten op zodanige wijze zijn ontworpen, gebouwd en onderhouden dat bij de dieren geen letsel of pijn wordt veroorzaakt en mogen geen scherpe randen of uitsteeksels bevatten waaraan het dier zich kan verwonden (art. 1.8 lid 2). Daarnaast moet de houder van een dier dat in een gebouw of kooi wordt gehouden er zorg voor dragen dat het dier daaruit niet kan ontsnappen (art. 1.6 lid 4). Door een roofvogel in een volière te houden waaraan deze zich kan verwonden kan het dier niet gevrijwaard worden van fysiek en fysiologisch ongerief en pijn, verwondingen en ziektes.

Invulling en achtergrond

Het dak van een volière kan bestaan uit een nylon net dat een beetje meegeeft als de vogel ertegenaan vliegt, maar wel zo strak zit dat het niet om een poot kan draaien (30). Alternatief is betongaas met een diameter van 5 cm (voor kleinste roofvogels 1.25-2.5 cm) of volle wanden (21; 29). Kippengaas en harmonicagaas zijn ongeschikt omdat de roofvogel zich verwondt als hij hier tegenaan vliegt (29). Omdat roofvogels met grote regelmaat ontsnappen en hiermee een gevaar vormen voor de inheemse fauna, is het aan te raden om toegang tot de volière plaats te laten vinden via een sluis (26; 29).

5. Inrichting volière

5.1 Schuilmogelijkheid

Wetgeving en vrijheden

Een dier moet voldoende ruimte worden gelaten voor zijn fysiologische en ethologische behoeften (art. 1.6 lid 2). Daarnaast moet een dier, indien het niet in een gebouw wordt gehouden, bescherming worden geboden tegen slechte weersomstandigheden, gezondheidsrisico's en zo nodig roofdieren (art. 1.6 lid 3). Een ruimte waarin een dier wordt gehouden, moet bovendien voldoende worden verlicht en verduisterd om aan de ethologische en fysiologische behoeften van het dier te voldoen (art. 1.8 lid 1). Door een roofvogel geen of ongeschikte schuilmogelijkheid te bieden, kan deze niet gevrijwaard worden van fysiek en fysiologisch ongerief; van angst en chronische stress; en belemmering in het uitvoeren van het natuurlijke gedrag.

Invulling en achtergrond

Roofvogels en uilen zijn sterk visueel ingesteld en zullen afstand willen bewaren van andere (roof)dieren, waaronder (vreemde) mensen en dieren. Het is dan ook belangrijk dat roofvogels de mogelijkheid hebben om zich hiervan te kunnen afzonderen en zich terug te trekken van menselijke activiteit, andere roofvogels of andere stressoren rond de huisvesting (12) om angst en chronische stress te voorkomen. Daarnaast is het noodzakelijk voor nacht- en schemerdieren om zich overdag te kunnen afzonderen van het daglicht. Er dient rekening gehouden te worden met het soort-typische dag- en nachtritme. Dit geldt met name voor uilen, die van nature de behoefte hebben om overdag in een donkere/beschutte ruimte te rusten (12; 14; 22). Algemeen is het raadzaam om twee of drie zijdes van de volière dicht te maken (21; 29; 26; 27; 31). De nabijheid van andere roofvogels in de huisvesting wordt afgeraden in verband met agressie en daarop volgende verwondingen; als dit toch het geval is, moet in ieder geval de wand die aan een andere volière grenst dicht gemaakt worden door bijvoorbeeld rietmatten of andere afscherming te plaatsen die voorkomt dat de vogels elkaar zien (21; 29; 26; 27; 31).

5.2 Zitmogelijkheid

Wetgeving en vrijheden

Een dier moet voldoende ruimte worden gelaten voor zijn fysiologische en ethologische behoeften (art. 1.6 lid 2). Wanneer een roofvogel géén gevarieerde en voor de soort en leeftijd geschikte zitmogelijkheden aangeboden krijgt, kan dit leiden tot een belemmering van het natuurlijke roestgedrag en bovendien tot fysiek en fysiologisch ongerief; en tot pijn, verwondingen en ziektes.

Invulling en achtergrond

Roofvogels hebben de voorkeur om op enige hoogte te roesten. Het is daarom van belang dat de vogel zelf de keuze kan maken om hoog of laag te zitten. Voor vogels die de voorkeur hebben om op enige hoogte te roesten is belangrijk dat tenminste één van de zitplekken op minstens twee meter hoogte geplaatst is (12; 26; 27; 29). De zitplekken moeten bovendien zodanig geplaatst worden dat de roofvogels maximaal gebruik kunnen maken van de vliegruimte. Daarnaast moet de vogel zelf de keuze kunnen maken of hij/zij in of uit de zon, regen of wind wil zitten; en moeten hij/zij zich terug kunnen trekken van visueel contact met mensen, dieren of roofvogels, al dan niet in andere volières (12; 26). Een zitmogelijkheid in een hoek wordt afgeraden omdat hierdoor het risico op vervuiling van de muur en beschadiging van de vleugels groot is (29). Bij de keuze en de plaatsing van zitmogelijkheden dient naast de hoogte altijd rekening gehouden te worden met de spanwijdte van de vogel en de mogelijkheid om tijdig zijn vleugels in te trekken om beschadiging te voorkomen. Wanneer de zitstok te dicht op het gaas of andere objecten is geplaatst, kan de roofvogel zijn veren beschadigen (12).

Van nature maken roofvogels gebruik van verschillende soorten zitmogelijkheden, wat van groot belang is voor de pootgezondheid en pododermatitis³ voorkomt (32). Bij roofvogels die lange tijd op (ongeschikte) zitstokken zitten kan plaatselijk druknecrose optreden. Op deze plekken op de voetzool zal het afweermecanisme minder goed werken, waardoor ziekteverwekkende kiemen hier makkelijker kunnen binnendringen en pododermatitis kan ontwikkelen (6; 33). Grote valken die van nature vaak op platte oppervlaktes staan en een relatief hoger gewicht hebben zijn hier vatbaarder voor dan relatief lichtere haviken die van nature vaak op takken zitten (34). Grote valken en uilen hebben dan ook in ieder geval één vlak zitoppervlakte nodig, zoals rotsen of takken met een grote diameter (35). Om pododermatitis te voorkomen moeten zitstokken daarnaast niet te glad/ongestructureerd zijn en verschillende oppervlaktestructuren bieden door bekleding met astroturf, sisaltouw of tapijt (19; 20; 36). Het oppervlak mag ook niet te hard zijn en moet vrij zijn van scherpe randen en uitstekende delen (19). Zitstokken die meegeven wanneer de vogel er op landt en zitstokken met verschillende (geschikte) diameters zijn bevorderlijk voor de pootgezondheid (21; 26; 29). In tabel 2 staan de meest geschikte zitmogelijkheden voor de verschillende vogelsoorten genoteerd.

Tabel 2: Vereiste zitmogelijkheden voor verschillende vogelsoorten (29)

Vogelsoort	Zitmogelijkheid
Gieren	Groot, anti-slip, voldoende landmogelijkheid
Arenden	Groot, tak-achtig, veel ruimte om te landen (>spanbreedte)
Grote valken en uilen	Rotsranden, takken met grote diameter, halfronde houten randen met kokosmat of kunstgras.
Buizerds, haviken, kleine roofvogels	Mix hoog en laag, boomachtig, dik touw

5.3 Visuele horizonverbreding

³ Pododermatitis ("Bumblefoot") is een aandoening aan de poten die veel voorkomt bij (grote) roofvogels in gevangenschap en wordt gekenmerkt door beschadiging, zweren en zwelling aan de klauwen, en uiteindelijk kan leiden tot een infectie van het interne pootweefsel.

Wetgeving en vrijheden

Een dier moet voldoende ruimte worden gelaten voor zijn fysiologische en ethologische behoeften (art. 1.6 lid 2). Door een roofvogel geen visuele horizonverbreding te bieden, wordt het dier niet gevrijwaard van angst en chronische stress; en een beperking in zijn natuurlijk gedrag.

Invulling en achtergrond

Roofvogels zijn predatoren en hebben van nature de behoefte aan observatiemogelijkheden, waarbij ze bij voorkeur zelf verscholen kunnen zitten (26; 36). Hierbij dient de vogel de omgeving op zowel land- als luchtniveau te kunnen scannen (18). Om dit te kunnen bewerkstelligen dient tenminste een deel van het dak en een (boven)deel van minimaal één van de wanden open zijn en uitgerust zijn met een zitstok (21).

5.4 Behuizing en Bodembedekking

Wetgeving en vrijheden

Degene die een dier houdt moet er zorg voor dragen dat een dier een toereikende behuizing heeft onder voldoende hygiënische omstandigheden (art. 1.7 sub d). In de ruimte waarin een dier wordt gehouden, mogen geen materialen en, in voorkomend geval, bodembedekking worden gebruikt die ongeschikt of schadelijk zijn voor het dier (art. 1.8 lid 3). De **behuizing, waaronder begrepen de vloer, waarin een dier verblijft, moet op zodanige wijze zijn ontworpen, gebouwd en onderhouden dat bij de dieren geen letsel of pijn kan worden veroorzaakt en mogen deze geen scherpe randen of uitsteeksels bevatten waaraan het dier zich kan verwonden** (art. 1.8 lid 2). Er mogen ook geen materialen en, in voorkomend geval, bodembedekking worden gebruikt in de ruimte waarin een dier wordt gehouden die ongeschikt of schadelijk zijn voor het dier (art. 1.8 lid 3). Bovendien moeten deze materialen eenvoudig kunnen worden gereinigd en ontsmet (art. 1.8 lid 4).

De toegepaste bodembedekking moet schoon gehouden worden. (art. 1.8 lid 4). Een niet toereikende behuizing kan stress voor het dier opleveren met als gevolg hiervan een grotere kans op het ontstaan van bijvoorbeeld Aspergillose. Hierdoor kan het dier niet gevrijwaard worden van fysiek en fysiologisch ongerief en van pijn, verwondingen en ziektes.

Invulling en achtergrond

Ongeschikte bodembedekking speelt een grote rol bij de ontwikkeling van Aspergillose⁴, een van de meest verwoestende en dodelijke ziektes onder roofvogels (6; 24; 37; 38). Sommige soorten, waaronder giervalken, zijn extra gevoelig voor de ontwikkeling van aspergillose (27). *Aspergillus* spp. groeien snel in vochtige substraten (bijv. bagasse, hooi, stro, zaagsel of houtschilfers) en sporen verspreiden zich gemakkelijk in een stoffige ruimte (29; 38). Daarom wordt aangeraden om grof materiaal (bijv. kiezelstenen, ronde erwt, natuurlijk turf, gras, zand) te gebruiken als bodembedekking en voedsel- en plantenresten en ontlasting regelmatig op te ruimen (26; 27; 36; 38; 39). Niet-opgegeten voedselresten moeten dagelijks worden verwijderd (zonder onrust te veroorzaken), uitgezonderd wanneer er jongen worden grootgebracht (29). Wanneer een biologische reiniging van het grondmateriaal kan plaatsvinden (bijvoorbeeld bij gebruik van groenvegetatie), is slechts twee- tot driemaal per jaar reiniging nodig (31; 40). Bij huisvesting onder een gesloten dak en grondbedekking met grof zand, keien, aarde of schorsbedekking die de ontlasting en urine goed absorberen moet een grondige reiniging vaker uitgevoerd worden om o.a. ziektes en vederbevuiling te voorkomen (31). Het huisvesten van roofvogels en uilen in een woning zal naast het kunnen voldoen aan de eisen rondom ventilatie (zie onderdeel 9) om die reden lastig uitvoerbaar zijn.

6. Natuurlijk prooigedrag en Voedsel

⁴ Dodelijke ziekte in het ademhalingsstelsel die wordt veroorzaakt door *Aspergillus* spp. (een specifieke groep van schimmels). De symptomen zijn een algemeen ziektebeeld (niet strak in de veren en rusteloos), versnelde ademhaling, hijgen, uitputting, verlies van gewicht en gebrek aan eetlust. (38)

Wetgeving en vrijheden

Een dier moet een toereikende hoeveelheid gezond en voor de soort en de leeftijd geschikt voer krijgen toegediend op een wijze die past bij het ontwikkelingsstadium van het dier (art. 1.7 sub e). Een dier moet bovendien voldoende ruimte worden gelaten voor zijn fysiologische en ethologische behoeften (art. 1.6 lid 2). Indien hier niet aan voldaan wordt, kan het dier niet gevrijwaard worden van dorst, honger en/of ondervoeding; fysiek en fysiologisch ongerief; of ziektes. Daarnaast kan een inadequate voerwijze het dier belemmeren in het uitvoeren van het natuurlijke gedrag en daardoor chronische stress veroorzaken.

Invulling en achtergrond

Het is van belang dat roofvogels hun natuurlijk prooidiergedrag kunnen uitoefenen en een uitgebalanceerd voer krijgen van de juiste kwaliteit en kwantiteit waarbij de dieren normaal eetgedrag (kunnen) vertonen. Het niet kunnen uitoefenen van hun natuurlijk prooidiergedrag kan het ontstaan van stereotype gedrag in de hand werken zoals het verenplukken bij woestijnbuizersds. Het dieet van een roofvogel moet bestaan uit volledige en voor de soort en leeftijd geschikte prooidieren om voedingsdeficiënties tegen te gaan, waarbij ook veel waarde aan variatie wordt gehecht (6; 22; 27). In tabel 3 staan de natuurlijke prooien van de meest gehouden roofvogelsoorten weergegeven. Het voeren van ongeschikt voer draagt bij aan een afname van de weerstand en daardoor toename van het risico op het ontstaan van allerlei infecties en/of het niet of slechter herstellen van verwondingen met alle gevolgen van dien voor het dier zelf.

Juiste voeding speelt een belangrijke rol in het voorkomen van verschillende infecties, waaronder pododermatitis (32). Bovendien speelt juiste voeding een belangrijke rol bij het voorkomen van voedingstekorten, die o.a. kunnen leiden tot stofwisselingsstoornissen. Wanneer roofvogels voederdieren zonder botten krijgen, zal de snavel niet voldoende slijten en kan nutritionele secundaire hyperparathyroïdie (NSH), een stofwisselingsstoornis die o.a. leidt tot broze en breekbare botten, worden veroorzaakt. Als meer dan 10% van het dieet van de vogel uit spiervlees bestaat, dient een calcium + vitamine D3 supplement aan de voeding toegevoegd te worden (26; 35). Het is daarbij van belang op te letten dat het dier de supplementen daadwerkelijk opneemt. Het uitsluitend voederen van eendagskuikens vormt, vanwege infectierisico's en het ontbreken van bepaalde mineralen en vitaminen, geen uitgebalanceerd voer van de juiste kwaliteit en kwantiteit, en voldoet om die reden niet (26; 29; 31). Bij het voederen van eendagskuikens of vis is het o.a. belangrijk thiamine te supplementeren (41).

Het bevoelen van het borstbeen (en de borstbespiering) van roofvogels geeft een goede indicatie van de (voedings)conditie van een roofvogel (42; 43). Wanneer het borstbeen niet (of moeilijk) voelbaar is, is de vogel te dik. De conditie is goed wanneer het borstbeen gemiddeld voelbaar, maar niet scherp is. De vogel kan te mager zijn wanneer het borstbeen te scherp aanvoelt (43; 44; 45; 46). Dit is mede afhankelijk van het seizoen en de mate waarin de vogel jaagt. Een goede voedingsconditie beantwoordt echter niet de vraag of het desbetreffende dier specifieke nutritionele tekorten heeft.

Tabel 3: Natuurlijke prooien van de meest gehouden roofvogelsoorten (5)

Vogelsoort	Natuurlijke prooi
Kerkuil	Muizen, vogels, amfibieën, ongewervelde dieren.
Oehoe	Muizen, ratten, kleine zoogdieren, vogels, vissen.
Steenuil	Insecten, regenwormen, muizen, vogels, amfibieën, reptielen.
Slechtvalk	Vogels, kleine zoogdieren, amfibieën, hagedissen, insecten, vissen, aas.
Giervalk	Vogels, kleine zoogdieren.
Woestijnbuizerd	Kleine zoogdieren, vogels, hagedissen

7. Water

Wetgeving en vrijheden

Een dier moet toegang hebben tot een toereikende hoeveelheid water van passende kwaliteit (art. 1.7 sub f). Door een roofvogel geen toegang te bieden tot voor de soort en leeftijd geschikt vers drink-/badwater van passende kwaliteit, kan het dier niet gevrijwaard worden van dorst, honger en ondervoeding; fysiek en fysiologisch ongerief; pijn, verwondingen en ziektes; en is sprake van een beperking in de mogelijkheden tot het uitvoeren van het natuurlijke gedrag.

Invulling en achtergrond

Roofvogels voldoen normaal gesproken grotendeels aan hun waterbehoefte door dit aan hun opgenomen voedsel te onttrekken. Als gevolg hiervan drinken ze zelden water (26; 31). Hoewel roofvogels niet regelmatig drinken, doen ze dit van tijd tot tijd wel, in het bijzonder wanneer ze jong zijn, bij warm weer of wanneer ze ziek zijn (29). De vogel moet dus altijd schoon en vers drinkwater tot zijn beschikking hebben (6; 21; 29; 31). Bovendien baden sommige roofvogels graag, zodat vers water in een schaal (ondiep, met anti-slip vloer) voorzien moet worden (27; 26; 29; 31). De makkelijk te reinigen waterbak moet bovendien zo geplaatst worden dat ze niet met uitwerpselen van een daarboven zittende vogel worden besmeurd (47). Waterbaden moeten tenminste eenmaal per week en tijdens de zomermaanden driemaal per week tot dagelijks ververs worden om algengroei te voorkomen (6; 29). Op het moment dat er kans bestaat op vorst dient het badwater weggehaald te worden om oedeem aan de vleugel door bevriezing van nat pluimage te voorkomen (6; 48). Uitdroging kan bij roofvogels worden herkend aan de mate van oplichtbaarheid van de huid (zgn. huidturgor), de bek en de ogen. Een uitdroging tot en met 5% is visueel moeilijk waarneembaar; de huidturgor is hierbij ook nog minder dan één seconde (43; 49). Een grotere mate van uitdroging (5%-10%) is te herkennen aan droge slijmvlies, toename van de huidturgor, dof wordende ogen en rimpeliger worden van de washuid (49). Wanneer de uitdroging tot meer dan 10% toeneemt, is de situatie voor de roofvogel levensbedreigend. Hierbij neemt de huidturgor substantieel toe, de huid op de tenen verrimpelt en de hartslag zal toenemen (43; 49). Een (lichte) vermagering kan overigens ook op uitdroging duiden (43). Uitdroging heeft daarnaast ook een verminderde weerstand tot gevolg met alle gevolgen van dien voor het dier zelf.

8. Weersinvloeden en temperatuur

Wetgeving en vrijheden

Een dier moet voldoende ruimte worden gelaten voor zijn fysiologische en ethologische behoeften (art. 1.6 lid 2) en een dier moet bescherming worden geboden tegen slechte weersomstandigheden, gezondheidsrisico's, en - zo nodig - roofdieren indien het niet in een gebouw wordt gehouden (art. 1.6 lid 3). Door een roofvogel onvoldoende te beschermen tegen kou en/of hitte, kan het dier niet gevrijwaard worden van fysiek en fysiologisch ongerief en van pijn, verwondingen en ziektes en chronische stress. Het zich niet kunnen beschermen tegen klimaatinvloeden is een zeer duidelijke stressor.

Invulling en achtergrond

Hoewel roofvogels over het algemeen goed tegen de kou bestand zijn, moeten ze beschermd worden tegen extreme weersomstandigheden. Roofvogels moeten de mogelijkheid hebben om de mate waarin ze blootgesteld worden aan weersinvloeden zelf te bepalen. Dit houdt in dat zij de mogelijkheid moeten hebben om zowel in als uit de regen, wind en/of zon te zitten (6; 12; 18; 21). Hierbij verschillen de behoeftes per soort (zie bijlage 3 voor soortspecifieke temperatuurbehoeftes zoals vastgelegd in de Oostenrijkse wetgeving (20)). Giervalken zijn bijvoorbeeld gevoelig voor hitte en hebben een grote behoefte aan schaduw, terwijl woestijnbuizerds weer een (bescheiden) behoefte hebben aan zonlicht (6). Subtropische soorten zoals de woestijnbuizerd hebben het snelste problemen ten gevolge van kou (6; 29; 50). Bij bevriezing (frostbite) worden normaliter de vleugeltip (doordat de vogel laag bij de

bevroren grond zit kunnen de punten van de vleugels ook gemakkelijk kou absorberen en bevriezen), de tenen en soms de voet en de poot aangetast, en geeft symptomen van lichte roodheid of zwelling tot – in ernstiger gevallen - afsterving van de tenen of een ledemaat (51). Wanneer frostbite optreedt heeft de huisvesting in ieder geval niet de benodigde bescherming geboden (51; 52).

Het wordt om bovenstaande redenen aangeraden om roofvogels te huisvesten in een volière met deels gesloten en deels open dak, waarbij het open gedeelte is overspannen met net of gaas en het gesloten gedeelte waterbestendig en van niet-lichtdoorlatend materiaal (e.g. vezelbeton of bitumen) is (21; 29). Staal, tin en grote oppervlaktes transparant dakmateriaal zijn hiervoor ongeschikt in verband met broeien en condensatie. Als het dak van de volière toch in zijn geheel open is, moet er in de volière een overdekking gerealiseerd worden (26). De schuilplaats moet afdoende zijn voor de dieren om comfortabel voor weersinvloeden te kunnen schuilen. Ook zal die locatie dan uiteraard tochtvrij moeten zijn. Afhankelijk van de soort zal de schuilplaats vorstvrij moeten zijn of zal er zelfs een deels verwarmd binnenverblijf moeten worden aangeboden.

9. Ventilatie

Wetgeving en vrijheden

Degene die een dier houdt, moet er zorg voor dragen dat een dier voldoende verse lucht of zuurstof krijgt (art 1.7 sub g). Door een roofvogel geen verse lucht te bieden kan het niet gevrijwaard worden van fysiek en fysiologisch ongerief en van pijn, verwondingen en ziektes.

Invulling en achtergrond

De ruimte waarin een roofvogel gehouden wordt, moet voldoende geventileerd worden. Slechte ventilatie draagt bij aan een snelle groei van schimmels, waaronder Aspergillose (38). Daarnaast ondervinden roofvogels, door de bouw van hun ademhalingsstelsel, veel hinder van stof en rook. Elke ruimte waaronder dus ook een binnenruimte, moet voldoende verse lucht hebben. Vanwege de gevoeligheid van de luchtwegen mag de aangeboden verse lucht niet stoffig of rokerig zijn. Het heeft naast de eisen die gesteld worden aan behuizing en bodembedekking (zien onder 5) om die reden dan ook de voorkeur om roofvogels buiten te huisvesten (26).

10. Inprenting en socialisatie

Wetgeving en vrijheden

Voor de juiste ontwikkeling van een dier is het noodzakelijk dat het dier een toereikende hoeveelheid gezond en voor de soort en de leeftijd geschikt voer krijgt toegediend op een wijze die past bij het ontwikkelingsstadium van het dier (art. 1.7 sub e). Daarnaast moet een dier in staat worden gesteld om te kunnen voldoen aan zijn ethologische behoeften (art. 1.6 lid 2). Door een roofvogel niet door de ouderdieren te laten (op)voeden, kan het niet gevrijwaard worden van fysiek en fysiologisch ongerief, van pijn, verwondingen en ziektes, van angst en chronische stress en is sprake van een beperking in het uitvoeren van het normale gedrag.

Invulling en achtergrond

Een dier moet in staat worden gesteld om soort-typisch gedrag, passend bij de leeftijd, te ontwikkelen en te kunnen uitoefenen. Dit houdt in dat een roofvogel zich moet kunnen ontwikkelen tot en leven als een roofvogel. Hiervoor is het onder andere van belang dat het dier op de juiste wijze wordt opgevoed (i.e. door de ouderdieren), de mens niet als soortgenoot ziet en, indien de vogel dit van nature wenst, met soortgenoten in een stabiele leefomgeving wordt gehuisvest. Het aanbieden van de juiste verrijking is noodzakelijk voor het welzijn en valt hier ook onder (54). De dieren moeten mentaal worden gestimuleerd en moeten mogelijkheden geboden krijgen om natuurlijk spel-, foerageer- en exploratiegedrag te kunnen uitvoeren.

Ontwikkeling soortspecifiek gedrag

Soortspecifiek gedrag is deels genetisch bepaald, het dier zal dit gedrag kunnen en willen uitoefenen, onafhankelijk van leermomenten en de omgevingsfactoren. Voorbeelden van instinctief gedrag zijn jagen, en migratie (24). Om te zorgen dat een dier zijn volledige repertoire aan soort-typische gedragingen kan ontwikkelen en uitoefenen is het van belang dat de 2 fases waarin overig soort-typisch gedrag wordt aangeleerd op de juiste wijze ingevuld worden:

1. Inprentings- en socialisatiefase:

- a. tijdens de inprentingperiode leert de vogel soort-typisch gedrag aan dat essentieel is voor het latere functioneren. Het gedrag wat het dier in deze periode aanleert is afhankelijk van de soort, vaak onomkeerbaar.
- b. tijdens de socialisatieperiode is de opvoeding door en contact met de ouderdieren onmisbaar. Het gaat met name om de periode rondom het mobiel worden, uitvliegen en spenen – dat is de periode dat de vogels moeten leren om wat meer zelfstandiger te worden en de omgeving om zich heen te leren kennen. Vaak ligt deze periodetussen de 6^e en 9^e levensweek maar kan afhankelijk van de soort hiervan afwijken (24; 25). Indien een vogel in deze periode niet sociaal wordt opgevoed door de ouderdieren (en in bijzijn van soortgenoten), bestaat een reëel risico dat het dier levenslang afwijkend gedrag gaat vertonen, zoals bedelgedrag en agressie richting de mens, en onvermogen tot paren met soortgenoten.

2. Leerfase: na de inprentings- en socialisatieperiode breidt een vogel het gedragsrepertoire uit door te leren volgens de principes van habituatie, klassieke en operante conditionering, associatie en trauma. Het gedrag dat in deze periode geleerd wordt is in de meeste gevallen reversibel maar kan ook afhankelijk van de ernst van het opgelopen (mentale) trauma ook irreversibel zijn. Het aangeleerde niet natuurlijke gedrag kan dan niet meer afgeleerd worden.

Het met de hand opfokken van jonge vogels verstoort de inprentingsfase en zal de vogel beperken in de mogelijkheden om natuurlijk gedrag te leren en ontwikkelen en zich natuurlijk te gedragen ten opzichte van (niet-)soortgenoten. De dieren worden door handopfok verkeerd ingeprent en gaan de mens als soortgenoot zien. Een vogel kan door verkeerde inprenting agressief gedrag vertonen richting de verzorger en/of soortgenoten, excessief vocaliseren, seksueel gedrag op mensen richten, overmatig angstig zijn en zijn voedsel proberen te verdedigen (12; 24; 55; 56). Samengevat zullen handopgefokte roofvogels en uilen blijvend (onomkeerbaar) in hun fysiologische en ethologische behoeften zijn aangetast (24). In dit kader kan dus worden gesteld dat handopfok binnen de huidige regelgeving niet toegestaan zou moeten worden. Op het moment dat er wel handopfok heeft plaatsgevonden dient een plan van aanpak te zijn opgesteld waarmee het aangeleerde niet natuurlijke gedrag kan worden afgeleerd en waarmee het ontbrekende natuurlijke gedrag weer kan worden aangeleerd.

Alleen in uitzonderingsgevallen, bijvoorbeeld door ziekte van het jong of ouderdier, of wanneer het ouderdier het jong verstoot of agressie vertoont, kan het, in het belang van het dier zelf, noodzakelijk zijn om het dier kortstondig handmatig (bij) te voeden. Deze periode van bijvoeden dient zo kort mogelijk te zijn, liefst beperkt tot enkele dagen (4/5), waarna de (op)voeding overgenomen dient te worden door de ouders of surrogaatouders. Het niet accepteren van het jong door de ouders doordat deze ouderdieren ook niet gesocialiseerd zijn en niet geleerd zijn om hun natuurlijk gedrag uit te oefenen is geen reden om handopfok in stand te houden.

11. Sociale interactie

Wetgeving en vrijheden

Een dier moet voldoende ruimte worden gelaten voor zijn fysiologische en ethologische behoeften (art. 1.6 lid 2) en een dier moet, indien het niet in een gebouw wordt gehouden, bescherming worden geboden tegen slechte weersomstandigheden, gezondheidsrisico's en zo nodig roofdieren (art. 1.6 lid 3). Door een roofvogel niet in de juiste sociale context te huisvesten, kan het dier niet gevrijwaard

worden van fysiek en fysiologisch ongerief; pijn, verwondingen en ziektes; angst en chronische stress; en een beperking in het uitvoeren van het normale gedrag.

Invulling en achtergrond

Algemeen gezien worden de meeste roofvogels als solitair beschouwd en tolereren ze andere individuen van hun eigen soort slecht (26; 31; 35; 56). Dit geldt bijvoorbeeld niet voor de woestijnbuizerd, wat een groepsdier is dat juist niet solitair gehuisvest dient te worden. Het gevolg van het solitair huisvesten kan zijn dat het dier zichzelf gaat automutileren (bijv. verenplukken). Dit heeft ernstige welzijnsconsequenties voor het dier tot gevolg. In tabel 4 staat de natuurlijke leefwijze van de verschillende roofvogelsoorten weergegeven. Daartegenover staat weer het niet solitair (ofwel paars- of groepsgewijs) huisvesten van roofvogels (die van nature solitair leven). Dit niet solitair huisvesten kan problemen opleveren omdat roofvogels in gevangenschap niet kunnen vluchten, bijvoorbeeld bij confrontaties met betrekking tot de hiërarchie (12; 24; 57). Wanneer vogels wel samen gehuisvest worden, mogen er geen aanwijzingen zijn van afwijkend gedrag waaronder agressies ten opzichte van elkaar. Indien dieren wel afwijkend gedrag vertonen ten opzichte van elkaar, dient de houder er zorg voor te dragen dat de dieren uit elkaar worden gehaald en apart op de juiste wijze gehuisvest worden.

Tabel 4: natuurlijke leefwijze van verschillende roofvogelsoorten

Leefwijze	Roofvogelsoort(en)
Solitair	Oehoe (57), Slechtvalk (58; 59) en Giervalk (59)
Paar	Kerkuil & Steenuil (57; 60)
Groep	Woestijnbuizerd, zwarte gieren, zwarte caracara's (27; 35; 56; 57)

12. Kennis en vaardigheden

Wetgeving en vrijheden

De houder van roofvogel(s) moet er zorg voor dragen dat deze verzorgd wordt door een persoon die beschikt over de voor de verzorging benodigde kennis en vaardigheden (art. 1.7 sub a) én onder de hoede wordt gesteld van een persoon die kennelijk in staat is de dieren te verzorgen (art. 1.7 sub b).

Invulling en achtergrond

Houders met een valkeniersakte als bedoeld in hoofdstuk 3 van de Regeling natuurbescherming (61) worden geacht te beschikken over de benodigde kennis en vaardigheden om een roofvogel te houden. Indien een houder geen valkeniersakte heeft, dient deze ten overstaan van de inspecteur bewijs te leveren dat hij/zij beschikt over de minimaal noodzakelijke soortspecifieke kennis en vaardigheden voor de soort(en) die hij/zij houdt. Ook degene die de dieren verzorgd dient te beschikken over de voor de verzorging benodigde kennis en vaardigheden. Een vaardigheid is in ieder geval het in staat zijn de dieren lege artis te vangen en vast te houden. Op het moment dat de houder of de verzorger niet in staat is aan te tonen dat hij beschikt over de benodigde kennis en vaardigheden, is hij in overtreding en mag hij de dieren niet houden of verzorgen. Ook iemand met een valkeniersakte dient aan te kunnen tonen dat hij beschikt over de benodigde kennis en vaardigheden. Het hebben van een dergelijke akte ontslaat hem niet van deze wettelijke eis.

13. Gezondheid

Wetgeving en vrijheden

Degene die een dier houdt moet er zorg voor dragen dat een dier dat ziek of gewond lijkt onmiddellijk op passende wijze wordt verzorgd (art. 1.7 onder c). Door dit niet te doen kan de roofvogel niet gevrijwaard worden van fysiek en fysiologisch ongerief en van pijn, verwondingen en ziektes. Daaruit volgend kan het dier ook niet gevrijwaard worden van angst en chronische stress en van een beperking in het uitvoeren van het natuurlijke gedrag.

Invulling en achtergrond

Verwondingen en beschadigingen van een vogel duiden met name op ontoereikende huisvesting of behandeling (12; 62). In tabel 5 staan een aantal belangrijke indicatoren opgesomd voor een gezonde roofvogel en afwijkingen in verenpak, ogen, snavel, washuid, poten, nagels, ontlasting en urine, ademhaling en houding.

Tabel 5: gezondheidsbeoordeling van een roofvogel (6)

Indicator	Gezonde roofvogel	Afwijkingen
Verenpak	Schoon, strak en met afgeronde hoeken	Vies, beschadigingen, breuken en verfrommeld
Ogen	Rond, helder, schoon en droog	Dof, oogleden (deels) gesloten en uitvloei
Snavel	Normale lengte, leidend tot een scherpe punt	Beschadiging en vergroeiing
Washuid	Helder geel	Beschadiging
Poten	Schoon en helder geel	Verkleuringen, ontbrekende schubben en zwellingen en zoolzweren (bumble foot)
Nagels	Gelijkmatige kromming met scherpe punten	Vergroeiing, te lang en ontbrekende teennagels
Smetsel (ontlasting)	Zwarte punt met wit (vloeibaar) urinezuur (soms met roodachtig pigment). Bij een vastende vogel is de zwarte punt heldergroen.	Afwijkende kleuren zoals geel, geel-groen of bloedvlekken
Ademhaling	10-15 keer per minuut, de ademhaling moet nauwelijks zichtbaar zijn	Het meebewegen van de staart en/of vleugels met elke ademhaling
Houding	Rechtop, bijna verticaal	In elkaar gedoken, vleugels laten hangen, op één poot leunen

14. Gebruik van roofvogels tijdens evenementen, vlieg- en jachtdemonstraties

Wetgeving en vrijheden

De bewegingsvrijheid van een dier mag niet op zodanige wijze worden beperkt dat het dier daardoor onnodig lijden of letsel wordt toegebracht (art. 1.6 lid 1) en een dier moet voldoende ruimte worden gelaten voor zijn fysiologische en ethologische behoeften (art. 1.6 lid 2). Degene die een dier houdt draagt, draagt er zorg voor dat een dier een voor dat dier toereikende hoeveelheid gezond en voor de soort en de leeftijd geschikt voer krijgt toegediend (art. 1.7, onder e)

Invulling en achtergrond

Om aan bovenstaande regelgeving te kunnen voldoen is het van belang dat tijdens een evenement voldaan wordt aan de volgende randvoorwaarden:

1. Het doel moet zijn om alle meegenomen dieren in te zetten voor het geven van een vlieg- of jachtdemonstratie
2. De dieren die tussentijds niet gevlogen worden, mogen maximaal 2 uur aangebonden worden aan een sprengel.
3. Dit aanbinden vindt plaats waar de dieren buiten het zicht worden gehouden en niet in direct of indirect contact kunnen komen met andere dieren (inclusief andere roofvogels), mensenmassa's en/of flitslichten.
4. Tijdens de vlieg- of jachtdemonstratie moeten stressoren waaronder flitslicht op zekere afstand van de dieren, direct contact met andere dieren en andere mensen worden voorkomen.
5. Op het moment dat ondanks het voldoen aan de gestelde randvoorwaarden, dieren toch tekenen vertonen van stress, dient het dier afgezonderd te worden.

Voor jachtdemonstraties mogen alleen roofvogels worden ingezet die van nature op levend wild jagen (de Pandionidae, Accipitridae [m.u.v. de aaseters/gieren], Falconidae, Sagittariidae en de Strigiformes [m.u.v. de Oehoe]) (6; 11). Daarbij kan als voldaan wordt aan de gestelde randvoorwaarden het risico op langdurige welzijnsaantastingen worden geminimaliseerd. Hierbij is het van belang dat nachtroofvogels niet overdag ingezet worden, omdat dit niet binnen het normale gedrag van deze vogels valt. Let wel, niet alle uilen zijn uitgesproken nacht-actieve dieren: een deel van de uilen, zoals de steenuil, is ook overdag of in de schemering actief (8; 57). Het is bekend dat sommige soorten op individueel niveau zich kunnen aanpassen aan veranderende omstandigheden en dat een individueel nachtdier ook in staat kan blijken te zijn om overdag actief te zijn. Dit is echter geen regel. Er moet gegaan worden van wat in wetenschappelijke encyclopedieën is beschreven. Tijdens evenementen waarbij aan de gestelde randvoorwaarden niet voldaan wordt of kan worden, kan het risico op (langdurige) welzijnsaantasting niet worden geminimaliseerd. De dieren kunnen niet voldoen aan hun natuurlijke behoefte om te vliegen en worden langdurig blootgesteld aan stressoren zoals lawaai, mensenmassa's, andere dieren, flitslichten etc. zonder daarvoor Het belang van de dieren om niet in hun welzijn te worden aangetast weegt hierbij zwaarder dan het belang van de houder om de dieren ten toon te stellen zonder te voldoen aan de gestelde randvoorwaarden. Het uithongeren van vogels om hen te trainen terug te laten keren naar de houder is niet toegestaan. Het uithongeren wordt bestempeld als het onvoldoende zorg dragen voor dat het dier een toereikende hoeveelheid gezond en geschikt voer krijgt toegediend.

Ondertekening

Deze algemene verklaring met betrekking tot de algemene huisvestings- en verzorgingsnormen voor roofvogels is opgesteld door de roofvogelwerkgroep met daarin afgevaardigden van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID), de politie, de Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO.nl) en het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en wordt ondersteund door ondergetekenden:

Naam:

Organisatie:

Functie:

Naam:

Organisatie:

Functie:

Naam:

Organisatie:

Functie:

Naam:

Organisatie:

Functie:

Naam:

Organisatie:

Functie:

Naam:

Organisatie:

Functie:

Naam:

Organisatie:

Functie:

Naam:

Organisatie:

Functie:

Naam:

Organisatie:

Functie:

Naam:

Organisatie:

Functie:

Bibliografie

1. Wet dieren, een integraal kader voor regels over gehouden dieren en daaraan gerelateerde onderwerpen, kenmerk BWBR0030250.
2. Besluit houders van dieren, houdende regels met betrekking tot houders van dieren, kenmerk BWBR0035217.
3. Memorie van toelichting bij het wetsvoorstel Wet dieren, Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 31 389, nr 3.
4. Hellebrekers, Ohl &. 2009, Tijdschrift voor Diergeneeskunde.
5. Hubert, J. Welzijn van roofvogels - onderzoek naar het welzijn van roofvogels in gevangenschap in Nederland. 2012.
6. Redig and Martinez. Chapter 9: Raptors. Handbook of Avian medicine. 2009.
7. Nicolai, J. Roofvogels en uilen. Baarn : Thieme, 1994.
8. van den Brink, H. Roofvogels en uilen in Europa. Lisse : Rebo Productions, 1999.
9. Verordening (EG) Nr. 1332/2005 van de Commissie van 9 augustus 2005 tot wijziging van Verordening (EG) nr 338/97 van de Raad inzake de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten door controle op het desbetreffende handelsverkeer.
10. Hackett, S.J., et al. A phylogenomic study of Birds reveals their evolutionary history. Science. 2008. Vols. 320(5884):1763-1768, doi: 10.1126/science.1157704, pp. 1763-1768.
11. LICG. Bijsluiter kerkuil. 2010. https://www.licg.nl/media/1496/kerkuil_bijsluiter6_0t.pdf.
12. Peeters, E. Het houden van roofvogels in gevangenschap bij particulieren. . In opdracht van de Raad voor Dierenwelzijn België. 2008. Vol. Versie 3, https://environnement.brussels/sites/default/files/user_files/rapport_hethoudenvanroofvogelsdoorparticulieren.pdf.
13. Heidenreich, B. The ethics of Animal Training and Handling. s.l. : The International Association of Avian Trainers and Educators Conference, 2008.
14. Parry-Jones, J. Training birds of prey. Newton Abbot : David & Charles publishers, 2001.
15. IAATE. Position statement: tethering birds. International Association of Avian Trainers and Educators. 2008. <https://www.aazk.org/wp-content/uploads/IAATE-PositionStatement-Tethering.pdf>.
16. Ford, S., Chitty, J. and Jones, M. Raprot medicine and case management. s.l. : Annual conference Association of Avian Veterinarians, 2007. Vols. p. 135-150.
17. Department for Environment, Food & Rural Affairs. Secretary of state's standards of mordern zoo practice. s.l. : <http://archive.defra.gov.uk/wildlife-pets/zoos/documents/zoo-standards/app8.pdf>, 2004. Vols. Appendix 8 - specialist exhibits.
18. African Raptor Trust. Raptor exhibition guidelines. s.l. : <http://www.africanraptor.co.za/cms/uploads/docs/Raptor%20Exhibition%20Guidlines.pdf>, 2008.
19. Oranje, Tony. Sprengelverklaring. Zelfem : s.n., 2018.
20. Verordnung der Bundesministerin für Gesundheit über die Haltung von Wirbeltieren, die nicht unter die 1. Tierhaltungsverordnung fallen, über Wildtiere, die besondere Anforderungen an die Haltung stellen und über Wildtierarten, deren Haltung aus Gründe.
21. Raad van Dierenwelzijn. Advies Roofvogels houden in gevangenschap. 2009. <https://www.lne.be/sites/default/files/atoms/files/Het%20houden%20van%20roofvogels%20door%20particulieren%20-%20Advies%20%282009%29.pdf>.
22. Brücher, H. Mindestanforderungen an die haltung von greifvögeln und eulen. 1995. https://www.bmel.de/SharedDocs/Downloads/Tier/Tierschutz/GutachtenLeitlinien/HaltungGreifvoegel.pdf?__blob=publicationFile.
23. Fox, N.C. and Chick, J. Falconry in the United Kingdom: an audit of the current position prepared by the Hawk board. s.l. : Hawk Board Publications, 2007.
24. Park, F. Behavior and Behavioral Problems of Australian Raptors in Captivity. Seminars in Avian and Exotic Pet Medicine. 2003. Vols. 12(4):232-241, doi: 10.1053/S1055-937x(03)00038-0, pp. 232-241.
25. Berg, S. Der wildvogelpatient - Statistische untersuchungen zum medizinischen, organisatorischen und finanziellen aufwand für die versorgung von verletzten wildvögeln. 2009.

26. Working group on refinement. Laboratory birds: refinements in husbandry and procedures. Ch 18 Birds of prey (Falciniformes and Strigiformes). Laboratory Animals. 2011. Vols. 35(1): 73-77, Fifth report of the BVAAWF/FRAME/RSPCA/UFAW joint working group on refinement.
27. Vanommeslaeghe, K. dit is valkerij, Roofvogels en mensen, theorie en praktijk. s.l. : Kune, 2007.
28. EAZA Falconiformes and Strigiformes Taxon Advisory Group. Husbandry and Management Guidelines for Demonstration Birds. Version 1.9, February 2016.
29. Forbes, N.A. Captive raptor propagation. Veterinary Clinics of North America: Exotic Animal Practice. 2002. Vols. 5(3):649-676, doi: 10.1016/S1094-9194(02)00009-9.
30. Forbes, N.A. and Parry-Jones, J. Management and husbandry (raptors). Manual of Raptors, Pigeons and Waterfowl. Cheltenham, UK : BSAVA, 1996. pp. 116-128.
31. Hammer, W., et al. Empfehlungen zur tierschutzgerechten haltung von greifvögeln und eulen. Tierärztliche Praxis. 1989. Vols. 17:59-70.
32. Rodriguez-Lainz, A.J., et al. Incidence and risk factors for bumblefoot (pododermatitis) in rehabilitated raptors. s.l. : Preventative veterinary medicine, 1997. Vols. 31: 175-184.
33. Forbes, N.A. Bumblefoot surgery and management. s.l. : Great Western Exotic Vets, 2016.
<https://www.gwexotics.com/wp-content/uploads/2016/04/Bumblefoot-management-and-surgery.pdf>.
34. Remple, J.D. A multifaceted approach to the treatment of bumblefoot in raptors. s.l. : Journal of Exotic Pet Medicine, 2006. Vols. 15(1):49-55.
35. Forbes, N.A. and Flint, C. Raptor Nutrition. Campaign for falconry. gloustershire, UK : Landsdown Veterinary Surgeons, 2000.
36. Gibson, M.J. The ABC's of housing raptors. journal of Wildlife Rehabilitation. 1996. Vols. 19:23-31.
37. Orosz, S.E. Overview of aspergillosis: pathogenesis and treatment options. Seminars in Avian and Exotic Pet Medicine. 2000. 9(2):66-74.
38. Joseph, V. Aspergillosis in raptors. Seminars in Avian and Exotic Pet Medicine. 2000. Vols. 9(2):59-65.
39. Richter, T. Mindestanforderungen an die haltung von greifvögeln. Tierärztliche Vereinigung für Tierschutz. Vol. 2006.
40. Miller, E.A. Minimum standards for wildlife rehabilitation. St. Cloud MN, USA : National Wildlife Rehabilitators Association, 2000. 3de editie.
41. Huckabee, J.R. Raptor Therapeutics. Veterinary Clinics of North America. s.l. : Veterinary Clinics of North America: Exotic Animal Practice, 2000. Vols. 3:91-116.
42. Mikula, F. Free flight training for raptors for release: why don't they just fly away? Wombat Awareness Organisation. Adelaide : National Wildlife Rehabilitation Conference, 2010.
http://www.awrc.org.au/uploads/5/8/6/6/5866843/mikula_raptors.pdf.
43. Hentz, P.S. Wildlife critical care manual: the first twenty-four hours. s.l. : Red Creek Wildlife Center, 2004.
<http://redcreekwildlifecenter.com/wcc.pdf>.
44. Bedrosian, B.E. and St. Pierre, A.M. Frequency of injuries in three raptor species wintering in Northeastern Arkansas. The Wilson journal of Ornithology. 2007. Vols. 119(2):296-298.
45. Daut, E.F. Raptor nutrition and emaciation management. s.l. : Wildlife Center of Virginia, 2010.
<http://www.wildlifecenter.org/wp/wpcontent/uploads/2010/02/Raptor-Emaciation-Management-and-Nutrition.pdf>.
46. Blair, S.K. Caring for raptors (birds of prey). s.l. : Bird care & conservation society, 2000. Vol.
<http://www.birdcare.asn.au/pdf/raptors.pdf>, 7de editie.
47. Bertram, C. Retrospektive Analyse von Datensätzen über Erkrankungen und Todesursachen von Greifvögeln in Zoologischen Gärten unter besonderer Berücksichtigung ihrer Haltung. Wettenberg : VVB Laufersweiler Verlag, 2003. 1e editie.
48. Forbes, N.A. Wing tip oedema and dry gangrene syndrome in raptors. Great Western Exotic Vets. 2016.
<https://www.gwexotics.com/wp-content/uploads/2016/04/Wing-tip-oedema-raptors.pdf>.
49. Heatly, J.J., et al. Raptor emergency and critical care: therapy and techniques. Compenium. 2001. Vols. 23(6):561-570.
50. Harris, L. The Harris hawk: management, training and hunting. s.l. : Swan Hill Press, 2002.
51. Degernes, L.A. Trauma medicine. Avian medicine: principles and application. Lake Worth : Wingers Publishing, 1995. Vols. p. 417-433.
52. Hudelson, S. and Hudelson, P. Dermatology of raptors: a review. Seminars in Avian and Exotic Pet Medicine. 1995. Vols. 4(4):184-194.

54. Tyler, E. Enrichment preferences of raptors. s.l. : Journal of Zoo Biology, 2017. Vols. 01 (01): 21-27.
55. Barn Owls Trust. Considering a captive barn owl? s.l. : Barn Owls Trust, 2010.
http://www.adlib.ac.uk/resources/000/102/643/No_30.pdf.
56. Jones, M.P. Behavioral aspects of captive birds of prey. Veterinary Clinics of North America: Exotic Animal Practice. 2001. Vols. 4:613-632.
57. Mebs, T. and Scherzinger, W. Uilen van Europa. Baarn : Tirion natuur, 2000.
58. Ratcliffe, D. The peregrine falcon seconded. Londen : T. & A.D. Poyser, 1993. 2de editie.
59. Ferguson-Lees, J. and Christie, D.A. Raptors of the world. Londen : Christopher Helm, 2001.
60. del Hoyo, J., Elliott, A. and Sargatal, J. Handbook of the birds of the world. Volume 2: new world vultures to guineafowl. Barcelona : Lynx Edicions, 1994.
61. Regeling natuurbescherming, houdende regels ter uitvoering van de Wet natuurbescherming en het Besluit natuurbescherming, kenmerk BWBR0038668.
62. Burke, H.E., Swaim, S.E. and Amalsadvala, T. Review of wound management in raptors. Journal of Avian Medicine and Surgery. 2002. Vols. 16(3):180-191, pp. 180-191.
63. Raad voor Dierenaangelegenheden. Zienswijze Zorgplicht Natuurlijk Gewogen. 2015.
64. Wet natuurbescherming, houdende regels ter bescherming van de natuur, kenmerk BWBR0037552.
65. Vogelrichtlijn: richtlijn 2009 / 147 / EG inzake het behoud van de vogelstand.
66. Memorie van antwoord bij de Wet dieren, Eerste Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 31 389.
67. Besluit natuurbescherming, houdende regels ter uitvoering van de Wet natuurbescherming, kenmerk BWBR0038662.
68. Besluit van 11 oktober 2016, houdende regels ter uitvoering van de Wet natuurbescherming (stb-2016-383). Besluit Natuurbescherming.
69. Fobes, N.A. Practical raptor nutrition. Great Western Exotic Vets.
http://www.afvpz.com/IMG/pdf/Practical_Raptor_Nutrition_Neil_Forbes.pdf.
70. Vlaamse Regering. Besluit betreffende het welzijn van in gevangenschap gehouden roofvogels. 2018.
71. Wet op de economische delicten. Artikel 28, regelen voor de opsporing, de vervolging en de berechting van economische delicten, kenmerk BWBR0002063.

Bijlage 1: minimale afmetingen huisvesting roofvogels

Soort	Lengte (cm)	Spanwijdte (cm)	Minimale afmeting huisvesting (m), op basis van spanwijdte en lengte vogel, afgerond op 0.50 m (LxBxH - inhoud)
Visarend	60	167	5,0 x 3,5 x 3,0 - 52,5 m ³
Grijze wouw	36	88	2,5 x 2,0 x 2,0 - 10 m ³ - 12 m ³
Zwarte wouw	58	153	4,5 x 3,0 x 3,0 - 40 m ³
Rode wouw	72	171	5,0 x 3,5 x 3,5 - 57,8 m ³
Brahmaanse wouw	51	125	4,0 x 2,5 x 2,5 - 25 m ³
Zeearend	92	244	7,5 x 5,0 x 5,0 - 187 m ³
Amerikaanse zeearend	75	230	7,0 x 4,5 x 4,0 - 126 m ³
witbuikzeearend	70	220	6,5 x 4,5 x 3,5 - 94,5 m ³
Witbandzeearend	80	205	6,0 x 4,0 x 4,0 - 96 m ³
Stellers Zeearend	100	250	7,5 x 5,0 x 5,0 - 187 m ³
Lammergeier	125	275	8,0 x 5,5 x 5,5 - 242 m ³
Aasgier	65	170	5,0 x 3,5 x 3,5 - 61 m ³
Vale Gier	110	265	8,0 x 5,5 x 5,5 - 257 m ³
Ruppels Gier	105	255	7,5 x 5,0 x 5,5 - 206,3 m ³
Slangenarend	69	178	5,5 x 3,5 x 3,5 - 67 m ³
Blauwe Kiekendief	55	118	3,5 x 2,5 x 3,0 - 26,3 m ³
Havik	64	120	3,5 x 2,5 x 3,0 - 26,3 m ³
Sperwer	41	80	2,5 x 1,5 x 2,0 - 7,5 m ³ → 12 m ³ minimaal
Buizerd	56	136	4,0 x 2,5 x 3,0 - 30 m ³
Arendbuizerd	58	155	4,5 x 3,0 x 3,0 - 40 m ³
Wespendief	59	135	4,0 x 3,0 x 3,0 - 36 m ³
Havikarend	65	165	5,0 x 3,5 x 3,5 - 61 m ³
Bastaardarend	69	177	5,5 x 3,5 x 3,5 - 67 m ³
Steenarend	93	177	5,5 x 3,5 x 4,5 - 86,6 m ³
Keizerarend	83	205	6,0 x 4,0 x 4,0 - 96 m ³
Schreeuwarend	65	168	5,0 x 3,5 x 3,5 - 61 m ³
Savannearend	72	185	5,5 x 3,5 x 3,5 - 67 m ³
Zwarte arend	88	210	6,5 x 4,0 x 4,5 - 117 m ³
Lannervalk	50	105	3,0 x 2,0 x 2,5 - 15 m ³
Sakervalk	55	129	4,0 x 2,5 x 3,0 - 30 m ³
Smelleken	23	69	2,0 x 1,5 x 1,0 - 3M3 → 12 m ³ minimaal
Eleonora valk	42	104	3,0 x 2,0 x 2,0 - 12 m ³
Slechtvalk	51	113	3,5 x 2,5 x 2,5 - 22 m ³
Giervalk	63	134	4,0 x 3,0 x 3,0 - 36 m ³
Boomvalk	35	84	2,5 x 1,5 x 2,0 - 7,5 m ³ → 12 m ³ minimaal
Torenvalk	37	78	2,5 x 1,5 x 2,0 - 7,5 m ³ → 12 m ³ minimaal
Roodpootvalk	34	76	2,5 x 1,5 x 1,5 - 5,6 m ³ → 12 m ³ minimaal
Kerkuil	39	95	3,0 x 2,0 x 2,0 - 12 m ³
Velduil	40	105	3,0 x 2,0 x 2,0 - 12 m ³
Ransuil	37	98	3,0 x 2,0 x 2,0 - 12 m ³
Ruigpootuil	27	62	2,0 x 1,5 x 1,5 - 4,5 m ³ → 12 m ³ minimaal
steenuil	27	57	2,0 x 1,0 x 1,0 - 2,0 m ³ → 12 m ³ minimaal
Oehoe	73	170	5,0 x 3,5 x 3,5 - 61 m ³
Dwerguil	19	39	1,0 x 1,0 x 1,0 - 1 m ³ → 12 m ³ minimaal
Dwergooruil	21	54	1,5 x 1,0 x 1,0 - 1,5 m ³ → 12 m ³ minimaal
Bosuil	43	96	3,0 x 2,0 x 2,5 - 15 m ³
Laplanduil	68	148	4,5 x 3,0 x 3,5 - 47,2 m ³
Oeraluil	59	124	4,0 x 2,5 x 3,0 - 30 m ³
Sperweruil	43	82	2,5 x 1,5 x 2,0 - 7,5 m ³ → 12 m ³ minimaal
Sneeuwuil	65	150	4,5 x 3,0 x 3,5 - 47,2 m ³

Bijlage 2: temperatuurvoorschriften voor roofvogels (20)

Cat. Temperatuurvoorschrift

I	Volledig winterhard, alleen bescherming tegen regen en wind zijn nodig.
II	Kan tegen zeer sterke vorst, een onverwarmde schuilplek of nestblok is voldoende.
III	Niet volledig vorstongevoelig, een vorst- en tochtvrije binnenruimte is nodig.
IV	Vorstgevoelig, verwarmde binnenruimte met temperatuur boven +10°C is nodig.

* Uitsluitend huisvesting in verwarmde binnenvolière

Familie/geslacht	Soort (Latijnse naam)	NL naam	Cat. I-IV
Cathartidae	<i>Cathartes atratus</i>	Zwarte gier	III
	<i>Cathartes aura</i>	Kalkoengier	IV
	<i>Sarcorampus papa</i>	Koningsgier	IV
	<i>Vultur gryphus</i>	Andescondor	I
Pandionidae	<i>Pandion haliaetus</i>	Visarend	II
Sagittariidae	<i>Sagittarius serpentarius</i>	Secretarisvogel	III
Elanus	<i>Elanus caeruleus</i>	Grijze wouw	IV
	<i>Milvus migrans</i>	Zwarte wouw	I-II*
Milvus	<i>Milvus milvus</i>	Rode wouw	I
	<i>Haliaeetus indus</i>	Brahmaanse wouw	IV
Ichthyophaga	<i>Ichthyophaga ichthyaetus</i>	Grote rivierarend	IV
	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Zeearend	I
Haliaeetus	<i>Haliaeetus leucocephalus</i>	Amerikaanse zeearend	I
	<i>Haliaeetus leucogaster</i>	Witbuikzeearend	III
	<i>Haliaeetus leucoryphus</i>	Witbandzeearend	I
	<i>Haliaeetus pelagicus</i>	Stellers zeearend	I
	<i>Haliaeetus vocifer</i>	Afrikaanse zeearend	III
Gypaetus	<i>Gypaetus barbatus</i>	Lammergeier	I
Aegypius	<i>Aegypius monachus</i>	Monniksgier	I
Gypohierax	<i>Gypohierax angolensis</i>	Palmgier	IV
Neophron	<i>Neophron percnopterus</i>	Aasgier	I-II*
Necrosyrtes	<i>Necrosyrtes monachus</i>	Kapgier	II
Sarcogyps	<i>Sarcogyps calvus</i>	Indische oorgier	IV
Torgos	<i>Torgos tracheliotus</i>	Oorgier	II
Trigonoceps	<i>Trigonoceps occipitalis</i>	Witkopgier	II
	<i>Gyps fulvus</i>	Vale gier	I
Gyps	<i>Gyps himalayensis</i>	Sneeuwgiere	I
	<i>Gyps rueppellii</i>	Rüppells gier	II
Pseudogyps	<i>Pseudogyps bengalensis</i>	Bengaalse gier	III
	<i>Pseudogyps africanus</i>	Witruiggier	II
Circaetus	<i>Circaetus cinereus</i>	Bruine slangenarend	IV
	<i>Circaetus gallicus</i>	Slangenarend	IV
Terathopius	<i>Terathopius ecaudatus</i>	Bateleur	III
Spilornis	<i>Spilornis cheela</i>	Indische slangenarend	IV
	<i>Circus aeruginosus</i>	Bruine slangenarend	II
Circus	<i>Circus cyaneus</i>	Blauwe kiekendief	I
	<i>Melierax canorus</i>	Zanghavik	IV
Melierax	<i>Melierax canorus</i>	Zanghavik	IV
Accipiter	<i>Accipiter gentilis</i>	Havik	I
	<i>Accipiter nisus</i>	Sperwer	I
Geranoaetus	<i>Geranoaetus melanoleucus</i>	Grijze arendbuiser	II
	<i>Buteo buteo</i>	Buiser	I
Buteo	<i>Buteo jamaicensis</i>	Roodstaartbuiser	I-II*
	<i>Buteo lagopus</i>	Ruigpootbuiser	I
	<i>Buteo polyosoma</i>	Roodrugbuiser	II
	<i>Buteo rufinus</i>	Arendbuiser	I
Pernis	<i>Pernis apivorus</i>	Wespendief	III
Harpia	<i>Harpia harpyja</i>	Harpij	III
Pitheophaga	<i>Pitheophaga jefferyi</i>	Apenarend	IV

Stephanoaetus	<i>Stephanoaetus coronatus</i>	Kroonarend	III
Lophaetus	<i>Lophaetus occipitalis</i>	Afrikaanse zwarte kuifarend	III
Hieraaetus	<i>Hieraaetus fasciatus</i>	Havikarend	I-II*
Aquila	<i>Aquila clanga</i>	Bastaardarend	II
	<i>Aquila chrysaetos</i>	Steenarend	I
	<i>Aquila heliacea</i>	Keizerarend	I
	<i>Aquila pomarina</i>	Schreeuwarend	II
	<i>Aquila rapax</i>	Savannearend	I-II*
	<i>Aquila verreauxii</i>	Zwarte arend	III
Phalcoboenus	<i>Phalcoboenus australis</i>	Falklandcaracara	I
	<i>Phalcoboenus megaloptyx</i>	Andescaracara	II
Polemaetus	<i>Polemaetus bellicosus</i>	Vechtarend	III
Polyborus	<i>Polyborus plancus</i>	Kuifcaracara	II
Microhierax	<i>Microhierax caerulescens</i>	Indische dwergvalk	>15°C
Falco	<i>Falco biarmicus</i>	Lannervalk	I-II*
	<i>Falco cherrug</i>	Sakervalk	I-II*
	<i>Falco columbarius</i>	Smelleken	I
	<i>Falco eleonora</i>	Eleonora's valk	II
	<i>Falco jugger</i>	Indische lannervalk	II
	<i>Falco mexicanus</i>	Prairievalk	I
	<i>Falco peregrinus</i>	Slechtvalk	I
	<i>Falco rusticolus</i>	Giervalk	I
	<i>Falco sparverius</i>	Amerikaanse torenvalk	I-II*
	<i>Falco subbuteo</i>	Boomvalk	III
	<i>Falco tinnunculus</i>	Torenvalk	I
	<i>Falco vespertinus</i>	Roodpootvalk	III
Tyto	<i>Tyto alba</i>	Kerkuil	I-II*
	<i>Tyto capensis</i>	Kaapse grasuil	IV
Phodilus	<i>Phodilus badius</i>	Bruine uil	IV
Asio	<i>Asio capensis</i>	Afrikaanse velduil	III
	<i>Asio flammeus</i>	Velduil	I
	<i>Asio otus</i>	Ransuil	I
Aegolius	<i>Aegolius acadicus</i>	Zaaguil	I
	<i>Aegolius funereus</i>	Ruigpootuil	I
Athene	<i>Athene brama</i>	Brahmaanse steenuil	IV
	<i>Athene noctua</i>	Steenuil	I
	<i>Athene cunicularia</i>	Holenuil	II
Bubo	<i>Bubo africanus</i>	Afrikaanse oehoe	II
	<i>Bubo. Bubo ssp.</i>	Oehoe	I
	<i>Bubo capensis</i>	Kaapse oehoe	II-III
	<i>Bubo lacteus</i>	Verreaux' oehoe	III
	<i>Bubo virginianus</i>	Amerikaanse oehoe	I-II*
Glaucidium	<i>Glaucidium brasilianum</i>	Braziliaanse dwerguil	IV
	<i>Glaucidium passerinum</i>	Dwerguil	I
	<i>Glaucidium perlatum</i>	Geparelde dwerguil	III-IV*
Nyctea	<i>Nyctea scandiaca</i>	Sneeuwuil	I
Otus	<i>Otus scops</i>	Dwergooruil	III
	<i>Strix aluco</i>	Bosuil	I
Strix	<i>Strix nebulosa</i>	Laplanduil	I
	<i>Pulsatrix perspicillata</i>	Briluil	III
	<i>Strix uralensis</i>	Oeraluil	I
Surnia	<i>Surnia ulula</i>	Sperweruil	I

Bijlage 3: Sprengelverklaring A.A. Oranje, DVM

Ik heb van u de vraag ontvangen om als deskundige op het gebied van diergedrag en dierenwelzijn met betrekking tot roofvogels een verklaring op te stellen met betrekking tot het gebruik van langvetters en sprengels.

Allereerst zal ik het begrip dierenwelzijn nader definiëren en vervolgens vanuit dit frame het huisvesten van roofvogels daar waar het vastbinden aan een zitstok betreft en de hieruit voortvloeiende consequenties voor dierenwelzijn, bespreken.

Achtergrond

Sommige roofvogels worden in hun natuurlijke bewegingen ernstig belemmerd doordat zij vastgebonden zitten aan een zitstok via zogenaamde sprengels. Dit vastgebonden zitten kan voorkomen in de gehouden thuissituatie en tijdens het geven van demonstraties.

Om er zorg voor te dragen dat voldaan wordt aan de in het Besluit houders van dieren opgenomen eis dat de bewegingsvrijheid van de vogel niet op zodanige wijze wordt beperkt dat het dier daardoor onnodig lijden of letsel wordt toegebracht, wordt hieronder beschreven aan welke randvoorwaarden de zitstok en de sprengels minimaal moeten voldoen om aan deze eis tegemoet te kunnen komen. Het zou mijn inziens alleen toegepast moeten en kunnen worden door personen die hiervoor een gedegen en door het ministerie erkend examen hebben afgelegd, het zogenoemde valkeniersexamen. Deze personen hebben een tweejarige opleiding genoten, met een theorie als wel een praktijkexamen. Na het positief afsluiten van de stage en het behalen van de beide examens komen zij in het bezit van een door het ministerie afgegeven valkeniersakte. Deze personen kunnen middels deze akte aantonen over de vereiste kennis en vaardigheden te beschikken. Een kennis en vaardigheid die ver uitstijgt boven de kennis en vaardigheid noodzakelijk voor het houden van bijvoorbeeld een zangvogel of een duif. Zij hebben geleerd hoe om te gaan met deze vogels en op welke wijze stress situaties kunnen worden vermeden. Ook beschikken zij over kennis over het gebruik van de juiste hulpmiddelen waaronder het gebruik van sprengels en zitstokken. Zij hebben geleerd om de juiste professionele materialen te gebruiken, waardoor beschadigingen aan hun vogels kunnen worden voorkomen. Daarnaast komen ook andere essentiële welzijns- en gezondheidsaspecten aan bod zoals huisvesting, voeding, gezondheid en soortspecifiek fysiologisch en ethologisch gedrag. Samenvattend kan de ondergetekende concluderen dat alleen erkende valkeniers gebruik mogen maken van langvetters en sprengels vanwege de aantoonbare aanwezige en wettelijk vereiste kennis en vaardigheden. Dit laat onverlet dat ook houders met een valkeniersdiploma zich moeten houden aan de in deze verklaring vermelde randvoorwaarden.

Dierenwelzijn

Dierenwelzijn is een veelomvattend begrip dat zowel het fysieke als het geestelijke welzijn van een dier omvat. De Raad voor Dierenaangelegenheden hanteert het begrip als volgt:

Dierenwelzijn is het resultaat van het dynamische samenspel tussen een dier en zijn omgeving. Daarin is de welzijnsstatus van dat dier gerelateerd aan de mate waarin hij zich kan aanpassen aan de uitdagingen die de heersende omgevingsomstandigheden bieden en de vrijheid die hij heeft om normale, soortspecifieke gedragspatronen te vertonen, teneinde een staat te bereiken die hij als positief ervaart.

DAP Zelhem-Halle B.V. • Rabobank SWIFT/BIC nr. RABONL2U • IBAN nr. NL64RABO0374718342
ABN AMRO SWIFT/BIC nr. ABNANL2A • IBAN nr. NL61ABNA0512995796 • BTW nr. NL817904876B01 • KvK nr. 09162181

Op al onze aanbiedingen, overeenkomsten en opdrachten/diensten zijn onze algemene voorwaarden van toepassing. Daarin is onder meer een beperking van onze aansprakelijkheid opgenomen. De belangrijkste bepalingen uit deze algemene voorwaarden staan op de achterzijde vermeld. De volledige set voorwaarden is gedeponeerd bij de Rechtbank Gelderland onder nummer 14/2015 en is te zien op onze website: www.dapzelhem.nl. Er geldt een verlengd eigendomsvoorbehoud; al de door ons geleverde en nog te leveren goederen blijven ons eigendom totdat alle vorderingen die wij hebben of zullen krijgen, met inbegrip van vorderingen uit hoofde van het niet nakomen van genoemde vorderingen, volledig zijn voldaan.

De kennis over welzijn kan worden ontleend aan fysieke parameters, maar ook aan het gedrag. Reeds in 1965 zijn door de *Brambell Committee* (EU), de vijf vrijheden genoemd als algemene richtlijnen om in de praktijk meer eenduidig het welzijn van dieren te kunnen nastreven. Zij worden tot de dag van vandaag algemeen gehanteerd en geïnterpreteerd conform de beschikbare en voortschrijdende wetenschappelijk kennis en zijn op advies van de Europese commissie verwerkt in het Welfare Quality project® (2009), en recentelijk ingebed in de Wet Dieren.

Ik noem u deze vrijheden hieronder, met daarbij een korte, en overigens niet volledige interpretatie over hoe het welzijn in de praktijk kan worden nagestreefd dan wel geoptimaliseerd:

(1) Vrij zijn van dorst, honger en ondervoeding.

(door de beschikbaarheid van vers water en voer kan een optimale gezondheid en energiehuishouding worden gegarandeerd).

(2) Vrij zijn van fysiek en fysiologisch ongerief.

(door een geschikte en veilige huisvesting te bieden, inclusief een comfortabele rust- en schuilplaats).

(3) Vrij zijn van pijn, verwondingen en ziektes.

(door deze te voorkomen en wanneer deze toch optreden, door ze snel en adequaat te diagnosticeren en te behandelen).

(4) Vrij zijn om het normale gedrag te kunnen uitvoeren.

(door voldoende bewegingsvrijheid te geven, in een daartoe geschikte [stal]ruimte, het aanbieden van een prikkelrijke omgeving, die uitnodigt tot het vertonen van normaal soortgeen gedrag, en door sociale huisvesting met soortgenoten. NB. in ieder geval bij sociale dieren).

(5) Vrij zijn van angst en chronische stress.

(door huisvesting en management te hanteren die angst en stress zullen voorkomen; door een goede socialisatie om angst voor mensen, andere dieren en stimuli in de toekomst te voorkomen).

Normaal gebruik van de sprenkels en langveters en de beperkingen

Algemeen

Zowel de individuele vogel als de soort moet geschikt zijn om vastgebonden te zijn waarbij het vastbinden onder optimale condities moet gebeuren op een voor de soort en individu geschikte zitstok of zitblok. Het dier moet zonder problemen rustig kunnen zitten en zichzelf zonder extra arbeid op dezelfde plaats zittend kunnen houden. De lijn waarmee de vogels aangebonden worden moet vrij beweegbaar zijn en mag nergens vast kunnen komen te zitten waardoor een vogel vast kan komen te zitten.

Sprenkels¹

Bij de grotere roofvogels en uilen, zoals de oehoe, moet men op bedacht zijn dat deze vogels zeer gevoelig zijn voor pododermatitis (bumblefoot). Dit is een infectie aan de onderkant van de poot. Bij pododermatitis kunnen zich ernstige pootproblemen /voetzoolproblemen ontwikkelen. De aandoening is zeer berucht in de valkerij maar ook bij roofvogels/uilen in dierentuinen. Foutieve zitgelegenheid (te eenzijdig aanbod aan

¹ <https://www.eaza.net/assets/Uploads/CCC/EAZA-BPG-Husbandry-and-Management-Guidelines-for-Demonstration-Birds.pdf>

Vogelziekenhuis
Dr. Grashuisstraat 8
7021 CL Zelhem
The Netherlands
Tel. (0031) 0314 62 12 72
Fax. (0031) 0314 62 17 76
www.vogelziekenhuis.nl

Behandeling op afspraak
24 uur per dag bereikbaar

zitstokken, vooral perfect gladde zitstok) zijn de voornaamste boosdoeners. Zowel de zitstok als het zitblok moet een geschikt oppervlakte hebben om pododermatitis te voorkomen, bijvoorbeeld astroturf als bekleding op de zitstokken. Verder heeft een pododermatitis ook te maken met een juiste huisvesting.

De oppervlakte mag niet te hard zijn, niet te vlak en te ongestructureerd, moet vrij zijn van scherpe randen, uitstekende nagels, schroeven en andere oorzaken die beschadigen tot gevolg kunnen hebben. Het oppervlakte moet ook regelmatig veranderd worden. Er moeten verschillende soorten zitplaatsen worden aangeboden, zoals grote stenen op de grond en takken en stokken hoog in het verblijf. Hierdoor kan het dier zijn klauwen gezond houden. Essentieel daarbij is dat er bij de grotere vogels wordt voorkomen dat deze vogels overgewicht krijgen.

Langveters

Sommige roofvogelsoorten kunnen vastgebonden worden aan specifieke voor de soort geschikte zitstokken tijdens training of tijdens een demonstratie of evenement. Hiertoe behoren de havik, valk en arend vanwege hun natuurlijk gedrag om als zij niet jagen of zichzelf willen laten gelden, stil te zitten. Het dier moet zonder problemen rustig kunnen zitten en zichzelf zonder extra arbeid op dezelfde plaats zittend kunnen houden. De lijn waarmee de vogels aangebonden worden moet vrij beweegbaar zijn en mag nergens vast kunnen komen te zitten waardoor een vogel vast kan komen te zitten. Zowel de individuele vogel als de soort moet geschikt zijn om vastgebonden te zijn waarbij het vastbinden onder optimale condities moet gebeuren op een voor de soort en individu geschikte zitstok (havik) of zitblok (Valk).

De uitrusting die gebruikt wordt voor het vastbinden moet zowel geschikt zijn voor de individuele vogel als qua materiaal. Het vastbinden mag de vogel op geen enkele manier beschadigen.

Beperkingen

Elk optreden gaat per definitie gepaard met veel stress voor het dier. Indien dit dier ook nog eens (noodgedwongen) ergens aangebonden zit zal dit extra stress met zich mee brengen. Indien dit optreden beperkt blijft tot het demonstreren van het natuurlijk gedrag van het dier wordt het dier geen onnodig lijden of letsel toegebracht. Het kortstondig vastgebonden zitten van die vogels die even niet deelnemen aan de demonstraties is om die reden dan ook acceptabel waarbij er wel een maximum verbonden moet zijn van 2 uur voor de aanbindperiode. Om er zorg voor te dragen dat er tijdens de aanbindperiode de dieren geen onnodig lijden of letsel wordt toegebracht moet elk direct of indirect contact met mens of dier worden vermeden en moeten zij uit het zicht worden geplaatst. Uiteraard geldt dit ook voor die situaties waar het dier in een andere situatie noodgedwongen moet worden aangebonden.

Elk ander soort optreden waarbij het doel is om de dieren niet hun natuurlijke (vlieg)bewegingen te laten demonstreren en waarbij het dier continu vastgebonden zit (op een sprenkel of anderszins) en slechts dient als zittend object ter vermaak van het publiek dient niet toegestaan te worden. Het dier wordt hierdoor namelijk ernstig in zijn natuurlijke bewegingen belemmerd en onnodig lijden of letsel toegebracht. Hierdoor wordt niet voldaan aan het gestelde in het Besluit houders van dieren

DAP Zelhem-Halle B.V. • Rabobank SWIFT/BIC nr. RABONL2U • IBAN nr. NL64RABO0374718342
ABN AMRO SWIFT/BIC nr. ABNANL2A • IBAN nr. NL61ABNA0512995796 • BTW nr. NL817904876B01 • KvK nr. 09162181

Op al onze aanbiedingen, overeenkomsten en opdrachten/diensten zijn onze algemene voorwaarden van toepassing. Daarin is onder meer een beperking van onze aansprakelijkheid opgenomen. De belangrijkste bepalingen uit deze algemene voorwaarden staan op de achterzijde vermeld. De volledige set voorwaarden is gedeponeerd bij de Rechtbank Gelderland onder nummer 14/2015 en is te zien op onze website: www.dapzelhem.nl. Er geldt een verlengd eigendomsvoorbehoud; al de door ons geleverde en nog te leveren goederen blijven ons eigendom totdat alle vorderingen die wij hebben of zullen krijgen, met inbegrip van vorderingen uit hoofde van het niet nakomen van genoemde vorderingen, volledig zijn voldaan.

Vogelziekenhuis
Dr. Grashuisstraat 8
7021 CL Zelhem
The Netherlands
Tel. (0031) 0314 62 12 72
Fax. (0031) 0314 62 17 76
www.vogelziekenhuis.nl

Behandeling op afspraak
24 uur per dag bereikbaar

Een gebrek aan ruimte in de thuissituatie mag nooit de reden zijn om een vogel vastgebonden te houden.

Huisvesting vastgebonden vogel

Minimaal één kant van de plaats waar het dier zit, moet bestaan uit een solide wand of vegetatie om een veilige achtergrond voor de vogel te bewerkstelligen. Omdat vastgebonden vogels meer in contact komen met de grond in hun omgeving als de niet vastgebonden vogels, moet het substraat droog, zacht, gemakkelijk te reinigen en niet te stoffig te zijn. Het te gebruiken substraat moet minimaal 4 cm diep zijn, mag in warm weer niet teveel opwarmen en veren beschadigen.

(Vastgebonden) vogels mogen geen andere vogels zien die te eten krijgen of die getraind worden omdat dan de kans groot is dat het dier steeds richting het eten wil gaan. Verder moet rekening gehouden worden dat (vastgebonden) vogels vanuit de lucht, gezien kunnen worden als prooidieren. Dit houdt dus in de praktijk in dat gehouden prooivogelsoorten gescheiden moeten worden gehouden van roofvogelsoorten waarbij moet worden voorkomen dat de roofvogel noch de prooivogel elkaars aanwezigheid op enigerlei wijze direct of indirect kan waarnemen.

Uilen hebben zachte en zeer kwetsbare veren. Vastbinden veroorzaakt afbreken van de vleugel en staartpenen die van essentieel belang zijn om te vliegen².

Het aanbinden van uilen is daarbij ook onnodig omdat deze soort prima aan te leren is om te vliegen naar de volière of transportbox³. Doordat het niet noodzakelijk is, is het wel aanbinden van uilen een onnodige beperking van de bewegingsvrijheid van het dier dat op een zodanige wijze wordt beperkt dat het daardoor onnodig lijden of letsel wordt toegebracht.

Zelhem, 2018-02-13 A.A.Oranje DVM
10.2.e

² <https://www.eaza.net/assets/Uploads/CCC/EAZA-RPG-Husbandry-and-Management-Guidelines-for-Demonstration-Birds.pdf>

³ <https://www.eaza.net/assets/Uploads/CCC/EAZA-RPG-Husbandry-and-Management-Guidelines-for-Demonstration-Birds.pdf>

Bijlage 4: artikelen uit de Wet dieren en het Besluit houders van dieren

Wet dieren

Artikel 2.1 Dierenmishandeling

1. *Het is verboden om zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.*

Artikel 2.2 Houden van dieren

8. *Het is houders van dieren verboden aan deze dieren de nodige verzorging te onthouden.*

Besluit houders van dieren

§2 Algemene huisvestings- en verzorgingsnomen

Artikel 1.6 Houden van dieren

1. *De bewegingsvrijheid van een dier wordt niet op zodanige wijze beperkt dat het dier daardoor onnodig lijden of letsel wordt toegebracht.*
2. *Een dier wordt voldoende ruimte gelaten voor zijn fysiologische en ethologische behoeften.*
3. *Een dier wordt, indien het niet in een gebouw wordt gehouden, bescherming geboden tegen slechte weersomstandigheden, gezondheidsrisico's en zo nodig roofdieren.*
4. *De houder van een dier dat in een gebouw of kooi wordt gehouden, draagt er zorg voor dat het dier daaruit niet kan ontsnappen.*

Artikel 1.7 Verzorgen van dieren

Degene die een dier houdt draagt er zorg voor dat een dier:

- a. *wordt verzorgd door een persoon die beschikt over de voor die verzorging nodige kennis en vaardigheden.*
- b. *slechts onder de hoede wordt gesteld van een persoon die kennelijk tot de verzorging in staat is;*
- c. *dat ziek of gewond lijkt onmiddellijk op passende wijze wordt verzorgd;*
- d. *een toereikende behuizing heeft onder voldoende hygiënische omstandigheden;*
- e. *een voor dat dier toereikende hoeveelheid gezond en voor de soort en de leeftijd geschikt voer krijgt toegediend op een wijze die past bij het ontwikkelstadium van het dier*
- f. *toegang heeft tot een toereikende hoeveelheid water van passende kwaliteit of op een andere wijze aan zijn behoefte aan water kan voldoen;*
- g. *voldoende verse lucht of zuurstof krijgt.*

Artikel 1.8 Behuizing

1. *Een ruimte waarin een dier wordt gehouden, wordt voldoende verlicht en verduisterd om aan de ethologische en fysiologische behoeften van het dier te voldoen.*
2. *Behuizingen, waaronder begrepen de vloer, waarin een dier verblijft en inrichtingen voor de beschutting voor een dier zijn op zodanige wijze ontworpen, gebouwd en onderhouden dat bij de dieren geen letsel of pijn wordt veroorzaakt en bevatten geen scherpe randen of uitsteeksels waaraan het dier zich kan verwonden.*
3. *In de ruimte waarin een dier wordt gehouden, worden geen materialen en, in voorkomend geval, bodemdekking gebruikt die ongeschikt of schadelijk zijn voor het dier.*
4. *De materialen, bedoeld in het derde lid, kunnen eenvoudig worden gereinigd en ontsmet.*

verslag

Verslag overleg Roofvogelen en Uilen

Omschrijving

Vergaderdatum en -tijd

21 mei 2019, 13.30-15.00 uur

Vergaderplaats

RVO Utrecht Frieslandzaal

Aanwezig

10.2.10.2.e 10.2.e 10.2.e 10.2.e 10.2.e ?
10.2.e 10.2.e (voorzitter), 10.2.e 10.2.e 10.2.e
en (notulist)

Afwezig

Kopie aan

1. Opening

De voorzitter heet iedereen welkom, opent de vergadering met de mededeling dat 10.2. 10.2.e zich heeft afgemeld.

2. Notulen vorige vergadering.

- Punt 3: Bestuursrechtelijk handhaven. 10.2.e geeft aan dat een interventie strategie gewenst is. Wordt als actiepunt genoteerd. Vragenlijst is gebaseerd op bestuursrecht. Wat ga je doen als 10.2.d, 11.1

gaat kijken wat de precieze gemaakte afspraken zijn en waar nog behoefte aan is.

Punt 4. De cursus. Uit evaluatie kwam de behoefte naar voren dat de cursus meer zou moeten worden gegeven vanuit de wetsartikelen. Alle punten zijn voorgelegd aan 10.2.e en 10.2.e. Er wordt een nieuwe manier gevormd waar een nieuwe pilot uit zal komen met nieuwe casuïstiek (sprenkel, uilen op braderie, roofvogels houden in de huiskamer). De nieuwe opzet zal gericht zijn op evidente gevallen.

Actielijst.

Afsluiten: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10

On hold: 7, 8, 11, 12 ook voorlichten aan faculteit, 13, 14, 15.

3. 10.2.e geeft uitgebreid en duidelijk uitleg over het traject dat het voorstel van de werkgroep gaat volgen vanaf het moment dat het aangeboden wordt voor verdere implementatie.

Er zijn drie trajecten mogelijk om een voorstel om te zetten in regels of beleid.

Datum
21 mei 2019

- Gids van goede praktijken ter beoordeling voorleggen aan de Minister. Indien de Minister deze goedkeurt dan heb je een goedgekeurd . doelvorschrift. Procedure duurt 16 weken
- Intern beleidsdocument publiceren en deze laten toetsen door het CBB.
- Verheffen tot beleidsregel. Deze optie heeft de laatste voorkeur.

Actiepuntenlijst:

Nr.	Overleg	Omschrijving	Actie door:	Eind datum
7		Inventariseren verenigingen/belangengroepen voor 'consultatie'	10.2.e	On hold
8		Uitnodigen gespreksbegeleider voor consultatie		On hold
11		Inzet andere deskundigen (10.2.e)		On hold
12		Sprengel verklaring nader onderbouwen door een deskundige(n)		On hold
13		Ontwikkelen gestandaardiseerde vragenlijst en stappenplan opstellen voor een inspectie voor alle partijen		On hold
14		Deskundigen overzicht opstellen voor verschillende (exotische) diersoorten		On hold
15		Overzicht aanleveren van dossiers die zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk hebben gespeeld	allen	On hold

[illegible]

Pagina 3 van 3

Overleg Roofvogels en Uilen 27 augustus 2018 om 14.00 uur te Utrecht

Deelnemers werkgroep:

Aanwezig: 10.2.e

Opening

Om 14.00 uur opent [redacted] het Overleg. [redacted] notuleert dit overleg.

1. Uitwerking besluit houders van dieren

Er is feedback gekomen via de mail. Hierop is nog geen actie ondernomen. [redacted] zal deze feedback meenemen. We bespreken de vragen die openstaan:

Hoe ver door redeneren in de vrijheden? Alleen de directe, meest voor de hand liggende vrijheden noemen, of ook de secundaire gevolgen?

We moeten uitkijken dat we niet te ver doorredeneren, maar geen een vrijheid staat op zichzelf, er is een samenhang tussen de vrijheden. Het stuk is bedoeld als deskundigenverklaring en niet voor het grote publiek dus er kan wel meer toelichting in staan. [redacted] gaat een voorstel doen.

Onder omheining volière: 'is het aan te raden om toegang plaats te laten vinden via een sluis' of kunnen we dit verplichten?

Open norm, de houder moet ervoor zorgen dat de vogel niet kan ontsnappen. Hoe hij dat doet is aan de houder. Als de wetgever wil voorschrijven hoe dit voorkomen moet worden, moet dit wetgeving worden.

Klopt het als we schrijven dat roofvogels de voorkeur hebben om op enige hoogte te roesten om vanaf deze plaats naar beneden de glijvlucht in te zetten? Of zijn er vogels die die om andere redenen prefereren?

Niet alle vogels willen hoog zitten om een glijvlucht in te kunnen zetten, bv de sneeuwuil, die zit op de grond. Je moet dus per vogelsoort differentiëren, maar dat is niet te doen in dit stuk. Omschrijf het als "afhankelijk van de vogelsoort".

Artikel 1.6 lid 3 BhvD 'Een dier moet bescherming worden geboden tegen gezondheidsrisico's'. Doelt dit artikel op alle gezondheidsrisico's en geldt het daarom ook voor bijvoorbeeld gezondheidsrisico's door onvolledige voeding of onvoldoende water? Of kan dit wetsartikel enkel gebruikt worden in geval van gezondheidsrisico's die ontstaan doordat een dier dat niet in een gebouw wordt gehouden niet genoeg beschermd wordt tegen externe invloeden door de huisvesting?

Artikel 1.7 BhvD is voor voeding en water, dit artikel is voor bv beschutting.

'Gebruik van roofvogels en uilen tijdens evenementen, vlieg- en jachtdemonstraties': is de verwijzing naar artikel 2.1 Wet Dieren hier op zijn plaats of is het beter om het bij de specialis te houden en enkel BhvD aan te halen?

Dit is afhankelijk van de situatie, maar het is wel nodig om beide uit te werken in het stuk. Op dit moment staat het alleen onder evenementen, maar het zou dan ook bij andere overtredingen genoemd moeten worden, alle overtredingen van het BhvD vallen onder dierenmishandeling. Conclusie: verwijzen naar het interventiebeleid RVO/NVWA en zet Wet Dieren art 2.1 lid 1 en art 2.2. lid 8 onder een apart kopje.

Verdere punten:

Waarom conformeren wij ons aan Oostenrijkse en Belgische wetgeving? Het antwoord hierop mist in de uitwerking. Ook missen de hoogtes van de huisvesting in de tabellen en moeten de afmetingen die genoemd worden nog een keer gecontroleerd worden.

10.2 d10.2.e heeft een gesprek gehad met Valkeniersvereniging Stichting Valkeniers Nederland. Dit was geen succes. Zij vinden dat "wij" de valkeniers om zeep willen helpen. Het doel van het gesprek was om uit te vinden wat acceptabel en wat niet acceptabel is. Er komt niks vanuit de valkeniers, ze willen alleen hun eigen handel houden.

Bij temperatuur punt 8 wordt alleen over koude gesproken, maar niet over warmte. heeft daar niks over gevonden in de literatuur. Dit zou omschreven kunnen worden als: de temperatuur moet passen bij de fysiologische behoefte van het dier.

2. Bijsluiters LICG

Dit parkeren we tot de volgende keer, want er zou een overleg zijn tussen de LICG, RVO en LNV.

Er is een onderlinge afspraak gemaakt in dit overleg dat we niet bestuurlijk handhaven zolang het niet duidelijk is wat voor eisen we aan de huisvesting stellen. Dit kan wel strafrechtelijk.

3. Campagne Geboeid

Deze campagne is een campagne vanuit diverse groeperingen, maar is extremer dan wat wij willen. Deze groeperingen, zoals de Vogelbescherming en SOVON, moeten ook meegenomen worden in het proces. Deze campagne gaat alleen over shows en evenementen, maar ze kunnen vast ook een bijdrage leveren met betrekking tot huisvestingseisen.

4. Rondvraag en vervolgspraken

- Er wordt een cursus Roofvogels georganiseerd, de inhoud is nog niet helemaal bekend. Als er onderwerpen zijn die aandacht nodig hebben, laat het weten.
- geeft aan dat hij af en toe wat op Pleio post. Of hij daarmee door moet gaan? Ja.
- vraagt of er bij de opleiding voor het Bewijs van Vakbekwaamheid voldoende aandacht is voor roofvogels, gaat hier achteraan en komt er op terug.
- De beleidsbrief dierenwelzijn komt uit na het reces, daar worden roofvogels en uilen ook in besproken, als antwoord op de Vogelbescherming.

Het volgende overleg is 8 oktober 2018.

Actielijst Roofvogels en Uilen:

Wie	Wat	Datum	Status
	Schema maken notulist	23/4	Gereed
+	Kwaliteitsslag Algemene uitwerking Besluit	23/4	Loopt
	Uitnodigen (Pleio)	23/4	Gereed
	Controle -> bestemmingsadres vogels 10.2.e	23/4	Gereed
	Controle -> bestemmingsadres vogels 10.	23/4	Gereed
	Contact gemeente Amsterdam ivm voorstel APV	23/4	Loopt

verslag

Besluiten- en actiepuntenlijst overleg Roofvogels en Uilen

Omschrijving

Vergaderdatum en -tijd

Vergaderplaats

Aanwezig

21 januari 2020

RVO Utrecht, Flecolandzaal 13.00 – 14.30 uur

10.2.e 10.2.e 10.2.e 10.2.e 10.2
10.2.e (voorzitter), 10.2. 10.2.e 10.2.e
10.2.e 10.2.e (notulist), 10.2. 10.2.
10.2. 10.2. 10.2.e en 10.2.e

Afwezig

Kopie aan

1. Opening

10.2. opent het overleg en heet de mensen van communicatie van de verschillende diensten welkom. Daarna wordt een kleine voorstel ronde gedaan wie is wie en wat hij/zij doet en bij welke organisatie.

2. Mededelingen

Er zijn geen mededelingen.

3. Verslag en actiepunten vorig overleg

Er blijkt geen verslag te zijn van het vorig overleg. Op moment van overleg weet de rest ook niet wie de vorige keer heeft genotuleerd. 10.2.e heeft uitgezocht dat 10.2.e het vorige overleg heeft genotuleerd. Vraag naar het verslag staat uit.

4. Communicatie

Er wordt afgesproken dat de mensen van de afdelingen Communicatie van de verschillende diensten (LNV, NVWA, RVO en LID) een gezamenlijk plan gaan opstellen met het betreffende tijdspad. Na het overleg hebben de betrokken personen al bij elkaar gezeten om het e.e.a. af te stemmen.

5. Pilot Cursus

Er wordt kort na gesproken over de cursus. Er zijn een paar punten waar aan "geschaafd" moet gaan worden o.a.:

- Presentatie van 10.2. moet korter
- Uitleg van middag deel moet duidelijker (wat is precies de bedoeling)

- Opnemen presentatie 10.2. en 10.2.e zodat deze niet elke cursus moeten opdraven. Verhaal 10.2.e is inmiddels opgenomen.

Datum
22 januari 2020

6. Casus 10.2.e

10.2 neemt ons mee aan de hand van documenten en foto's in het verhaal over de controle die is uitgevoerd bij 10.2.e. Uiteindelijk zijn daar tijdens de hercontrole een aantal vogels in bewaring genomen. Betrokkene wil de vogels terug en er dient volgende week woensdag een Voorlopige Voorziening.

Vraag die achteraf bij RVO op kwam:

Er is in het verleden in het Roofvogeloverleg afgesproken dat er niet bestuursrechtelijk gehandhaafd zou worden op de huisvesting van Roofvogels tot het stuk (deskundigen verklaring), wat we aan het maken zijn, definitief is. Wat is de reden geweest om toch van deze afspraak af te wijken?

7. App

Dit punt wordt doorgeschoven naar het volgende overleg.

8. Welke diersoort doen we hierna

Er wordt afgesproken dat we het volgende overleg (over 2 maand) eerst het hele proces tot nu toe gaan evalueren voor we eventueel verder gaan met andere soorten.

Besluitenlijst

1. Er wordt besloten om geen consultatie te organiseren op het document vanwege de vele uiteenlopende belangen die belangen-, brancheorganisaties en stakeholders vertegenwoordigen. Doel van de consultatie zou moeten zijn het kweken van draagvlak om met het document te gaan werken. Gelet op de signalen zou een consultatie niet het gewenste resultaat leveren.
2. In het aankomende Handhavingskaderoverleg zal worden besproken in hoeverre (op hoofdlijnen) reeds invulling gegeven is aan het gezamenlijk op te stellen handhavings-/interventiebeleid ter zake van roofvogels en uilen.
3. 10.210. komt met een (juridische) uiteenzetting over 'bedrijfsmatig handelen' als bedoeld in het Besluit houders van dieren en een overzicht van relevante uitspraken.

Actiepuntenlijst

Datum
22 januari 2020

Nr.	Overleg	Omschrijving	Actie door:	Eind datum
7		Inventariseren verenigingen/belangengroepen voor 'consultatie'	10.2.e	Afgesloten
8		Uitnodigen gespreksbegeleider voor consultatie	10.2.	Afgesloten
11/12		Inzet deskundige (verklaring van 10.2.e 10.2.e 10.2.e verklaring nader onderbouwen 21-01: 10.2.e heeft nog een paar kleine opmerkingen. 10.2.e past aan.	10.2.e 10.2.e 10.2.e	Eind (29) oktober
13		Ontwikkelen gestandaardiseerde vragenlijst en stappenplan opstellen voor een inspectie voor alle partijen	10.2.e	Afgesloten
14		Deskundigen overzicht opstellen voor verschillende (exotische) diersoorten	10.2. 10.2.e 10.2.e	Eind (29) oktober
15		Overzicht aanleveren van dossiers die zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk hebben gespeeld	allen	Afgesloten
16.	10/9	Vertaalbureau RVO.nl vragen voor vertaling doc in het Engels 21-01: Document ligt momenteel bij vertaalburo.	10.2.e	September
17.	10/9	1. Inventarisatie handhavings-/interventiebeleid bestuursrechtelijke handhaving dierenwelzijn (rondsturen algemeen/specifiek interventiebeleid/feitcodetabel dierenwelzijn artt. 1.6-1.8 Bhd en art. 22 lid 8 Wd)	NVWA en RVO.nl	Afgesloten
18.	10/9	Doorgeven aan 10.2 aanwezigheid cursus 24/10	allen	Afgesloten
19.	21/1	Opstellen communicatieplan met tijdspad	allen (communicatie)	Eind februari

Notulisten

Datum	Notulist	Status
23 april 2018	10.2.e	Gedaan
21 januari 2020	10.2.e	Gedaan
16 juli 2018		Gedaan
27 augustus 2018		Gedaan
19 november 2018		Gedaan
12 februari 2019		Gedaan
21 mei 2019		Gedaan
10 september 2019		Gedaan
12 november 2019		

Datum

22 januari 2020

Artikel 3.6. Verbod en uitzondering voor niet-bedrijfsmatig handelen

1. Het is verboden gezelschapsdieren te verkopen, ten verkoop in voorraad te houden, af te leveren, te houden ten behoeve van opvang, of te fokken ten behoeve van de verkoop of aflevering van nakomelingen, tenzij daarbij wordt voldaan aan deze paragraaf.
2. Deze paragraaf is niet van toepassing indien degene onder wiens verantwoordelijkheid gezelschapsdieren worden verkocht, ten verkoop in voorraad worden gehouden, afgeleverd, gehouden ten behoeve van opvang, of gefokt ten behoeve van de verkoop of aflevering van nakomelingen, aannemelijk maakt dat er bij de uitoefening van die activiteiten geen sprake is van bedrijfsmatig handelen.

4.2 Bedrijfsmatig handelen (Nota van toelichting, Staatsblad 2014, 232)

Paragraaf 3.2 stelt regels over het bedrijfsmatig verkopen, ten verkoop in voorraad houden, afleveren, houden ten behoeve van opvang, en fokken van gezelschapsdieren. (...)

De paragraaf is van toepassing voor zover het gaat om het bedrijfsmatig verkopen, ten verkoop in voorraad houden, afleveren, fokken en houden van dieren ten behoeve van opvang. Het begrip bedrijfsmatig staat voor het in zekere omvang en met een zekere regelmaat uitoefenen van activiteiten. De vaststelling of het gaat om bedrijfsmatige activiteiten wordt per geval getoetst. In de meeste gevallen is dit duidelijk, omdat het bijvoorbeeld een dierenspeciaalzaak of pension betreft. In de gevallen waarin dit niet duidelijk is, maar wel wordt vermoed dat sprake is van bedrijfsmatig handelen, zal de betrokkene aannemelijk dienen te maken dat niet bedrijfsmatig word gehandeld om niet onder de werking van het besluit te vallen (artikel 3.6).

Zoals hiervoor aangegeven is in veel gevallen duidelijk dat er sprake is van bedrijfsmatige activiteiten, omdat het bijvoorbeeld een pension, asiel, dierenspeciaalzaak of groothandel betreft.

In sommige gevallen is dit minder duidelijk. De hieronder genoemde situaties kunnen indicaties zijn dat er sprake is van bedrijfsmatige activiteiten:

- gezelschapsdieren worden gefokt anders dan voor uitbreiding van het aantal gezelschapsdieren binnen het eigen huishouden of de directe familie- en vriendenkring;
- gezelschapsdieren worden verkocht aan anderen dan familie en vrienden;
- gezelschapsdieren worden opgevangen tegen een vergoeding en er worden hiervoor advertenties geplaatst;
- ruimtes zijn speciaal ingericht voor de onder dit besluit vallende activiteiten;
- registratie van de Kamer van koophandel of het hebben van een BTW-nummer;

- adverteren, al dan niet op websites, met gezelschapsdieren;
- er wordt gehandeld vanuit een winstoogmerk.

Datum
22 januari 2020

Met behulp van deze indicaties kan in een individueel geval worden bepaald of er sprake is van bedrijfsmatig handelen. De indicaties zijn niet-cumulatief. Een indicatie kan voor een doelgroep ook helemaal niet relevant zijn. Voor het houden ten behoeve van opvang geldt bijvoorbeeld dat het winstoogmerk géén relevant criterium is om te bepalen of er sprake is van handelen in een zekere omvang en met een zekere regelmaat. Opvang van dieren vindt vaak plaats zonder winstoogmerk, maar met een ideëel doel.

verslag

Besluiten- en actiepuntenlijst overleg Roofvogels en Uilen

Omschrijving

Vergaderdatum en -tijd

10 september 2019

Vergaderplaats

RVO Utrecht, Zeelandzaal 13.30 – 15.00 uur

Aanwezig

10.2.e 10.2.e 10.2.e

(voorzitter),

en 2 (notulist)

Afwezig

Kopie aan

Besluitenlijst

1. Er wordt besloten om geen consultatie te organiseren op het document vanwege de vele uiteenlopende belangen die belangen-, brancheorganisaties en stakeholders vertegenwoordigen. Doel van de consultatie zou moeten zijn het kweken van draagvlak om met het document te gaan werken. Gelet op de signalen zou een consultatie niet het gewenste resultaat leveren.
2. In het aankomende Handhavingskaderoverleg zal worden besproken in hoeverre (op hoofdlijnen) reeds invulling gegeven is aan het gezamenlijk op te stellen handhavings-/interventiebeleid ter zake van roofvogels en uilen.
3. 10.2.10. komt met een (juridische) uiteenzetting over 'bedrijfsmatig handelen' als bedoeld in het Besluit houders van dieren en een overzicht van relevante uitspraken.

Actiepuntenlijst

Datum
19 september 2019

Nr.	Overleg	Omschrijving	Actie door:	Eind datum
7		Inventariseren verenigingen/belangengroepen voor 'consultatie'	10.2.e	Afgesloten
8		Uitnodigen gespreksbegeleider voor consultatie	10.2.	Afgesloten
11/12		Inzet deskundige (verklaring van 10.2.e 10.2.e 10.2.e verklaring nader onderbouwen)	10.2.e 10.2.e 10.2.e	Eind (29) oktober
13		Ontwikkelen gestandaardiseerde vragenlijst en stappenplan opstellen voor een inspectie voor alle partijen		Afgesloten
14		Deskundigen overzicht opstellen voor verschillende (exotische) diersoorten		Eind (29) oktober
15		Overzicht aanleveren van dossiers die zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk hebben gespeeld	allen	Afgesloten
16.	10/9	Vertaalbureau RVO.nl vragen voor vertaling doc in het Engels		September
17.	10/9	1. Inventarisatie handhavings-/interventiebeleid bestuursrechtelijke handhaving dierenwelzijn (rondsturen algemeen/specifiek interventiebeleid/feitcodetabel dierenwelzijn artt. 1.6-1.8 Bhd en art. 22 lid 8 Wd)	NVWA en RVO.nl	September
18.	10/9	Doorgeven aan aanwezigheid cursus 24/10	allen	September

Notulisten

Datum	Notulist	Status
23 april 2018	10.2.e	Gedaan
4 juni 2018	10.2.e	Gedaan
16 juli 2018	10.2.e	Gedaan
27 augustus 2018		Gedaan
19 november 2018		Gedaan
12 februari 2019		Gedaan
21 mei 2019		Gedaan
10 september 2019		Gedaan
12 november 2019		

Datum

19 september 2019

Artikel 3.6. Verbod en uitzondering voor niet-bedrijfsmatig handelen

1. Het is verboden gezelschapsdieren te verkopen, ten verkoop in voorraad te houden, af te leveren, te houden ten behoeve van opvang, of te fokken ten behoeve van de verkoop of aflevering van nakomelingen, tenzij daarbij wordt voldaan aan deze paragraaf.
2. Deze paragraaf is niet van toepassing indien degene onder wiens verantwoordelijkheid gezelschapsdieren worden verkocht, ten verkoop in voorraad worden gehouden, afgeleverd, gehouden ten behoeve van opvang, of gefokt ten behoeve van de verkoop of aflevering van nakomelingen, aannemelijk maakt dat er bij de uitoefening van die activiteiten geen sprake is van bedrijfsmatig handelen.

4.2 Bedrijfsmatig handelen (Nota van toelichting, Staatsblad 2014, 232)

Paragraaf 3.2 stelt regels over het bedrijfsmatig verkopen, ten verkoop in voorraad houden, afleveren, houden ten behoeve van opvang, en fokken van gezelschapsdieren. (...)

De paragraaf is van toepassing voor zover het gaat om het bedrijfsmatig verkopen, ten verkoop in voorraad houden, afleveren, fokken en houden van dieren ten behoeve van opvang. Het begrip bedrijfsmatig staat voor het in zekere omvang en met een zekere regelmaat uitoefenen van activiteiten. De vaststelling of het gaat om bedrijfsmatige activiteiten wordt per geval getoetst. In de meeste gevallen is dit duidelijk, omdat het bijvoorbeeld een dierenspeciaalzaak of pension betreft. In de gevallen waarin dit niet duidelijk is, maar wel wordt vermoed dat sprake is van bedrijfsmatig handelen, zal de betrokkene aannemelijk dienen te maken dat niet bedrijfsmatig word gehandeld om niet onder de werking van het besluit te vallen (artikel 3.6).

Zoals hiervoor aangegeven is in veel gevallen duidelijk dat er sprake is van bedrijfsmatige activiteiten, omdat het bijvoorbeeld een pension, asiel, dierenspeciaalzaak of groothandel betreft.

In sommige gevallen is dit minder duidelijk. De hieronder genoemde situaties kunnen indicaties zijn dat er sprake is van bedrijfsmatige activiteiten:

- gezelschapsdieren worden gefokt anders dan voor uitbreiding van het aantal gezelschapsdieren binnen het eigen huishouden of de directe familie- en vriendenkring;
- gezelschapsdieren worden verkocht aan anderen dan familie en vrienden;
- gezelschapsdieren worden opgevangen tegen een vergoeding en er worden hiervoor advertenties geplaatst;
- ruimtes zijn speciaal ingericht voor de onder dit besluit vallende activiteiten;
- registratie van de Kamer van koophandel of het hebben van een BTW-nummer;

- adverteren, al dan niet op websites, met gezelschapsdieren;
- er wordt gehandeld vanuit een winstoogmerk.

Datum

19 september 2019

Met behulp van deze indicaties kan in een individueel geval worden bepaald of er sprake is van bedrijfsmatig handelen. De indicaties zijn niet-cumulatief. Een indicatie kan voor een doelgroep ook helemaal niet relevant zijn. Voor het houden ten behoeve van opvang geldt bijvoorbeeld dat het winstoogmerk géén relevant criterium is om te bepalen of er sprake is van handelen in een zekere omvang en met een zekere regelmaat. Opvang van dieren vindt vaak plaats zonder winstoogmerk, maar met een ideëel doel.

Overleg Roofvogels en Uilen 12 februari 2019 te Utrecht**Deelnemers werkgroep:**

Aanwezig: 10.2.e 10.2. 10. 10.2.e 10.2.e 10.2.e 10.2.e 10.2.e 10.2.e 10.2.e 10.2.e en
 10. 10.2.e 10.2.e 10.2.e 10.2.e 10.2.e 10.2. 10.2.e 10.2. 10.2.e
 10. 10.2.e
 2

Opening

10. opent het overleg, 10. notuleert dit overleg.
 2 2

1. Nieuwe voorzitter

10.2.e heeft een andere baan geaccepteerd en dus vraagt 10. of er vrijwilliger is die het voorzitterschap gezamenlijk met hem wil voortzetten. Er komt geen reactie op dit verzoek.

2. Verslag vorig overleg

Er zijn geen op en/of aanmerkingen op de notulen van de vorige vergadering.

3. Bestuursrechtelijk handhaven

Wat betreft schrijvende zaken moet er vooral doorgepakt worden, dan kan de lijn uit het document (in concept) in voorkomende gevallen gevolgd worden, maar dat vergt dan wel een deugdelijke motivering voor de besluiten.

4. Cursus

Langdurig over deze dag gesproken. Zo heeft iedereen wel zijn specifieke wensen. We moeten er wel voor waken dat niet een ieder zijn/haar eigen pad en of werkwijze wil gaan volgen. 10.2.e en 10. gaan met alle op- en aanmerkingen aan de slag voor wat betreft het vervolg traject.
 2

Enkele bijzondere op- aanmerkingen die zijn ontvangen zijn:

- opvallende verschillen per dienst v.w.b. de wensen.
- het onderdeel door de DA gegeven was erg specifiek. Mogelijk apart onderdeel laten worden.
- behoefte aan casus specifieke voorbeelden die het meest voorkomen.
- rekening houden met de verschillende niveau in (soorten) kennis.
- apart gedeelte voor de toezichthoudende DA.
- kwaliteit en inhoud deskundigenverklaringen. 10. heeft aan 10.2.e de minimale eisen voor een deskundigen verklaring doorgestuurd.
 2
- Welke deskundigen kunnen we raadplegen.

Rondvraag en vervolgspraken

Door tijd gebrek is het volgende overleg nog niet ingepland. Ook was er onvoldoende tijd voor de rondvraag. Er was een vraag van 10.2.e hoe in de handhaving om te gaan met vogels die aan een sprenkel worden gehouden. Gaan we vogels die aan een sprenkel gehouden worden meevoeren? Dit naar aanleiding van de vogels die we bij 10.2.g hebben gezien, die na 2 jaar nog niet in een vrij in een voliëre gehouden kunnen worden.

Actielijst Roofvogels en Uilen:

Wie	Wat	Deadline
10.2.e	Laatste feedback op algemene uitwerking naar 10.2.e	26/10/18
	Laatste feedback verwerken Algemene uitwerking Besluit	03/11/18
	Contact gemeente Amsterdam ivm voorstel APV	afgesloten
	Verwerken info roofvogels en uilen dag	1-4-2019
	Uitnodigen Communicatie	On hold
	Inhoud opl. bewijs van vakbekwaamheid en diploma vakbekwaamheid	On hold
	Inventariseren Verenigingen/belangengroepen voor 'consultatie'	On hold
	Uitnodigen gespreksbegeleider consultatie	On hold
	Nagaan wat opdracht werkgroep is (beleidsregels/GGP?)	On hold

10.2.e	Stand van zaken bijsluiters LICG	17/12/18
	Inzet andere deskundigen (10.2.e en 10.2.e ?)	1-4-2019
	Sprengel verklaring nader onderbouwen door deskundige(n)	1-4-2019
	Minimale eisen deskundigen verklaring	1-4-2019
	Deskundigen overzicht opstellen voor de verschillende (exotische) diersoorten	1-4-2019
	Overzicht aanleveren van de dossiers die de laatste 5 jaar zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk hebben gespeeld.	1-4-2019

Notulen

Datum	Notulist	Status
23 april	10.2.e	Gedaan
4 juni		Gedaan
16 juli		nvt
27 augustus		Gedaan
19 november		Gedaan
12-2-2019		Gedaan

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

10.2.e

**Directoraat-generaal Agro en
Natuur**

Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/Inv

Behandeld door

10.2.e

Datum 16 JUL 2018

Betreft Verbod op evenementen met roofvogels en uilen

Geachte 10.2.e

Dank voor uw brief over evenementen met roofvogels en uilen. In uw brief vraagt u een landelijk verbod in te stellen op het gebruik van roofvogels en uilen bij evenementen. Daarnaast geeft u aan dat het gebruik tijdens een evenement niet kan voldoen aan de zorgplicht die voortvloeit uit de Wet Dieren. U geeft tevens aan dat roofvogels en uilen niet gehouden kunnen worden door particulieren en dat om die reden deze soorten niet op een positieflijst vogels geplaatst moeten worden. Voor die vogels die nu gehouden worden, vraagt u mij de algemene huisvestings- en verzorgingsnormen uit te werken, zodat toezichthouders in staat zijn hun taak naar behoren uit te voeren.

Ons kenmerk

DGAN-DAD / 18151992

In deze brief zal ik ingaan op uw vragen. De toezichthoudende instanties hebben eerder al aangegeven dat roofvogels en uilen soorten zijn met heel specifieke fysiologische en ethologische behoeften en dat, om effectief en efficiënt te kunnen handhaven, er behoefte is aan duidelijke richtlijnen inzake de algemene verzorgings- en huisvestingsnormen toegespitst op deze soorten. Om die reden is er een werkgroep ingesteld, bestaande uit de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl), de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), de Landelijke Inspectiedienst (LID) en mijn ministerie, die bezig is met het opstellen van de gewenste richtlijnen. Met het opstellen van duidelijke richtlijnen wordt een belangrijke stap voorwaarts gemaakt in het verbeteren van de omstandigheden waaronder deze soorten worden gehouden. Met deze richtlijnen weten houders waar zij aan toe zijn en weten toezichthouders waar een houder aan moet voldoen teneinde de bestaande welzijnsregelgeving te kunnen naleven en het welzijn van de dieren te kunnen waarborgen. De minimaal noodzakelijke verzorging en huisvesting tijdens evenementen vormen een onderdeel hiervan, waarbij de ernstige inperking van de bewegingsvrijheid en het huisvesten van dieren in kleine kooien, zoals zichtbaar is op uw foto's die u heeft meegezonden, niet acceptabel is. Aan uw verzoek tot uitwerking van algemene normen wordt dus gewerkt. Het streven is om in het najaar deze richtlijnen te hebben opgesteld. De werkgroep zal hierbij, indien nodig, graag gebruik maken van uw aanbod om nadere informatie en advies te krijgen.

Aan uw verzoek om een landelijk verbod in te stellen zal ik niet tegemoet komen. Ik ga er vanuit dat de uitwerking van de algemene normen voldoende duidelijkheid zal gaan verschaffen over wat wel en niet is toegestaan tijdens een

**Directoraat-generaal Agro en
Natuur**
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Ons kenmerk
DGAN-DAD / 18151992

evenement. Hierover zal ook richting gemeenten gecommuniceerd worden, zodat ook zij op de hoogte zijn van deze richtlijnen en op basis daarvan kunnen beslissen of een bepaald evenement met roofvogels kan worden toegestaan. Uw verzoek om de soorten niet te plaatsen op de positieflijst is, zoals u zelf ook al aangeeft, voorbarig. Het opstellen van de positieflijst zoogdiersoorten zal eerst afgerond moeten worden. Pas daarna wordt een positieflijst vogels, reptielen en amfibieën opgesteld. Op dat moment kan besloten worden welke vogelsoorten op de positieflijst geplaatst worden en welke niet. Het gevaar op invasiviteit zal daarbij ook worden meegenomen.

Hooachtend,

10.2.e

Carola Schouten
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

10.2.e

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/inv

Behandeld door
10.2.e

Datum - 19 JUNI 2020 -
Betreft aanvraag ontheffing

Ons kenmerk
DGA-DAD / 20164140

Uw kenmerk
Bezitsontheffing 10.2

Bijlage(n)

Geachte 10.2.e

In uw brief van 30 maart 2020, ontvangen door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) op 30 maart 2020, vraagt u een ontheffing aan voor uw cliënt, 10.2.e woonachtig aan 10.2.e te 10.2.e. De aanvraag betreft een ontheffing van de artikelen 1.6 en 1.7 van het Besluit houders van dieren en betreft twee dieren behorende tot de soort Tyto alba. U vraagt ontheffing zodat de dieren binnenshuis kunnen worden gehouden op een sprenkel met langveter op het woonadres van uw cliënt, tot aan hun dood.

RVO heeft uw aanvraag op 26 mei 2020 doorgestuurd naar mijn ministerie, omdat RVO geen aanvragen afhandelt voor ontheffingen op het gebied van de Wet dieren. RVO heeft hierover contact met u gehad.

Ik kan nog geen besluit nemen op uw aanvraag. Uw aanvraag maakt niet duidelijk op welke wijze de dieren specifiek gehouden worden en op welke onderdelen van de artikelen 1.6 en 1.7 van het Besluit Houders van dieren de ontheffingsaanvraag ziet.

Gelet op artikel 4:5, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht stel ik u daarom in de gelegenheid uw aanvraag aan te vullen met de exacte omstandigheden waaronder de vogels worden gehouden en op welke onderdelen van de artikelen 1.6 en 1.7 van het Besluit houders van dieren de ontheffingsaanvraag betrekking heeft. Ik vraag u hierbij heel specifiek de omstandigheden aan te geven waaronder beide vogels worden gehouden, zoals: de lengte van de langveter, of de dieren permanent of tijdelijk aangebonden zijn, of de dieren permanent of tijdelijk binnenshuis gehouden worden en of de dieren permanent of tijdelijk vrij kunnen vliegen buitenshuis. Ik vraag u, indien sprake is van tijdelijk aanbinden, binnenshuis houden of vrij buitenshuis kunnen vliegen, ook aan te geven wat de frequentie en de tijd hiervan is.

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Voor het aanvullen van de aanvraag geef ik u een termijn van vier weken,
gerekend vanaf de in de aanhef vermelde datum.

Ons kenmerk
DGA-DAD / 20164140

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
Namens deze,

10.2.e

drs. L.E.M. Hendrix
Directeur Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn

Inzake het huidige niet ondertekend document, zijnde een review van wetenschappelijke literatuur :

² (RVO):

ik wil nogmaals benadrukken dat de review niet is ontwikkeld met de bedoeling om te worden 'geformaliseerd' in beleidsregels in formele zin als bedoeld in art. 1:3 Awb.

De review (en hopelijk nadat 10.2.e 10.2.e de gelegenheid heeft gevonden om er nogmaals naar te kijken om haar goedkeuring en die van de UU eraan te geven middels een officiële expertverklaring) is ontwikkeld om te kunnen worden gebruikt als vaste gedragslijn, dus impliciet beleid.

De review is in essentie een richtlijn zoals ook beschreven door Konijnenbelt en Van Male in 'Hoofdstukken van bestuursrecht 2014', paragraaf 82 Beleidsregels en 'richtlijnen' (Deventer: 16^e druk). Het is een wetsinterpreterende richtlijn, met als doel om de kwaliteit, de voorspelbaarheid en de uniformiteit van de wetsuitvoering (dwz. het Besluit houders van dieren) te bevorderen.

Omdat de inleiding van de oorspronkelijke expertverklaring was aangepast is [] [] gevraagd om ook hier haar akkoord op te geven. Vervolgens heeft [] aangegeven de hele tekst te willen doornemen omdat ze ten tijde van haar handtekening eigenlijk onvoldoende tijd heeft gehad goed naar het document te kijken.

Daarop is besloten omdat dit te lang zou duren, de eerste zin weer weg te halen en alle overige verwijzingen in het document naar de faculteit, weg te halen.

Dus verder is er inhoudelijk in de inleiding of in de rest van het document niets gewijzigd in de wetenschappelijke literatuur met de daarbij behorende beschrijving over hoe de normen ingevuld zouden moeten worden is exact hetzelfde gebleven. Het document kan dus na weghalen van de betreffende passages mbt de faculteit gewoon zonder verwijzingen gebruikt en gepubliceerd worden. Sterker, het wordt al gebruikt.

De enige discussie die heeft plaatsgevonden is de semantische discussie omtrent de benaming van het document: wel of geen expertverklaring. Feitelijk is en blijft het een overzicht van wetenschappelijke literatuur, dus een overzicht van meerdere verklaringen van experts middels wetenschappelijke publicaties, daar verandert een extra ondertekening door 10.2.e niets aan. Dat neemt niet weg dat als in de toekomst blijkt dat op basis van nieuwe onderzoeken andere conclusies zouden kunnen worden getrokken, dit document altijd weer bijgesteld kan worden. Maar dat gold altijd al.

Vooropgesteld dient te worden dat het kader geen beleidsregel is in de zin van de Awb (dwz. een bij besluit vastgesteld algemene regel, niet zijnde een algemeen verbindend voorschrift, omtrent de afwegingen van belangen, de vaststelling van feiten of de uitleg van wettelijke voorschriften bij het gebruik van een bevoegdheid van een bestuursorgaan). Een kader hoeft dus niet door een bestuursorgaan (de minister van LNV) te worden vastgesteld.

Een kader of richtlijn heeft tot doel om de kwaliteit, de voorspelbaarheid en de uniformiteit van de wetsuitvoering te bevorderen. Een kader kan in gezamenlijkheid worden opgesteld en vastgesteld door de (diensthoofden van de) uitvoerende diensten (RVO en NVWA) en wordt niet krachtens enige wettelijke bevoegdheid uitgevaardigd. Het is in zoverre een juridisch nihil. Het idee achter een kader of richtlijn is het willen bewerkstelligen dat *bestaande* bevoegdheden (betreffende het handhaven van dierenwelzijns- en gezondheidsnormen bij uilen en roofvogels) op een bepaalde, door de auteur(s) gewenste wijze zullen worden gehanteerd. Ze scheppen dus geen nieuwe bevoegdheden en kunnen derhalve niet aan derden worden tegengeworpen, maar het gaat om interne maatregelen die een bepaalde wijze van uitoefening van bestaande bevoegdheden beogen te verzekeren. Deze maatregelen worden doorgaans vertaald door de uitvoerende dienst naar dienstinstructies: uitvoeringsinstructies bij RVO en interventiebeleid bij de NVWA.

Voor de werking van dit kader en de daaruit voortvloeiende dienstinstructies maakt het geen verschil of deze bekendgemaakt zijn of niet. Het zijn immers interne maatregelen die enkel de uitvoerende diensten bindt. Voor de mate van binding aan een (bestendige) gedragslijn maakt het echter geen

wezenlijk verschil of het kader en/of de dienstinstructies zijn geformaliseerd tot beleidsregel (en daarmee bekendgemaakt).

Inzake een expertverklaring:

² (RVO)

Het CBb heeft expliciet overwogen dat de deskundigenverklaring voldoende grondslag kan bieden voor de aanname dat sprake is van een overtreding van een doelvoorschrift.

<http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:CBB:2016:29>

5.8.

Het ligt op de weg van het bestuursorgaan dat een handhavingsbesluit als hier in geding neemt, om te bewijzen dat sprake is van overtreding van het voorschrift ter handhaving waarvan dat besluit is genomen. In dit geval dient verweerder dus op basis van een zorgvuldig onderzoek van de feiten te bewijzen dat appellant het voorschrift van artikel 1.6, tweede lid, Bhd heeft overtreden. Zoals blijkt uit hetgeen hiervoor is overwogen in 5.6 is dit een doelvoorschrift in de vorm van een algemene verplichting voor de houders van dieren. Of in een concreet geval ten aanzien van een bepaalde diersoort sprake is van overtreding van dit voorschrift, hangt blijkens de tekst af van de ruimte die het dier nodig heeft voor zijn fysiologische en ethologische behoeften. Verweerder zal daarom in een concreet geval met bewijs moeten onderbouwen waarom, gelet op de fysiologische en ethologische behoeften van een bepaalde diersoort, door de desbetreffende houder van de tot deze soort behorende dieren onvoldoende ruimte voor deze dieren beschikbaar is gesteld. Dit bewijs kan bijvoorbeeld worden geleverd in de vorm van algemeen aanvaarde resultaten van (empirisch) wetenschappelijk onderzoek. Van belang is dat in de Nota van toelichting op het Bhd (pagina 64) is opgemerkt dat een verantwoorde invulling van de in de artikelen 1.6 tot en met 1.8 opgenomen basiseisen ook verkregen kan worden door middel van door brancheorganisaties of andere organisaties van houders opgestelde gidsen voor goede praktijken, zoals de door de Sectorraad Paarden ontwikkelde Gids voor Goede Praktijken. Aan dergelijke praktijken kan verweerder daarom eveneens onder meer bedoeld bewijs ontleenen.

<http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:CBB:2019:207>

4.5

Het College stelt vast dat in het toezichtrapport is geconstateerd dat in één van de benches drie honden van het ras Teckel waren gehuisvest. Appellante betwist deze constatering ook niet. Naar het oordeel van het College biedt de deskundigenverklaring in dit concrete geval voldoende grondslag voor de aanname van verweerder dat door het huisvesten van genoemde drie honden in één bench onvoldoende ruimte voor de honden beschikbaar is gelaten om aan hun fysiologische en ethologische behoeften te kunnen voldoen. Van belang hiervoor is dat uit de deskundigenverklaring blijkt dat een bench in beginsel is bedoeld voor het tijdelijk huisvesten van één hond, en niet van meerdere honden bij elkaar en de huiskamerbench ten minste van een zodanige omvang moet zijn dat de hond rechtop kan zitten en staan en zich kan omkeren. Hierbij is tevens met het oog op de gezondheid en het welzijn van de honden beargumenteerd waarom dit het geval is. Dat de deskundigenverklaring is opgesteld met het oog op langdurig verblijf van honden in een bench, zoals appellante heeft aangevoerd, laat onverlet dat de verklaring in het algemeen vermeldt dat benches zijn bedoeld voor het tijdelijk huisvesten van één hond, en niet van meerdere honden. Appellante heeft de deskundigenverklaring wat betreft het hier relevante onderdeel ook niet inhoudelijk en concreet betwist. Het College sluit niet uit dat zich bijzondere omstandigheden kunnen voordoen, waarin tijdelijk verblijf van meerdere honden in één bench aanvaardbaar kan worden geacht, maar in hetgeen appellante heeft gesteld met betrekking tot de huisvesting van haar honden ziet het College geen grond om aan te nemen dat hier van dergelijke omstandigheden sprake was. De constatering in het toezichtrapport dat in één van de benches drie honden zaten, biedt daarom voldoende grondslag voor de conclusie dat appellante onvoldoende ruimte voor de honden beschikbaar heeft gesteld om aan hun fysiologische en ethologische behoeften te kunnen voldoen. Gelet hierop heeft verweerder naar het oordeel van het College terecht vastgesteld dat appellante artikel 1.6, tweede lid, van het Besluit heeft overtreden. De stelling van appellante dat aan de honden geen letsel is toegebracht, kan haar niet baten, nu dit voor het antwoord op de vraag of in dit geval de honden voldoende ruimte wordt gelaten voor hun fysiologische en ethologische behoeften als bedoeld in artikel 1.6, tweede lid, van het Besluit, gelet op de deskundigenverklaring, niet van doorslaggevende betekenis is. In die verklaring is immers sprake van uitermate stresserende situaties voor de honden, ook wanneer bedoelde huisvestingssituatie niet leidt tot zware verwondingen bij de dieren.

Term deskundigenverklaring

De overige deskundigenverklaring waarmee gewerkt wordt zijn óók verzamelingen van wetenschappelijke literatuur, ondertekend door een deskundige. Het is absoluut niet zo dat dit documenten zijn waarin de mening/opvatting van een deskundige wordt samengevat. De deskundigen putten uit de wetenschappelijke literatuur om aan te kunnen geven wat de (waarschijnlijke) ethologische en fysiologische behoeftes van een diersoort zijn, hoe hier aan voldaan kan worden en de mogelijke gevolgen wanneer hier niet aan voldaan wordt. Dit is exact de informatie die in de roofvogelverklaring vermeld wordt. De roofvogelverklaring is uniek omdat er een uitgebreide literatuurlijst bij zit (in tegenstelling tot bijvoorbeeld de LICG-bijsluiters en de meeste andere deskundigenverklaringen), wat het alleen maar eenvoudiger maakt voor de lezer om het gestelde in de verklaring te verifiëren.

Een deskundigenverklaring hoeft zich overigens niet per definitie te richten op één enkel aspect van de huisvesting/verzorging, zoals bijvoorbeeld benchhuisvesting of vachtverzorging. Bij de LID hebben we ook al ervaring met een 'lijsterverklaring', waarin álle aspecten m.b.t. de huisvesting en verzorging van de dieren zijn meegenomen door de deskundigen en die succesvol gebruikt wordt.

verslag

Omschrijving

Vergaderdatum en -tijd

12 november 2019, 13:00 - 14:30 uur

Vergaderplaats

RVO Utrecht, Terschellingzaal 1.D04

Aanwezig

10.2.e 10.2.e

10.2.e (plaatsvervanger
en notulist)

Afwezig

2. *Chlorophyll a* and *Chlorophyll b* were determined using a spectrophotometer (Shimadzu UV-1601U) at 663 nm and 646 nm, respectively. The concentrations of *Chlorophyll a* and *Chlorophyll b* were calculated using the following equations:

Kopie aan

- ## 1. Opening en voorstelrondje

10.2 e opent deze vergadering en heet ieder van harte welkom.

- ## 2. Mededelingen

Er waren geen mededelingen

- ### 3. Actiepuntenlijst

Actiepuntlijst 13: is volgens [REDACTED] nog niet afgerond en weer opengezet worden. (actie [REDACTED])

Actiepuntilijst 14: [] heeft het overzicht deskundigen voor verschillende (exotische) diersoorten van [] ontvangen. [] stuurt het overzicht rond.

Actiepuntlijst 16: stuurt de tabellen met namen naar

Engels vertaling in order maken (actie [redacted] stuurt het naar het vertaalbureau RVO.nl)

- #### 4. Voortgang document

Opmerkingen nog uiterlijk deze week naar [redacted] versturen. Toezicht rapport te onderbouwen als vulling van de manier van doen. [redacted] zal de definitieve versie naar het LICG voor het openbaar maken.

5. Terugkoppeling cursus deel II

Introductie en doel van de cursus moet alsnog verfijnd worden.
verder zal er nog gekeken worden wie, waar en wanneer deze cursus
gegeven worden.

Datum

12 november 2019

6. Planning

10.2
e stuurt morgen de tekst rond.

Volgende overleg zal 21-01-2020 plaatsvinden. De communicatie van
RVO.nl/NVWA/LID zullen uitgenodigd worden.

Actiepuntenlijst

Nr.	Overleg	Omschrijving	Actie door:	Eind datum
7		Inventariseren verenigingen/belangengroepen voor 'consultatie'	10.2.e	Afgesloten
8		Uitnodigen gespreksbegeleider voor consultatie		Afgesloten
11/12		Inzet deskundige (verklaring van 10.2.e verklaring nader onderbouwen)		Eind (29) oktober
13		Ontwikkelen gestandaardiseerde vragenlijst en stappenplan opstellen voor een inspectie voor alle partijen		december
14		Deskundigen overzicht opstellen voor verschillende (exotische) diersoorten	stuurt het overzicht rond	Afgesloten
15		Overzicht aanleveren van dossiers die zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk hebben gespeeld	allen	Afgesloten
16.	10/9	Vertaalbureau RVO.nl vragen voor vertaling doc in het Engels		September
17.	10/9	1. Inventarisatie handhavings-/interventiebeleid bestuursrechtelijke handhaving dierenwelzijn (rondsturen algemeen/specifiek interventiebeleid/feitcodetabel	NVWA en RVO.nl	September

		dierenwelzijn artt. 1.6-1.8 Bhd en art. 22 lid 8 Wd)		Datum 12 november 2019
18.	10/9	Doorgeven aan 10.2 ^e aanwezigheid cursus 24/10	allen	September

Notulisten

Datum	Notulist	Status
23 april 2018	10.2.e	Gedaan
4 juni 2018		Gedaan
16 juli 2018		Gedaan
27 augustus 2018		Gedaan
19 november 2018		Gedaan
12 februari 2019		Gedaan
21 mei 2019		Gedaan
10 september 2019		Gedaan
12 november 2019		Gedaan

Artikel 3.6. Verbod en uitzondering voor niet-bedrijfsmatig handelen

1. Het is verboden gezelschapsdieren te verkopen, ten verkoop in voorraad te houden, af te leveren, te houden ten behoeve van opvang, of te fokken ten behoeve van de verkoop of aflevering van nakomelingen, tenzij daarbij wordt voldaan aan deze paragraaf.
2. Deze paragraaf is niet van toepassing indien degene onder wiens verantwoordelijkheid gezelschapsdieren worden verkocht, ten verkoop in voorraad worden gehouden, afgeleverd, gehouden ten behoeve van opvang, of gefokt ten behoeve van de verkoop of aflevering van nakomelingen, aannemelijk maakt dat er bij de uitoefening van die activiteiten geen sprake is van bedrijfsmatig handelen.

4.2 Bedrijfsmatig handelen (Nota van toelichting, Staatsblad 2014, 232)

Paragraaf 3.2 stelt regels over het bedrijfsmatig verkopen, ten verkoop in voorraad houden, afleveren, houden ten behoeve van opvang, en fokken van gezelschapsdieren. (...)

De paragraaf is van toepassing voor zover het gaat om het bedrijfsmatig verkopen, ten verkoop in voorraad houden, afleveren, fokken en houden van dieren ten behoeve van opvang. Het begrip bedrijfsmatig staat voor het in zekere omvang en met een zekere regelmaat uitoefenen van activiteiten. De vaststelling of het gaat om bedrijfsmatige activiteiten wordt per geval getoetst. In de meeste gevallen is dit duidelijk, omdat het bijvoorbeeld een dierenspeciaalzaak of pension betreft. In de gevallen waarin dit niet duidelijk is, maar wel wordt vermoed dat sprake is van bedrijfsmatig handelen, zal de betrokkene aannemelijk dienen te maken dat niet bedrijfsmatig word gehandeld om niet onder de werking van het besluit te vallen (artikel 3.6).

Zoals hiervoor aangegeven is in veel gevallen duidelijk dat er sprake is van bedrijfsmatige activiteiten, omdat het bijvoorbeeld een pension, asiel, dierenspeciaalzaak of groothandel betreft.

In sommige gevallen is dit minder duidelijk. De hieronder genoemde situaties kunnen indicaties zijn dat er sprake is van bedrijfsmatige activiteiten:

- gezelschapsdieren worden gefokt anders dan voor uitbreiding van het aantal gezelschapsdieren binnen het eigen huishouden of de directe familie- en vriendenkring;
- gezelschapsdieren worden verkocht aan anderen dan familie en vrienden;
- gezelschapsdieren worden opgevangen tegen een vergoeding en er worden hiervoor advertenties geplaatst;
- ruimtes zijn speciaal ingericht voor de onder dit besluit vallende activiteiten;
- registratie van de Kamer van koophandel of het hebben van een BTW-nummer;

- adverteren, al dan niet op websites, met gezelschapsdieren;
- er wordt gehandeld vanuit een winstoogmerk.

Datum
12 november 2019

Met behulp van deze indicaties kan in een individueel geval worden bepaald of er sprake is van bedrijfsmatig handelen. De indicaties zijn niet-cumulatief. Een indicatie kan voor een doelgroep ook helemaal niet relevant zijn. Voor het houden ten behoeve van opvang geldt bijvoorbeeld dat het winstoogmerk géén relevant criterium is om te bepalen of er sprake is van handelen in een zekere omvang en met een zekere regelmaat. Opvang van dieren vindt vaak plaats zonder winstoogmerk, maar met een ideëel doel.

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

TER ONDERTEKENING

Aan Directeur DAD

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Auteur

10.2.e

Datum

10 juni 2020

Kenmerk

DGA-DAD / 20164708

nota

aanvulling ontheffingsaanvraag roofvogels

Kopie aan

Bijlage(n)

Parafenroute

MT lid

10.2.e

WJZ

10.2.e

Aanleiding

10.2.e van 10.2.g heeft een ontheffingsaanvraag voor haar client gedaan van de eisen die gesteld worden in de artikelen 1.6 en 1.7 van het Besluit houders van dieren om twee roofvogels binnenshuis en aangebonden te houden.

De ontheffingsaanvraag is echter te algemeen opgesteld. Aan 10.2.e is daarom gevraagd de aanvraag verder aan te vullen en te specificeren.

Advies

U kunt bijgaande brief ondertekenen.

Kernpunten

- Roofvogels in Nederland worden heel vaak continue aangebonden gehouden.
- In onderhavig geval worden ook deze roofvogels op een wijze gehouden die niet voldoet aan het Bhvd.
- Een al eerder opgestelde expertverklaring over de invulling van de open normen uit het Bhvd levert ook de onderbouwing hiervan
- 11.1

Toelichting

NVWA heeft de client van 10.2.e al gesommeerd een einde te maken aan de onwenselijke situatie. Door het aanvragen van een ontheffing probeert 10.2.e voor haar client hier onderuit te komen. Voor een goede onderbouwing om de aanvraag af te wijzen zal eerst duidelijk moeten worden waarvoor specifiek de ontheffing wordt aangevraagd. 11.1

Ontvangen BPZ

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Kenmerk
DGA-DAD / 20164708

10.2.e

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 28 januari 2019 16:24
Aan: [REDACTED]; [REDACTED] 10.2.e; [REDACTED] 10.2.e;
[REDACTED] 10.2.e); [REDACTED] 10.2.e; [REDACTED] 10.2.e;
[REDACTED] 10.2.e; [REDACTED] 10.2.e @dierenbescherming.nl';
[REDACTED] 10.2.e); [REDACTED] 10.2.e;
[REDACTED] 10.2.e; [REDACTED] 10.2.e; [REDACTED] 10.2.e;
[REDACTED] 10.2.e; [REDACTED] 10.2.e; [REDACTED] 10.2.e;
[REDACTED] 10.2.e; [REDACTED] 10.2.e @dierenbescherming.nl'; [REDACTED] 10.2.e)
CC: [REDACTED]
Onderwerp: overleg werkgroep
Bijlagen: 2019 12 febr agenda Overleg Roofvogels en Uilen 12 febr RVO Utrecht.docx; 2018 nov 19 - Notulen Overleg Roofvogels en Uilen.docx

Beste allen,
Hierbij de conceptagenda voor het overleg op 12 febr. Aanvullende agendapunten graag even doorgeven.
Van WJZ heb ik ondertussen begrepen dat op het moment dat er een verduidelijking wordt gegeven van open normen anders dan een evidente overtreding, dit naar alle waarschijnlijkheid in regelgeving moet worden opgenomen. Maar ook als er sprake is van verschillende minder evidente overtredingen kan het zo zijn dat dit wel gehandhaafd kan gaan worden vanwege het totaal aan bevindingen.

Ik wil daarom het volgende voorstellen:
Laten we de evidente overtredingen gewoon benoemen en daarover gaan communiceren en handhaven.
Dus in geval van markten, kermissen etc is er sprake van:

1. Stress vanwege de mensenmassa's
2. Niet kunnen schuilen voor het lawaai
3. Vastgebonden zitten: het langer dan 2 uur vastgebonden zitten
4. Niet kunnen schuilen voor gevaar
5. Niet te vermijden contact met mensen, andere dieren etc
6. Niet kunnen vertonen van natuurlijk gedrag
7. Geen water, geen voer
8. Geen bescherming tegen weersinvloeden
9. ??
10. ?? graag aanvullen

Dit alles maakt dat het gebruik van roofofgels op markten en evenementen zonder doel om met die dieren te gaan vliegen niet kan worden toegestaan.

Dit dan communiceren naar alle gemeenten toe en daarop ook gaan handhaven. De rechter zal dan gaan uitmaken of deze wijze juridisch houdbaar is of niet. Zo nee, dan bekijken we wat de kritiek is van de rechter en gaan we daarmee aan de gang. Zo ja dan zijn we wat dit onderdeel betreft weer een stap verder.

Daarnaast gemeenten wijzen op de mogelijkheid om gelijk Adam via hun APV te regelen dat voor het gebruik van dieren tijdens evenementen altijd een ontheffing moet worden aangevraagd en vervolgens aan die ontheffing voorwaarden kunnen worden verbonden.

Tot volgende week

Vrgr

2

Please consider the environment before printing this e-mail

10.2.e

minez nl

Monday-Thursday 15.00 hr

address:

*Ministry of Economic Affairs,
Animal Welfare Section
Bezuidenhoutseweg 73
P O Box: 20401
2500 EK The Hague
The Netherlands*

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 21 april 2020 15:00
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Nieuwe lijst deelnemers

Er zijn nog wat mensen bij gekomen tussendoor (10.2.e 10.2.e en 10.2.e

10.2.e @nvwa.nl>;
 10.2.e @minlnv.nl>;
 10.2.e @rvo.nl>;
 10.2.e @nvwa.nl>;
 10.2.e @nvwa.nl>;
 10.2.e @dierenbescherming.nl>;
 10.2.e @politie.nl>;
 10.2.e @rvo.nl>;
 10.2.e @dierenbescherming.nl>;
 10.2.e @nvwa.nl>;
 10.2.e @nvwa.nl>;
 10.2.e
 10.2.e
 10.2.e
 10.2.e

Met vriendelijke groeten,

10.2.e

Adviseur Dierenwelzijn

.....
Uitvoeringsbeleid

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Ministerie van Economische Zaken

Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL | Den Haag

Postbus 19530 | 2500 CM | Den Haag

10.2.e

@rvo.nl

Woensdags ben ik afwezig

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: vrijdag 3 juli 2020 16:07
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Agenda roofvogels en uilen as dinsdag
Bijlagen: Via e-mail verzenden: deskundigen roofvogels, uilen en overige vogels; Actie- en besluitenlijst Roofvogels en Uilen 12 mei 2020.docx

Hoi [redacted]

Woensdag vrij, gister hele dag overleggen, en nu ben jij vrij...
 We hebben de agenda niet samen besproken maar ik wilde hem toch voor het weekend naar iedereen sturen, voor degenen die maandags vrij zijn...

Dus hierbij:

De conceptagenda:

1. Opening / vaststellen agenda**2. Mededelingen**

Heb je iets te melden over die ingediende aanvraag van 10.2.e? Iets voor de mededelingen?

3. Verslag en actiepunten vorig overleg (zie bijlage)

[redacted] stuurde me bijgevoegde mail. Is volgens mij een actiepunt.

4. Stand van zaken handhavingszaken / ervaringen deskundigenverklaring

Hoe loopt het in de praktijk? Bracht [redacted] in als punt, als standaard agendapunt erop

5. Communicatie

Klap geven op gezamenlijke communicatiestrategie – zie vorige notulen, stand van zaken communicatie plannen, website RVO wordt opgezet.

6. Rondvraag

Mocht het nog niet ter sprake zijn gekomen:

Ik ben eigenlijk wel benieuwd naar wat de NVWA verder over de doelgroepenanalyse te zeggen heeft, maar [redacted] is er niet bij. Ik vraag me af hoe zij het ervaren hebben en wat ze er nu mee kunnen en willen. Zijn er nieuwe dingen naar voren gekomen? Er was niet echt sprake van een analyse namelijk, alleen in kaart brengen van de doelgroep. Ik ben dus benieuwd wat ze hier verder mee willen en hoe ze dat voor ogen hebben in relatie tot de werkgroep. In eerste instantie was de werkgroep niet uitgenodigd, en nu werd de werkgroep juist expliciet als aanleiding voor deze doelgroepenanalyse genoemd.

Afmeldingen:

[redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

Adviseur Dierenwelzijn

.....
Uitvoeringsbeleid**Rijksdienst voor Ondernemend Nederland****Ministerie van Economische Zaken**

Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL | Den Haag

Postbus 19530 | 2500 CM | Den Haag

.....
M 10.2.e10.2.e rvo.nl

Woensdags ben ik afwezig

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 22 januari 2018 08:31
Aan: 10.2.e
Onderwerp: bijsluiters Oehoe en Kerkuil
Bijlagen: Oehoe definitief 2018-1-10.docx; Kerkuil definitief 2018-1-10.docx

Beste 10.2.e ,

Hierbij 2 afgestemde bijsluiters met daarin ook opgenomen alle verwijzingen zoals je gevraagd had. Ik hoop dat als we het zo aanleveren, dit iets is waar het LICG mee uit de voeten kunt.

Vrgr

e

Please consider the environment before printing this e-mail

10.2.e

minez.nl

address:

Ministry of Economic Affairs,
Animal Welfare Section
Bezuidenhoutseweg 73
P O Box: 20401
2500 EK The Hague
The Netherlands

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 30 april 2020 11:36
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e 10.2.e
Onderwerp: deskundigenverklaring roofvogels

Beste 10.2.

Via 10.2.e ontving ik een verslag van de werkgroep roofvogels. Dit omdat ik aanwezig zal zijn bij een algemeen overleg over het gebruik van deskundigenverklaringen. Dit overleg is zoals bekend niet doorgegaan, maar gaat een nieuwe datum plannen.

In dat algemene overleg wil ik ook enkele opmerkingen over de deskundigenverklaring over roofvogels. Omdat ik nu in het verslag van de werkgroep las dat dit document met ingang van 1 mei toegepast zal worden, wil ik nu alvast deze opmerkingen doorgeven. Omdat ik van 10.2.e begreep dat jij de penvoerder bent, mail ik jou mijn opmerkingen en vragen.

Term deskundigenverklaring

De eerste gaat over de term "deskundigenverklaring". Ik vind 11.1

Tekst inleiding

De tweede opmerking betreft de inleiding van de verklaring. Die begint met "deze verklaring is opgesteld door, enz". Zou daarvan ook gemaakt kunnen worden: "Deze en deze organisaties hebben wetenschappelijke richtlijnen verzameld en zullen dit in toezicht als handvat gebruiken".

Toepassing verklaring

Het is me nu niet helemaal duidelijk hoe naar de verklaring gebruikt zal worden in de handhaving. In het verslag van de werkgroep staat namelijk eerst "We gebruiken het document als intern beleid, als richtlijn hoe wij als toezichthouders uitvoering geven aan de open normen uit de regelgeving." Maar daarna staat er ook "We gaan verwijzen naar de deskundigenverklaring als op zichzelf staand document."

Dit is een van de punten die ik graag in ons overleg wil/wilde bespreken hoe de verwijzing naar het document in handavingsbesluiten zal zijn. Mijn eerste idee was 11.1

zou wel kunnen denk ik.

Als er nog onduidelijkheden zijn, dan hoor ik dat graag.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

jurist

.....
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Ministerie van Economische Zaken en Klimaat,

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag | B-noord 2/C-noord 2

Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

10.2.e

@minezk.nl

www.rijksoverheid.nl/lnv en www.rijksoverheid.nl/ezk

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 17 november 2020 10:45
Aan: 10.2.e
Onderwerp: FW: Uitspraak vz.rechter CBb huisvesting roofvogels
Bijlagen: 20_937 UITSPRAAK VOVO 10.2.g (DEFINITIEF) MIN LNV VZR 10.2.e .pdf

Dag [redacted] en [redacted]

Wellicht interessant om deze uitspraak (na anonimisering) te agenderen voor een eerstvolgend overleg? Het is een eerste succes(je) dat gevierd mag worden, lijkt me.

Ik zal een korte analyse maken van deze uitspraak.

FYI. De volgende vovo heeft zich al aangediend, uiteraard onder aanvoering van 10.2.g 😊

Groet,

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 17 november 2020 10:37
Aan: 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e
Onderwerp: Uitspraak vz.rechter CBb huisvesting roofvogels

Dag allen,

Hierbij ook voor jullie ter kennisname de meegestuurde uitspraak inzake de voorlopige voorziening van 10.2.e

De uitspraak is interessant omdat de vz.rechter verwijst naar de review (dwz. met de verklaring van 10.2.e) die mede ten grondslag is gelegd aan het toezichtrapport van de LID.

Hieronder heb ik even de relevante passage gehighlight.

4.3. De voorzieningenrechter is van oordeel dat verweerder aan het toezichtrapport en de review heeft mogen ontleen dat verzoeker zijn dieren op 29 september 2020 niet op juiste wijze had gehuisvest. Met betrekking tot de in dit geding nog aan de orde zijnde dieren is toen gezien dat een woestijnbuiserd en de arendbuiserd werden gehouden aan een lijn van ongeveer 30 centimeter bij een spits huis en dat drie woestijnbuiserds werden gehouden in een kooi van 180 x 180 x 180 centimeter. Dat is door verzoeker niet betwist. De voorzieningenrechter acht het aannemelijk dat die volière te klein is en geen geschikte huisvesting is voor (destijds) drie woestijnbuiserds en dat de aangebonden gehouden buiserds (destijds) evenmin over geschikte huisvesting beschikten.

Het lijkt erop dat 11.1

Wel hebben we 11.1

Maatregel 4 (Zorg dat u de bewegingsvrijheid van uw kerkuil, woestijnbuiserds, arendbuiserd, Europese oehoe en Bengaalse oehoe niet zodanig beperkt dat uw vogels hierdoor onnodig lijden en/of letsel wordt toegebracht.) is geschorst tot zes weken nadat op het bezwaar is beslist.

Groet,

10.2.e

Senior jurist

t 10.2.e

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: vrijdag 8 mei 2020 10:03
Aan: 10.2.e politie.nl
CC: 10.2.e
Onderwerp: inleiding expertverklaring roofvogels

Beste collega's,

Zowel de NVWA als WJZ is akkoord met de volgende tekstwijziging voor de inleiding: Als 10.2.e [redacted] daar nu ook akkoord mee gaat kunnen alle diensten nu de verklaring gaan gebruiken. Dus ik heb alleen de 1^e zinnen van de inleiding weggehaald en vervangen door 1 zin. De rest is gewoon blijven staan.

[redacted] wil jij dat svp aan [redacted] vragen?

Met vriendelijke groet

Op verzoek van het ministerie van LNV is onderstaande expertverklaring door de expert van de Faculteit van Diergeneeskunde vastgesteld en ondertekend.

De specifieke fysiologische en ethologische behoeften van roofvogels en uilen in relatie tot de omstandigheden waaronder een groot gedeelte van deze dieren thans gehouden worden heeft de noodzaak tot het opstellen van duidelijke en wetenschappelijk onderbouwde richtlijnen inzake de algemene verzorgings- en huisvestingsnormen aangetoond. Met dit document wordt een belangrijke stap voorwaarts gemaakt in het verbeteren van de omstandigheden waaronder deze soorten worden gehouden. Houders weten waar zij aan toe zijn en toezichthouders weten waar een houder aan moet voldoen teneinde de bestaande welzijnsregelgeving te kunnen naleven en het welzijn van de dieren te kunnen waarborgen.

In de navolgende tekst wordt allereerst het begrip dierenwelzijn uiteengezet, vervolgens wordt vanuit dit frame de huisvesting en verzorging van roofvogels en de daaruit voortvloeiende consequenties voor dierenwelzijn besproken. Daar waar in dit document over roofvogels wordt gesproken, worden ook uilen bedoeld. De cijfers tussen haakjes verwijzen naar de bronnen. Het natuurlijk gedrag is soortafhankelijk, wat inhoudt dat afhankelijk van de soort gedragingen sterk kunnen verschillen.

Please consider the environment before printing this e-mail

10.2.e

[minlv.nl](mailto:10.2.e@minlv.nl)

Monday-Thursday 15.00 hr

address:

Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality,
 Animal Welfare Section
 Bezuidenhoutseweg 73
 P O Box: 20401
 2500 EK The Hague
 The Netherlands

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 30 april 2020 14:07
Aan: 10.2.e 10.2.e politie.nl
Onderwerp: RE: deskundigenverklaring roofvogels

Dag e

In aanvulling op de reactie van nog het volgende.

In laatstgenoemde zaak (meerdere voorbeelden kunnen worden gegeven) heet het CBb expliciet overwogen dat de deskundigenverklaring voldoende grondslag kan bieden voor de aanname dat sprake is van een overtreding van een doelvoorschrift.

<http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:CBB:2016:29>

5.8.

Het ligt op de weg van het bestuursorgaan dat een handhavingsbesluit als hier in geding neemt, om te bewijzen dat sprake is van overtreding van het voorschrift ter handhaving waarvan dat besluit is genomen. In dit geval dient verweerder dus op basis van een zorgvuldig onderzoek van de feiten te bewijzen dat appellant het voorschrift van artikel 1.6, tweede lid, Bhd heeft overtreden. Zoals blijkt uit hetgeen hiervoor is overwogen in 5.6 is dit een doelvoorschrift in de vorm van een algemene verplichting voor de houders van dieren. Of in een concreet geval ten aanzien van een bepaalde diersoort sprake is van overtreding van dit voorschrift, hangt blijkens de tekst af van de ruimte die het dier nodig heeft voor zijn fysiologische en ethologische behoeften. Verweerder zal daarom in een concreet geval met bewijs moeten onderbouwen waarom, gelet op de fysiologische en ethologische behoeften van een bepaalde diersoort, door de desbetreffende houder van de tot deze soort behorende dieren onvoldoende ruimte voor deze dieren beschikbaar is gesteld. Dit bewijs kan bijvoorbeeld worden geleverd in de vorm van algemeen aanvaarde resultaten van (empirisch) wetenschappelijk onderzoek. Van belang is dat in de Nota van toelichting op het Bhd (pagina 64) is opgemerkt dat een verantwoorde invulling van de in de artikelen 1.6 tot en met 1.8 opgenomen basiseisen ook verkregen kan worden door middel van door brancheorganisaties of andere organisaties van houders opgestelde gidsen voor goede praktijken, zoals de door de Sectorraad Paarden ontwikkelde Gids voor Goede Praktijken. Aan dergelijke praktijken kan verweerder daarom eveneens onder meer bedoeld bewijs ontleen.

<http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:CBB:2019:207>

4.5

Het College stelt vast dat in het toezichtrapport is geconstateerd dat in één van de benches drie honden van het ras Teckel waren gehuisvest. Appellante betwist deze constatering ook niet. Naar het oordeel van het College biedt de deskundigenverklaring in dit concrete geval voldoende grondslag voor de aanname van verweerder dat door het huisvesten van genoemde drie honden in één bench onvoldoende ruimte voor de honden beschikbaar is gelaten om aan hun fysiologische en ethologische behoeften te kunnen voldoen. Van belang hiervoor is dat uit de deskundigenverklaring blijkt dat een bench in beginsel is bedoeld voor het tijdelijk huisvesten van één hond, en niet van meerdere honden bij elkaar en de huiskamerbench ten minste van een zodanige omvang moet zijn dat de hond rechtop kan zitten en staan en zich kan omkeren. Hierbij is tevens met het oog op de gezondheid en het welzijn van de honden beargumenteerd waarom dit het geval is. Dat de deskundigenverklaring is opgesteld met het oog op langdurig verblijf van honden in een bench, zoals appellante heeft aangevoerd, laat onverlet dat de verklaring in het algemeen vermeldt dat benches zijn bedoeld voor het tijdelijk huisvesten van één hond, en niet van meerdere honden. Appellante heeft de deskundigenverklaring wat betreft het hier relevante onderdeel ook niet inhoudelijk en concreet betwist. Het College sluit niet uit dat zich bijzondere omstandigheden kunnen voordoen, waarin tijdelijk verblijf van meerdere honden in één bench aanvaardbaar kan worden geacht, maar in hetgeen appellante heeft gesteld met betrekking tot de huisvesting van haar honden ziet het College geen grond om aan te nemen dat hier van dergelijke omstandigheden sprake was. De constatering in het toezichtrapport dat in één van de benches drie honden zaten, biedt daarom voldoende grondslag voor de conclusie dat appellante onvoldoende ruimte voor de honden beschikbaar heeft gesteld om aan hun fysiologische en ethologische behoeften te kunnen voldoen. Gelet hierop heeft verweerder naar het oordeel van het College terecht vastgesteld dat appellante artikel 1.6, tweede lid, van het Besluit heeft overtreden. De stelling van appellante dat aan de honden geen letsel is toegebracht, kan haar niet baten, nu dit voor het antwoord op de vraag of in dit geval de honden voldoende ruimte wordt gelaten voor hun fysiologische en ethologische behoeften als bedoeld in artikel 1.6, tweede lid, van het Besluit, gelet op de deskundigenverklaring, niet van doorslaggevende betekenis is. In die verklaring is immers sprake van uitermate stresserende situaties voor de honden, ook wanneer bedoelde huisvestingssituatie niet leidt tot zware verwondingen bij de dieren.

Ik vul de mail vanavond nog even aan.

Groet,

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 30 april 2020 13:08
Aan: 10.2.e [redacted]; 10.2.e [redacted]; 10.2.e [redacted] @politie.nl
Onderwerp: RE: deskundigenverklaring roofvogels

Beste [redacted]

Fijn dat je onze input vraagt. Ik vind jouw antwoorden goed geformuleerd, hieronder nog wat gedachtenspingsels van mijn kant. Hopelijk heb je er wat aan!

Term deskundigenverklaring

De overige deskundigenverklaring waarmee gewerkt wordt zijn óók verzamelingen van wetenschappelijke literatuur, ondertekend door een deskundige. Het is absoluut niet zo dat dit documenten zijn waarin de mening/opvatting van een deskundige wordt samengevat. De deskundigen putten uit de wetenschappelijke literatuur om aan te kunnen geven wat de (waarschijnlijke) ethologische en fysiologische behoeftes van een diersoort zijn, hoe hier aan voldaan kan worden en de mogelijke gevolgen wanneer hier niet aan voldaan wordt. Dit is exact de informatie die in de roofvogelverklaring vermeld wordt. De roofvogelverklaring is uniek omdat er een uitgebreide literatuurlijst bij zit (in tegenstelling tot bijvoorbeeld de LICG-bijsluiters en de meeste andere deskundigenverklaringen), wat het alleen maar eenvoudiger maakt voor de lezer om het gestelde in de verklaring te verifiëren.

Een deskundigenverklaring hoeft zich overigens niet per definitie te richten op één enkel aspect van de huisvesting/verzorging, zoals bijvoorbeeld benchhuisvesting of vachtverzorging. Bij de LID hebben we ook al ervaring met een 'lijsterverklaring', waarin álle aspecten m.b.t. de huisvesting en verzorging van de dieren zijn meegenomen door de deskundigen en die succesvol gebruikt wordt.

Tekst inleiding

Ik zie eventueel nog wel wat ruimte om de tekst in de inleiding aan te passen als dat discussie kan voorkomen. Het is relatief makkelijk om [redacted] te vragen om een aangepaste versie te ondertekenen, als we maar duidelijk zijn in wat we exact aangepast hebben. Kan me niet voorstellen dat ze problemen heeft met een aangepaste inleiding. Maar ben het volledig met je eens dat de tekst feitelijk klopt.

Toepassing verklaring

Als we zoals voorgesteld door [redacted] enkel passages uit het document als 'voorbeeldpassages' gebruiken en delen van de verklaring kopiëren en plakken in de toezichtsrapporten zonder naar de verklaring in zijn geheel te verwijzen en bij te voegen, zijn we de ondersteunende handtekening van de deskundige kwijt en is deze hele exercitie overbodig geweest. Dan komt het namelijk neer op standaardteksten die je de individuele toezichthouder aanbiedt, zonder de extra 'zwaarte' van de verklaring. In vrijwel alle zaken zal dan vervolgens alsnog een deskundige geraadpleegd moeten worden om een verklaring voor de casus te schrijven en ondertekenen. Maar als ik het zo lees zit de kern van de discussie m.b.t. de toepassing van de verklaring hem in het eerste punt: is het een deskundigenverklaring? Als er overeenstemming bestaat dat dit inderdaad het geval is, zal de toepassing van de verklaring uiteraard in één lijn zijn met de toepassing van alle overige deskundigenverklaringen, waar erg veel ervaring mee is.

Met vriendelijke groet,

10.2.e [redacted]
Beleidsmedewerker

Stichting Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming

Regulusweg 11
Postbus 84051, 2508 AB Den Haag
10.2.e [redacted]

10.2.e [redacted] dierenbescherming.nl
ma / di / wo / vr
www.dierenbescherming.nl

Van: 10.2.e [redacted] <10.2.e@minlv.nl>

Verzonden: donderdag 30 april 2020 12:24

Aan: 10.2.e [redacted] <10.2.e@rvo.nl>; 10.2.e [redacted] <10.2.e@politie.nl>;

<10.2.e@dierenbescherming.nl>

Onderwerp: FW: deskundigenverklaring roofvogels

Beste collega's

Ik wil ook graag jullie input die ik WJZ kan gaan meegeven want ik vind het eigenaardig dat 11.1 [redacted]

Term deskundigenverklaring

Deze term is niet misleidend want het is wel degelijk een deskundigenverklaring. Er hebben diverse deskundigen naar gekeken waaronder 2 roofvogeldierenarts experts. Een expert heeft de veterverklaring ondertekend en een expert heeft het hele document ondertekend. Daarmee is het wel degelijk een verklaring geworden. Dat wij als werkgroep extra input hebben geleverd in de vorm van het aanleveren van teksten en wetenschappelijke onderbouwing doet daar niets aan af.

Tekst inleiding

Inleiding van de verklaring had best anders opgesteld kunnen worden maar het hele document is als zodanig door de dierenarts expert als haar verklaring ondertekend dus het zou niet terecht zijn eenzijdig teksten te gaan aanpassen. Feitelijk klopt de tekst en het is aan de rechter om te besluiten of de wijze waarop deze verklaring gebruikt wordt geaccepteerd wordt. De LID, RVO en Politie maar ook de NVWA hebben al ervaring met het gebruik en door de rechter ook geaccepteerd van expertverklaringen.

Toepassing verklaring

Het lijkt me dat de toezichthouders zelf goed kunnen besluiten op welke wijze zij omgaan met verklaringen.

Mogelijk dat ik tekort door de bocht ben maar dat hoor ik dan graag van jullie zodat ik het een en ander kan aanpassen.

Dank alvast voor het meedenken

Vrgr

[redacted]
e

Van: 10.2.e [redacted] <10.2.e@minezk.nl>

Verzonden: donderdag 30 april 2020 11:36

Aan: 10.2.e [redacted] <10.2.e@minlv.nl>

CC: 10.2.e [redacted] <10.2.e@nvwa.nl>; 10.2.e [redacted] <10.2.e@nvwa.nl>; 10.2.e [redacted] <10.2.e@minezk.nl>

Onderwerp: deskundigenverklaring roofvogels

Beste [redacted]

Via [redacted] 10.2.e [redacted] ontving ik een verslag van de werkgroep roofvogels. Dit omdat ik aanwezig zal zijn bij een algemeen overleg over het gebruik van deskundigenverklaringen. Dit overleg is zoals bekend niet doorgegaan, maar [redacted] gaat een nieuwe datum plannen.

In dat algemene overleg wil ik ook enkele opmerkingen over de deskundigenverklaring over roofvogels. Omdat ik nu in het verslag van de werkgroep las dat dit document met ingang van 1 mei toegepast zal worden, wil ik nu alvast deze opmerkingen doorgeven. Omdat ik van 10.2.e [redacted] begreep dat jij de penvoerder bent, mail ik jou mijn opmerkingen en vragen.

Term deskundigenverklaring

De eerste gaat over de term "deskundigenverklaring". Ik vind 11.1 [redacted]

Tekst inleiding

De tweede opmerking betreft de inleiding van de verklaring. Die begint met "deze verklaring is opgesteld door, enz". Zou daarvan ook gemaakt kunnen worden: "Deze en deze organisaties hebben wetenschappelijke richtlijnen verzameld en zullen dit in toezicht als handvat gebruiken".

Toepassing verklaring

Het is me nu niet helemaal duidelijk hoe naar de verklaring gebruikt zal worden in de handhaving. In het verslag van de werkgroep staat namelijk eerst "We gebruiken het document als intern beleid, als richtlijn hoe wij als toezichthouders uitvoering geven aan de open normen uit de regelgeving." Maar daarna staat er ook "We gaan verwijzen naar de deskundigenverklaring als op zichzelf staand document."

Dit is een van de punten die ik graag in ons overleg wil/wilde bespreken hoe de verwijzing naar het document in handhavingsbesluiten zal zijn. Mijn eerste idee was 11.1

, omdat het mijns inziens 11.1

zou wel kunnen denk ik.

Als er nog onduidelijkheden zijn, dan hoor ik dat graag.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

jurist

.....
Directie Wetgeving en Juridische Zaken

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Ministerie van Economische Zaken en Klimaat,

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag | B-noord 2/C-noord 2

Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

.....
T 10.2.e

@minezk.nl

www.rijksoverheid.nl/Inv en www.rijksoverheid.nl/ezk
.....

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 29 oktober 2020 09:43
Aan: 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e
CC: 10.2.e; 10.2.e
Onderwerp: RE: notulen

Dag

Ik heb niets toe te voegen aan jouw reactie.

@ ik wil nogmaals benadrukken dat de review niet is ontwikkeld met de bedoeling om te worden 'geformaliseerd' in beleidsregels in formele zin als bedoeld in art. 1:3 Awb.

De review (en hopelijk nadat de gelegenheid heeft gevonden om er nogmaals naar te kijken om haar goedkeuring en die van de UU eraan te geven middels een officiële expertverklaring) is ontwikkeld om te kunnen worden gebruikt als vaste gedragslijn, dus impliciet beleid.

De review is in essentie een richtlijn zoals ook beschreven door Konijnenbelt en Van Male in 'Hoofdstukken van bestuursrecht 2014', paragraaf 82 Beleidsregels en 'richtlijnen' (Deventer: 16^e druk). Het is een wetsinterpreterende richtlijn, met als doel om de kwaliteit, de voorspelbaarheid en de uniformiteit van de wetsuitvoering (dwz. het Besluit houders van dieren) te bevorderen.

Groet,

mr. drs. 2
Senior jurist 2

.....
Afdeling Juridische Zaken
Sectie Digitale Leefomgeving
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
 Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL Den Haag
 Postbus 40219 | 8004 DE Zwolle

.....
 T 10.2.e
 10.2.e rvo.nl
<http://www.rvo.nl>

Woensdag afwezig

Van 1
Verzonden: woensdag 28 oktober 2020 08:37
Aan: 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e
CC: 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e
Onderwerp: RE: notulen

Beste

Ik raak nu even de weg kwijt. De volgende tekst was al overeengekomen met de NVWA waarbij de conclusie was dat het niet hoeft te worden gezien als beleidsregels en gewoon gebruikt kan worden:

Op verzoek van het ministerie van LNV is onderstaande expertverklaring door de expert van de Faculteit van Diergeneeskunde vastgesteld en ondertekend.

De specifieke fysiologische en ethologische behoeften van roofvogels en uilen in relatie tot de omstandigheden waaronder een groot gedeelte van deze dieren thans gehouden worden heeft de noodzaak tot het opstellen van duidelijke en wetenschappelijk onderbouwde richtlijnen inzake de algemene verzorgings- en huisvestingsnormen

aangehouden. Met dit document wordt een belangrijke stap voorwaarts gemaakt in het verbeteren van de omstandigheden waaronder deze soorten worden gehouden. Houders weten waar zij aan toe zijn en toezichthouders weten waar een houder aan moet voldoen teneinde de bestaande welzijnsregelgeving te kunnen naleven en het welzijn van de dieren te kunnen waarborgen.
In de navolgende tekst wordt allereerst het begrip dierenwelzijn uiteengezet, vervolgens wordt vanuit dit frame de huisvesting en verzorging van roofvogels en de daaruit voortvloeiende consequenties voor dierenwelzijn besproken. Daar waar in dit document over roofvogels wordt gesproken, worden ook uilen bedoeld. De cijfers tussen haakjes verwijzen naar de bronnen. Het natuurlijk gedrag is soortafhankelijk, wat inhoudt dat afhankelijk van de soort gedragingen sterk kunnen verschillen.

Omdat de inleiding was aangepast is [redacted] gevraagd om ook hier haar akkoord op te geven. Vervolgens heeft [redacted] aangegeven de hele tekst te willen doornemen omdat ze ten tijde van haar handtekening eigenlijk onvoldoende tijd heeft gehad goed naar het document te kijken. Daarop is besloten omdat dit te lang zou duren, de eerste zin weer weg te halen en alle overige verwijzingen in het document naar de faculteit, weg te halen.

Dus verder is er inhoudelijk in de inleiding of in de rest van het document niets gewijzigd en de wetenschappelijke literatuur met de daarbij behorende beschrijving over hoe de normen ingevuld zouden moeten worden is exact hetzelfde gebleven. Het document kan dus na weghalen van de betreffende passages mbt de faculteit gewoon zonder verwijzingen gebruikt en gepubliceerd worden. Sterker, het wordt al gebruikt. De enige discussie die heeft plaatsgevonden is de semantische discussie omtrent de benaming van het document: wel of geen expertverklaring. Feitelijk is en blijft het een overzicht van wetenschappelijke literatuur, dus een overzicht van meerdere verklaringen van experts middels wetenschappelijke publicaties, daar verandert een extra ondertekening door [redacted] niets aan. Dat neemt niet weg dat als in de toekomst blijkt dat op basis van nieuwe onderzoeken andere conclusies zouden kunnen worden getrokken, dit document altijd weer bijgesteld kan worden. Maar dat gold altijd al.

Mocht [redacted] of [redacted] hier anders tegenaan kijken, dan hoor ik dat graag.

Vriendelijke groeten,
[redacted]

Van: 10.2.e [redacted] nvwa.nl>

Verzonden: dinsdag 27 oktober 2020 16:00

Aan: 10.2.e [redacted] @nvwa.nl>; 10.2.e [redacted] rvo.nl>;
10.2.e [redacted] @minlnv.nl>

CC: 10.2.e [redacted] nvwa.nl>; 10.2.e [redacted] @minezk.nl>

Onderwerp: RE: notulen

Hi,

Die 'zin' kan nog niet worden opgenomen, omdat de deskundige DA van de faculteit diergeneeskunde de laatste versie nog een keer wil checken. Ons voorstel is daarom om het document nu als een wetenschappelijk naslagwerk te beschouwen en te gebruiken.

Ik stelde gister ter discussie of het dan zinvol is om het nu te publiceren.

De inleiding van het stuk wekt nog de indruk dat het hier gaat om een beleidsregel die open normen uitlegt:

Met dit overzichtsdocument wordt een belangrijke stap voorwaarts gemaakt in het verbeteren van de omstandigheden waaronder deze soorten worden gehouden. Houders weten waar zij aan toe zijn en toezichthouders weten waar een houder aan moet voldoen teneinde de bestaande welzijnsregelgeving te kunnen naleven en het welzijn van de dieren te kunnen waarborgen.

Ook door de schuingedrukte kopjes in de tekst 'invulling' wekt het stuk de indruk dat dit een beleidsregel is die open normen inkleurt.

Onder beleidsregel wordt namelijk verstaan: een bij besluit vastgestelde algemene regel, niet zijnde een algemeen verbindend voorschrift, omtrent de afweging van belangen, de vaststelling van feiten of de uitleg van wettelijke voorschriften bij het gebruik van een bevoegdheid van een bestuursorgaan (artikel 1:3 Awb).

Als het document als beleidsregel wordt opgevat zullen belangenorganisaties door te verwijzen naar dit document proberen af te dwingen dat de NVWA handhaaft op die normen. We hebben er in lopende zaken last van als het document dan op een later moment 'soepeler' wordt. Als de inhoud later wijzigt is het ook niet helder naar te sector toe.

Wat mij betreft kunnen we over de stand van zaken naar de sector heel transparant zijn: er ligt een goed basis document dat we gebruiken als leidraad. Wat mij betreft kunnen zij deze versie ook inzien. De geplande bijeenkomst kan dan een mogelijkheid zijn om te informeren, maar ook input te geven. Als de sector met wetenschappelijke onderbouwing nog een ander licht op bepaalde punten kan werpen, dan kan [redacted] daar nog naar kijken. Als dit document wordt gedragen door de sector staan we meteen met 3-0 voor.

Kortom: we hebben 2 keuzes

- 1) Nog een mini-redactieslag (met name de inleiding en geen gebruik van de woorden 'invullen') en het daarna publiceren
- 2) Wachten met publiceren, maar wel delen met de sector en presenteren als ons leidende wetenschappelijk naslagwerk. Staat de sector vrij om er op te reageren. We blijven het gebruiken in handhavingssaken (doen we al).

Groet,

Van: 10.2.e [redacted] <[\[redacted\]@nvwa.nl](mailto:[redacted]@nvwa.nl)>

Verzonden: dinsdag 27 oktober 2020 15:17

Aan: 10.2.e [redacted] <[\[redacted\]@rvo.nl](mailto:[redacted]@rvo.nl)>; 10.2.e [redacted] 10.2.e [redacted] <[\[redacted\]@minlnv.nl](mailto:[redacted]@minlnv.nl)>

CC: 10.2.e [redacted] 10.2.e [redacted] <[\[redacted\]@nvwa.nl](mailto:[redacted]@nvwa.nl)>; 10.2.e [redacted] <[\[redacted\]@nvwa.nl](mailto:[redacted]@nvwa.nl)>; 10.2.e [redacted] <[\[redacted\]@minezk.nl](mailto:[redacted]@minezk.nl)>

Onderwerp: RE: notulen

Even een vraag. Begin van het jaar hebben we het over dit document gehad en is met WJZ en [redacted] afgesproken dat hier een bepaalde zin in zou worden opgenomen:

Op verzoek van het ministerie van LNV is onderstaande expertverklaring door de expert van de Faculteit van Diergeneeskunde vastgesteld en ondertekend.

Dit hadden we toen afgesproken en daarmee wordt het document geclassificeerd en is bekend wie het heeft opgesteld. Waarom is dit nu niet opgenomen? Nu is niet duidelijk wie dit document heeft opgesteld een naam en ondertekening onderbreken. Dus wat is dit dan nu voor document?

Van: 10.2.e [redacted] <[\[redacted\]@rvo.nl](mailto:[redacted]@rvo.nl)>

Verzonden: dinsdag 27 oktober 2020 15:10

Aan: 10.2.e [redacted] <[\[redacted\]@nvwa.nl](mailto:[redacted]@nvwa.nl)>; 10.2.e [redacted] <[\[redacted\]@minlnv.nl](mailto:[redacted]@minlnv.nl)>

CC: 10.2.e [redacted] <[\[redacted\]@nvwa.nl](mailto:[redacted]@nvwa.nl)>; 10.2.e [redacted] <[\[redacted\]@nvwa.nl](mailto:[redacted]@nvwa.nl)>

Onderwerp: RE: notulen

Yes, handig, bijlage vergeten... Hierbij 😊

Van: 10.2.e [redacted]

Verzonden: dinsdag 27 oktober 2020 15:06

Aan: 10.2.e [redacted] <[\[redacted\]@nvwa.nl](mailto:[redacted]@nvwa.nl)>; 10.2.e [redacted] <[\[redacted\]@minlnv.nl](mailto:[redacted]@minlnv.nl)>

CC: 10.2.e [redacted] <[\[redacted\]@nvwa.nl](mailto:[redacted]@nvwa.nl)>; 10.2.e [redacted] <[\[redacted\]@nvwa.nl](mailto:[redacted]@nvwa.nl)>

Onderwerp: RE: notulen

Hoi [redacted]

Waar lees je dat er nog een redactieslag volgt?

Het huidige document, de Review, is door [redacted] op 19 okt naar de werkgroep gestuurd. Zie bijlage. Dit is het document wat nu gebruikt zal worden bij de handhaving en dit is het document dat gepubliceerd zal worden op de RVO website.

De RVO website teksten waren al klaar en gedeeld met de werkgroep. Ze zullen niet veel wijzigen. Behalve dat overall "deskundigenverklaring" vervangen zal worden door een leesbaarder woord. De website teksten worden dus niet opnieuw met de werkgroep afgestemd.

We moeten door. Dus ik laat alles zo snel mogelijk publiceren na een laatste check. De website kan altijd nog gewijzigd worden, dus als je gekke dingen tegenkomt straks, laat het dan vooral weten.

Groetjes 10.2.e

Van: 10.2.e @nvwa.nl>

Verzonden: dinsdag 27 oktober 2020 14:32

Aan: 10.2.e @minlnv.nl>; 10.2.e rvo.nl>

CC: 10.2.e @nvwa.nl>; 10.2.e @nvwa.nl>

Onderwerp: RE: notulen

Hoi en

Dank voor de aantekeningen. Ik lees dat er nog 1 redactieslag volgt.
Willen jullie de volgende versie nog aan ons voorleggen voor een snelle check?

En mogen wij nog input geven op de begeleidende tekst bij het document als het wordt geplaatst op de website van RVO?

Het document biedt goede ondersteuning bij de handhaving. Ik denk dat het ons zeker gaat sterken in de lopende zaken.

Groet,

Van: 10.2.e @minlnv.nl>

Verzonden: dinsdag 27 oktober 2020 13:25

Aan: 10.2.e @nvwa.nl>; 10.2.e @nvwa.nl>; 10.2.e

@minlnv.nl>; 10.2.e rvo.nl>; 10.2.e

politie.nl>; 10.2.e rvo.nl>; 10.2.e

@nvwa.nl>; 10.2.e nvwa.nl>; 10.2.e

@nvwa.nl>; 10.2.e rvo.nl>;

10.2.e dierenbescherming.nl'; 10.2.e 10.2.e @nvwa.nl>; 10.2.e

@rvo.nl>; 10.2.e @nvwa>;

10.2.e @dierenbescherming.nl>; 10.2.e 10.2.e nvwa.nl>; 10.2.e

10.2.e @nvwa.nl>; 10.2.e 10.2.e @dierenbescherming.nl>; 10.2.e (

10.2.e nvwa.nl>

Onderwerp: notulen

Beste allen,
Met ook dank aan hierbij de notulen van het overleg gisteren. Mocht ik iets vergeten zijn dan hoor ik dat graag.

@10.2.e zou jij kunnen aangeven wie precies het overleg wilde over de huisvestingseisen roofvogels. Welke organisatie is dit eigenlijk. Het was namelijk niet goed bekend of dit dezelfde groep mensen was waar we al eerder een overleg mee hebben gehad. Ook was de vraag wat precies het doel was: informatie of discussie. Voorstel was sowieso om het overleg met alle partijen te doen om zo duidelijk te maken dat we allen achter het document staan.

Vriendelijke groeten

e

Please consider the environment before printing this e-mail

10.2.e

10.2.e

minlnv.nl

Monday-Thursday 15.00 hr

address:

*Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality,
Animal Welfare Section
Bezuidenhoutseweg 73
P O Box: 20401
2500 EK The Hague
The Netherlands*

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 5 maart 2020 09:34
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: overleg over het gebruik van een expertverklaring

Dag

Dit is wat ik (toen RVO, nu NVWA) heb gemaïld in oktober 2018 nav een vraag vanuit de werkgroep over de (juridische status van de) door ons toen nog op te stellen richtlijn.

Vooropgesteld dient te worden dat het kader geen beleidsregel is in de zin van de Awb (dwz. een bij besluit vastgesteld algemene regel, niet zijnde een algemeen verbindend voorschrift, omtrent de afwegingen van belangen, de vaststelling van feiten of de uitleg van wettelijke voorschriften bij het gebruik van een bevoegdheid van een bestuursorgaan). Een kader hoeft dus niet door een bestuursorgaan (de minister van LNV) te worden vastgesteld.

Een kader of richtlijn heeft tot doel om de kwaliteit, de voorspelbaarheid en de uniformiteit van de wetsuitvoering te bevorderen. Een kader kan in gezamenlijkheid worden opgesteld en vastgesteld door de (diensthoofden van de) uitvoerende diensten (RVO en NVWA) en wordt niet krachtens enige wettelijke bevoegdheid uitgevaardigd. Het is in zoverre een juridisch nihil. Het idee achter een kader of richtlijn is het willen bewerkstelligen dat *bestaande* bevoegdheden (betreffende het handhaven van dierenwelzijns- en gezondheidsnormen bij uilen en roofvogels) op een bepaalde, door de auteur(s) gewenste wijze zullen worden gehanteerd. Ze scheppen dus geen nieuwe bevoegdheden en kunnen derhalve niet aan derden worden tegengeworpen, maar het gaat om *interne maatregelen die een bepaalde wijze van uitoefening van bestaande bevoegdheden* beogen te verzekeren. Deze maatregelen worden doorgaans vertaald door de uitvoerende dienst naar dienstinstructies: uitvoeringsinstructies bij RVO en interventiebeleid bij de NVWA.

Voor de werking van dit kader en de daaruit voortvloeiende dienstinstructies maakt het geen verschil of deze bekendgemaakt zijn of niet. Het zijn immers interne maatregelen die enkel de uitvoerende diensten bindt. Voor de mate van binding aan een (bestendige) gedragslijn maakt het echter geen wezenlijk verschil of het kader en/of de dienstinstructies zijn geformaliseerd tot beleidsregel (en daarmee bekendgemaakt).

Misschien dat dit voor het gesprek van woensdag wat meer helderheid verschaft.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Senior jurist

Team Agro & Innovatie

Sectie Digitale Leefomgeving

10.2.e @rvo.nl)

Afdeling Juridische Zaken

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL | Den Haag

Postbus 40219 | 8004 | Zwolle

10.2.e

I www.rvo.nl

Werkdagen: maandag, dinsdag, donderdag, vrijdag

Van: 10.2.e

Verzonden: donderdag 5 maart 2020 08:27

Aan: 10.2.e

Onderwerp: RE: overleg over het gebruik van een expertverklaring

Beste

Als eerste natuurlijk van harte proficiat.

De soep hoeft inderdaad niet zo heet gegeten te worden maar dat je moet je dan zelf ook niet willen doen. Nu lijkt het zo of 10.2.e . Dat lijkt me niet geheel 11.1

Zou het mogelijk zijn als je daar natuurlijk überhaupt nog tijd voor hebt, om dat 10.2.e document door te nemen en mij te laten weten hoe jij daar tegen aan kijkt.

Als de conclusie is dat we beleidsregels moeten gaan opstellen vind ik het ook prima want dan gaan we dat gewoon doen en wel meteen ook wat mij betreft.

Iets zegt me echter dat het helemaal niet zo zwart wit is als nu door de NVWA wordt aangenomen.

Hart gr

e

Van: 10.2.e <10.2.e@rvo.nl>

Verzonden: donderdag 5 maart 2020 08:18

Aan: 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>

Onderwerp: Re: overleg over het gebruik van een expertverklaring

Dag

Ik ben helaas niet in staat om (fysiek) bij het overleg aanwezig te zijn. Ik ben zeer recent weer vader geworden van een dochter en heb woensdag a.s. nog verlof. Is het mogelijk, indien gewenst, dat ik inbel?

Ik heb de recente mailwisseling over het document van 10.2.e en de op handen zijnde handhavingszaak bij het CBb met een schuin oog gelezen, maar ik vermoed dat de soep niet zo heet gegeten hoeft te worden als nu door de NVWA wordt voorgesteld.

Groet,

10.2.e

10.2.e

Senior jurist

Team JZ Agro en Innovatie

Sectie Digitale Leefomgeving

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

10.2.e

(woensdag roostervrije dag)

Op 5 mrt. 2020 om 07:52 heeft 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl> het volgende geschreven:

Beste

Op woensdag 11 maart (van 1600 tot 1700) is er een overleg gepland met de NVWA (10.2.e en LNV (10.2.e en ik) over het gebruik van de expertverklaring Roofvogels. Als jij in de gelegenheid bent om aan te schuiven zou ik vanwege jouw kennis op dit gebied dat erg prettig vinden. De NVWA wil het rapport 10.2.e in relatie tot ons document bespreken. Kun jij me svp even laten weten of het je lukt om aan te schuiven.

Ik denk dat het ook van belang kan zijn voor andere zaken.

Hierbij de link naar de kamerbrief: <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-landbouw-natuur-en-voedselkwaliteit/documenten/kamerstukken/2019/04/18/kamerbrief-met-rapport-de-nvwa-bewaker-ook-beleidsmaker>

Vriendelijke groet

e

Please consider the environment before printing this e-mail

10.2.e

minlnv.nl

Monday-Thursday 15.00 hr

address:

Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality,
Animal Welfare Section
Bezuidenhoutseweg 73
P O Box: 20401
2500 EK The Hague
The Netherlands

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 15 oktober 2020 12:51
Aan: 10.2.e); 10.2.e

@dierenbescherming.nl'; 10.2.e

Onderwerp: RE: Presentatie orde der valkeniers
Bijlagen: RE: Ondertekende deskundigenverklaring

Dag allen,

Over de **juridische status** (nogmaals, zie ook de emailwisseling hierover uit oktober 2018 met de werkgroep) het volgende:

Vooropgesteld dient te worden dat het kader (=deskundigenverklaring) geen beleidsregel is in de zin van de Awb (dwz. een bij besluit vastgesteld algemene regel, niet zijnde een algemeen verbindend voorschrift, omtrent de afwegingen van belangen, de vaststelling van feiten of de uitleg van wettelijke voorschriften bij het gebruik van een bevoegdheid van een bestuursorgaan). Een kader hoeft dus niet door een bestuursorgaan (de minister van LNV) te worden vastgesteld.

Een kader of richtlijn heeft tot doel om de kwaliteit, de voorspelbaarheid en de uniformiteit van de wetsuitvoering te bevorderen. Een kader kan in gezamenlijkheid worden opgesteld en vastgesteld door de (diensthoofden van de) uitvoerende diensten (RVO en NVWA) en wordt niet krachtens enige wettelijke bevoegdheid uitgevaardigd. Het is in zoverre een juridisch nihil. Het idee achter een kader of richtlijn is het willen bewerkstelligen dat *bestaande* bevoegdheden (betreffende het handhaven van dierenwelzijns- en gezondheidsnormen bij uilen en roofvogels) op een bepaalde, door de auteur(s) gewenste wijze zullen worden gehanteerd. Ze scheppen dus geen nieuwe bevoegdheden en kunnen derhalve niet aan derden worden tegengeworpen, maar het gaat om *interne maatregelen die een bepaalde wijze van uitoefening van bestaande bevoegdheden* beogen te verzekeren. Deze maatregelen worden doorgaans vertaald door de uitvoerende dienst naar dienstinstructies: uitvoeringsinstructies bij RVO en interventiebeleid bij de NVWA.

Voor de werking van dit kader en de daaruit voortvloeiende dienstinstructies maakt het geen verschil of deze bekendgemaakt zijn of niet. Het zijn immers interne maatregelen die enkel de uitvoerende diensten bindt. Voor de mate van binding aan een (bestendige) gedragslijn maakt het echter geen wezenlijk verschil of het kader en/of de dienstinstructies zijn geformaliseerd tot beleidsregel (en daarmee bekendgemaakt).

En verder (zie ook de email in de bijlage aan de werkgroep d.d. 4-2-2020):

De deskundigenverklaring heeft op zich zelf geen formele juridische status. Dit betekent dat de houder van een roofvogel of uil nooit alleen op basis van de deskundigenverklaring verplicht is om bepaalde maatregelen te nemen. De verklaring voorziet echter in een duidelijke behoefte, nl. duiding van de doelvoorschriften zoals genoemd in de artikelen 1.6 t/m 1.8 Bhd. De verklaring vervangt de regelgeving niet, maar het is een leidraad die interpretatie en uitwerking geeft aan overheidsnormen.

Blijkens de Nota van Toelichting bij het Bhd (Stb. 2014, 210, p.64) zijn de doelvoorschriften geformuleerd in de vorm van algemene verplichtingen voor de houders van dieren, waarmee de eigen verantwoordelijkheid van de mens ten opzichte van het dier wordt benadrukt. Vanuit de gedachte dat de houder zich bij het doen en laten ten opzichte van de door hem gehouden dieren rekenschap moet geven van zijn verantwoordelijkheid voor die dieren en vanuit dat besef moet handelen, bieden de voorschriften de houders daarmee de ruimte om die middelen te kiezen waarmee het beoogde doel kan worden verwezenlijkt. Een verantwoorde invulling van de in de artikelen 1.6 tot en met 1.8 opgenomen basiseisen kan daarnaast ook worden verkregen door middel van door brancheorganisaties of andere organisaties van houders opgestelde gidsen voor goede praktijken.

Om te voorzien in de hierboven genoemde behoefte heeft (de minister?) door middel van het laten opstellen van de deskundigenverklaring invulling gegeven aan de in de artikelen 1.6 t/m 1.8 opgenomen basiseisen voor het

Groet,

Senior jurist
t 10.2.e

[illegible]

- Verder vind ik 11.1

10.2.
e

Het lijkt me goed om dit te doen en dan ook vanuit de NVWA hierbij (voorlopig wel digitaal) aan te sluiten.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Senior Adviseur / Beleidsmedewerker dierenwelzijn
Directie Handhaven, Afdeling Expertise
Team Natuur en gewasbescherming

Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
Catharijnesingel 59 | 3511 GG | Utrecht
Postbus 43006 | 3540 AA | Utrecht

10
.2.
e
nvwa.nl
<http://nvwa.nl>

Houd rekening met het milieu en print deze e-mail alleen als het strikt noodzakelijk is.

Van: 10.2.e @politie.nl>

Verzonden: woensdag 14 oktober 2020 08:26

Aan: 10.2.e @rvo.nl>; 10.2.e @nvwa.nl>; 10.2.e
@rvo.nl>; 10.2.e @nvwa.nl>; 10.2.e
@rvo.nl>; 10.2.e @nvwa.nl>; 10.2.e
@inspectiedienst.nl>; 10.2.e
@minlnv.nl>; 10.2.e @nvwa.nl>; 10.2.e rvo.nl>; 10.2.e
@nvwa.nl>; 10.2.e @rvo.nl>; 10.2.e @nvwa.nl>; 10.2.e
10.2.e @rvo.nl>; 10.2.e @dierenbescherming.nl';
@inspectiedienst.nl>; 10.2.e @rvo.nl>; 10.2.e
@inspectiedienst.nl>; 10.2.e @nvwa.nl>; 10.2.e
@nvwa.nl>

Onderwerp: RE: Presentatie orde der valkeniers

Volgens mij in gesprek inderdaad logisch. Misschien helpt aansluiting van de een ándere organisaties nog om aan te geven dat de lijn hetzelfde is.

Is dit dezelfde club waar 10.2.e 10.2.e en ik mee in gesprek zijn geweest?

Van: 10.2.e @nvwa.nl>

Verzonden op: woensdag 14 oktober 2020 08:08

Aan: 10.2.e @nvwa.nl>; 10.2.e @inspectiedienst.nl>; 10.2.e
@minlnv.nl>; 10.2.e @nvwa.nl>; 10.2.e
@rvo 10.2.e @politie.nl>; 10.2.e
@rvo.nl>; 10.2.e @nvwa 10.2.e
@nvwa 10.2.e
10.2.e @rvo 10.2.e @dierenbescherming.nl', 10.2.e
@nvwa 10.2.e @rvo.nl>; 10.2.e
inspectiedienst 10.2.e @nvwa.nl>; 10.2.e
@inspectiedienst.nl>; 10.2.e @nvwa.nl>; 10.2.e
@nvwa.nl>

Onderwerp: RE: Presentatie orde der valkeniers

Beste 10.2.e

Ik ben voorstander van openheid en transparantie. Ik zie ook geen afbreuk risico om het gesprek aan te gaan.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Inspecteur Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit, team natuur

10.2.e

Van: 10.2.e <[redacted]@nvwa.nl>

Verzonden: dinsdag 13 oktober 2020 16:55

Aan: 10.2.e <[redacted]@inspectiedienst.nl>; 10.2.e <[redacted]@minlnv.nl>;
10.2.e <[redacted]@nvwa.nl>; 10.2.e <[redacted]@nvwa.nl>;
10.2.e <[redacted]@rvo.nl>; 10.2.e <[redacted]@politie.nl>; 10.2.e <[redacted]@nvwa.nl>;
10.2.e <[redacted]@rvo.nl>; 10.2.e <[redacted]@nvwa.nl>; 10.2.e <[redacted]@nvwa.nl>;
10.2.e <[redacted]@rvo.nl>; 10.2.e <[redacted]@dierenbescherming.nl>; W 10.2.e <[redacted]@nvwa.nl>;
10.2.e <[redacted]@inspectiedienst.nl>; 10.2.e <[redacted]@rvo.nl>; 10.2.e <[redacted]@nvwa.nl>;
10.2.e <[redacted]@inspectiedienst.nl>; 10.2.e <[redacted]@nvwa.nl>;
10.2.e <[redacted]@nvwa.nl>

Onderwerp: RE: Presentatie orde der valkeniers

Collega's,

Ik denk dat jullie dat moeten doen.

Zelf ben ik, samen met dierenarts 10.2.e [redacted] en het NVWA Team Bestuurlijke Maatregelen, nu met een roofvogel en uilen zaak bezig waarin we de deskundigen verklaring hanteren.

Het onderzoek betreft een 'oude bekende' en ook 10.2.e [redacted] van het bureau 10.2.g [redacted] is al in deze zaak gemoeid.

Met andere woorden: 'de sneeuwbal rolt al'.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Inspecteur / Toezichthouder / Buitengewoon Opsporingsambtenaar

.....
Directie Handhaven
Divisie Inspectie
Afdeling Plant, Vis, EU & Natuur
Team Natuur
Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Catharijnesingel 59 | 3511GG | Utrecht
Postbus 43006 | 3540 AA | Utrecht

Tel. 10.2.e [redacted] (8.30 tot 17.00 uur)
internet: www.nvwa.nl

10.2.e

T 0900 0388 (Klant Contact Centrum Echt 24/7 bereikbaar)

Op donderdagmiddag en vrijdag ben ik afwezig

Van: 10.2.e @inspectiedienst.nl>

Verzonden: dinsdag 13 oktober 2020 16:34

Aan: 10.2.e minInv.nl>; 10.2.e @nvwa.nl>; 10.2.e
@nvwa.nl>; 10.2.e @rvo.nl>; 10.2.e
@politie.nl>; 10.2.e @rvo.nl>; 10.2.e
@nvwa.nl>; 10.2.e @nvwa.nl>; 10.2.e @rvo.nl>;
10.2.e @dierenbescherming.nl>; 10.2.e @nvwa.nl>; 10.2.e
@rvo.nl>; 10.2.e @inspectiedienst.nl>; 10.2.e
@nvwa.nl>; 10.2.e nvwa.nl>; 10.2.e
@inspectiedienst.nl>; 10.2.e nvwa.nl>; 10.2.e
@nvwa.nl>

Onderwerp: Presentatie orde der valkeniers

Goedemiddag,

10.2.e is al meerdere keren uitgenodigd door de orde der valkeniers om nadere toelichting te geven op de deskundigenverklaring. Gezien de vertraging die het ondertekenen van de nieuwe versie en daarmee de brede communicatie heeft opgelopen, lijkt het me een goed idee om onrust proberen weg te nemen door op deze uitnodiging in te gaan. Ik zie voor me dat we (ik zou dan met 10.2.e mee gaan) kunnen uitleggen wat een deskundigenverklaring is (dus geen nieuwe wetgeving, enkel een verzameling van wetenschappelijke informatie) en mogelijk enkele bronnen noemen die de valkeniers zelf kunnen raadplegen om zo een beeld te krijgen van wat de bedoeling is. Daarnaast zouden we in algemene zin kunnen toelichten wat de grote lijnen zijn: voldoende bewegingsvrijheid (ook in de huisvesting), geschikte zitstokken, hygiëne etc. Hoe staan jullie hier in?

Met vriendelijke groet,

10.2.e
Beleidsmedewerker

Stichting Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming

Regulusweg 11
Postbus 84051, 2508 AB Den Haag
10.2.e

@inspectiedienst.nl

ma / di / wo / do

www.inspectiedienst.nl

Although the information in this mail is compiled with utmost care we don't guarantee it is right and complete. We are not liable for any damage or loss due to use or action based on this info. This message and any attachment(s) are confidential and may contain privileged information intended only for the use of the individual or company named above. If you are not the intended recipient, please email the sender and delete this message and any attachment (s) from your system.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

----- Disclaimer -----

De informatie verzonden met dit e-mailbericht (en bijlagen) is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde(n) en zij die van de geadresseerde(n) toestemming kregen dit bericht te lezen.

Kennisneming door anderen is niet toegestaan.

De informatie in dit e-mailbericht (en bijlagen) kan vertrouwelijk van aard zijn en binnen het bereik van een geheimhoudingsplicht en/of een verschoningsrecht vallen.

Indien dit e-mailbericht niet voor u bestemd is, wordt u verzocht de afzender daarover onmiddellijk te informeren en het e-mailbericht (en bijlagen) te vernietigen.

Conform het beveiligingsbeleid van de Politie wordt e-mail van en naar de politie gecontroleerd op virussen, spam en phishing en moet deze e-mail voldoen aan de voor de overheid verplichte mailbeveiligingsstandaarden die zijn vastgesteld door het Forum Standaardisatie.

Mail die niet voldoet aan het beveiligingsbeleid kan worden geblokkeerd waardoor deze de geadresseerde niet bereikt. De geadresseerde wordt hiervan niet in kennis gesteld.

The information sent in this E-mail message (including any attachments) is exclusively intended for the individual(s) to whom it is addressed and for the individual(s) who has/have had permission from the recipient(s) to read this message.

Access by others is not permitted.

The information in this E-mail message (including any attachments) may be of a confidential nature and may form part of the duty of confidentiality and/or the right of non-disclosure.

If you have received this E-mail message in error, please notify the sender without delay and delete the E-mail message (including any attachments).

In conformity with the security policy of the Police, E-mails from and to the Police are checked for viruses, spam and phishing and this E-mail must meet the standards of the government-imposed E-mail security as set by the Standardization Forum.

Any E-mail failing to meet said security policy may be blocked as a result of which it will not reach the intended recipient. The recipient concerned will not be notified.

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 11 december 2018 14:18
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: vliegen met roofvogels

Hè 10.2.

Je mag volgens de Wnb niet 'in het veld' vliegen met roofvogels en uilen. Daarbuiten mag wel, rekening houdend met de Apv's van gemeenten natuurlijk. De Coolsingel in Rotterdam is bijvoorbeeld geen goed idee, zoals ik dat in het verleden aan inspecteurs vertelde. De definitie van veld vind je in artikel 1.1, tweede lid, Wnb.

Houders van een valkeniersakte genieten een vrijstelling van dit verbod (het veld, niet de coolsingel 😊) voor jachtvogels: havik en slechtvalk. Daarnaast mag je gefokte haviken in tegenstelling tot andere VR-vogels alleen met een bezitsonthefing houden in Nederland.

De vrijstelling voor een houder van een valkeniersakte, geldt ook buiten het jachtseizoen. Zo kunnen de jachtvogels ook getraind worden. Als je met een (woestijn)buizerd wil gaan vliegen, dan kan dat alleen op een terrein wat niet aan de definitie "veld" voldoet. Met je papegaai vliegen mag, zolang die maar terug komt.

Groet van 10.
2

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 11 december 2018 13:10
Aan: 10.2.e
Onderwerp: vliegen met roofvogels

Ha 10.2

Ik heb van 10.2.e het volgende doorgekregen

Op grond van de Wet natuurbescherming is het alleen toegestaan om te vliegen met een Havik en een Slechtvalk mits men in het bezit is van een valkeniersakte en van een bezitsonthefing voor de Havik.

Dit is volgens mij alleen van toepassing als men gaat jagen met deze vogels.

Maar wat ik me afvroeg is indien als men nu gewoon wilt vliegen met de vogels en niet om te gaan jagen, geldt dit dan nog steeds? Maw± Als ik met mijn buizerd wil gaan vliegen om er voor te zorgen dat het dier zijn normale beweging krijgt, mag dat dan niet? Want dan zou men dus ook een papagaai niet mogen laten vliegen, toch?

Ik ben erg benieuwd naar hoe jij dit ziet.

Hart gr

Please consider the environment before printing this e-mail

10.2.e

minez.nl

Monday-Thursday 15.00 hr

address:

Ministry of Economic Affairs,
Animal Welfare Section
Bezuidenhoutseweg 73
P O Box: 20401
2500 EK The Hague
The Netherlands

Van: [redacted] drs. P.L.F. [redacted]
 Verzonden: maandag 4 mei 2020 07:36
 Aan: [redacted]
 CC: [redacted] Kleintjes, [redacted]
 Onderwerp: RE: deskundigenverklaring roofvogels

Beste [redacted]

De term is niet misleidend en wordt door de LID, RVO en Politie ook als zodanig al in de praktijk gebruikt.

Deskundigenverklaringen worden al structureel gebruikt. Vaak wordt een dierenarts meegenomen die daarna een verklaring opmaakt. Maar dit is altijd praktisch lastig en kostbaar en tijdrovend terwijl het heel vaak steeds weer dezelfde soort overtredingen betreft. Schriftelijke expertverklaringen worden nu al met succes in rechtzaken gebruikt. De rechter accepteert deze zonder probleem. Als voorbeeld geldt daar de benchverklaring, de ligplaatsen verklaring, de lijsterverklaring waarbij in de laatste net als nu ook meerdere aspecten zijn verwerkt.

Wij zijn als werkgroep hier al 2 jaar intensief met elkaar bezig en in de werkgroep zitten ook juristen van de RVO en toezichthouders van de politie, LID en NVWA die bij het uitvoeren van hun werkzaamheden al vele malen tijdens rechtzaken met succes expertverklaringen hebben gebruikt. Volgens mij zouden wij juist veel meer gebruik moeten maken van de ervaring uit de praktijk.

De deskundigenverklaring betreft een richtlijn (of: aanbeveling, handleiding, leidraad). De verklaring heeft betrekking op de uitvoering van de Wet dieren en het Besluit houders van dieren. Die uitvoering is in handen van de NVWA en RVO, tezamen met de LID en de politie als toezichthouder op de naleving ervan.

De deskundigenverklaring is te typeren als een wetenschappelijk advies, en heeft tot doel om de kwaliteit, de voorspelbaarheid en de uniformiteit van de wetsuitvoering te bevorderen. De deskundigenverklaring is niet vastgesteld op grond van een wettelijke bevoegdheid en vormt dus juridisch een nihil. Zij kan echter in de praktijk groot gezag hebben nu in de praktijk – houders, toezichthouders, uitvoeringsspecialisten, juristen, rechters – veel behoefte is aan duiding (uitleg/interpretatie) van de doelvoorschriften.

De deskundigenverklaring is in zoverre te vergelijken met een gids voor goede praktijken (ggp) als bedoeld in art. 8.44 Wet dieren. De verklaring bevat aanbevelingen voor de naleving van het bepaalde bij of krachtens de Wet dieren (dwz. de doelvoorschriften uit de artt. 1.6 t/m 1.8 Besluit houders van dieren) en zij kan voor de handhaving een nuttige rol vervullen.

Hoewel de deskundigenverklaring geen beleidsregel in formele zin betreft, is zij als richtlijn niet onbelangrijk: eenmaal aangenomen dat de deskundigenverklaring voldoende grondslag biedt voor de aanname dat sprake is van een overtreding van een doelvoorschrift, mag van de minister die anders wil handelen dan de richtlijn voorstaat, worden verlangd dat het daarvoor valide redenen kan aanvoeren in het licht van de inhoud van de richtlijn. Daaruit volgt dat de minister in beginsel, als hij er een goede reden voor heeft, ook ander beleid kan voeren dan de richtlijn aanbeveelt. Daaruit volgt tevens dat de rechter een richtlijn die als interne beleidsregel is aanvaard, op dezelfde wijze behandelt als gewone beleidsregels.

In laatstgenoemde zaak (meerdere voorbeelden kunnen worden gegeven) heet het CBb expliciet overwogen dat de deskundigenverklaring voldoende grondslag kan bieden voor de aanname dat sprake is van een overtreding van een doelvoorschrift.

<http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:CBB:2016:29>

5.8.
 Het ligt op de weg van het bestuursorgaan dat een handhavingsbesluit als hier in geding neemt, om te bewijzen dat sprake is van overtreding van het voorschrift ter handhaving waarvan dat besluit is genomen. In dit geval dient verweerder dus op basis van een zorgvuldig onderzoek van de feiten te bewijzen dat appellant het voorschrift van artikel 1.6, tweede lid, Bhd heeft overtreden. Zoals blijkt uit hetgeen hiervoor is overwogen in 5.6 is dit een doelvoorschrift in de vorm van een algemene verplichting voor de houders van dieren. Of in een concreet geval ten aanzien van een bepaalde diersoort sprake is van overtreding van dit voorschrift, hangt blijkens de tekst af van de ruimte die het dier nodig heeft voor zijn fysiologische en ethologische behoeften. Verweerder zal daarom in een concreet geval met bewijs moeten onderbouwen waarom, gelet op de fysiologische en ethologische behoeften van een bepaalde diersoort, door de desbetreffende houder van de tot deze soort behorende dieren onvoldoende ruimte voor deze dieren beschikbaar is gesteld. Dit bewijs kan bijvoorbeeld worden geleverd in de vorm van algemeen aanvaarde resultaten van (empirisch) wetenschappelijk onderzoek. Van belang is dat in de Nota van toelichting op het Bhd (pagina 64) is opgemerkt dat een verantwoorde invulling van de in de

artikelen 1.6 tot en met 1.8 opgenomen basiseisen ook verkregen kan worden door middel van door brancheorganisaties of andere organisaties van houders opgestelde gidsen voor goede praktijken, zoals de door de Sectorraad Paarden ontwikkelde Gids voor Goede Praktijken. Aan dergelijke praktijken kan verweerder daarom eveneens onder meer bedoeld bewijs ontleen.

<http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:CBB:2019:207>

4.5

Het College stelt vast dat in het toezichtrapport is geconstateerd dat in één van de benches drie honden van het ras Teckel waren gehuisvest. Appellante betwist deze constatering ook niet. Naar het oordeel van het College biedt de deskundigenverklaring in dit concrete geval voldoende grondslag voor de aanname van verweerder dat door het huisvesten van genoemde drie honden in één bench onvoldoende ruimte voor de honden beschikbaar is gelaten om aan hun fysiologische en ethologische behoeften te kunnen voldoen. Van belang hiervoor is dat uit de deskundigenverklaring blijkt dat een bench in beginsel is bedoeld voor het tijdelijk huisvesten van één hond, en niet van meerdere honden bij elkaar en de huiskamerbench ten minste van een zodanige omvang moet zijn dat de hond rechtop kan zitten en staan en zich kan omkeren. Hierbij is tevens met het oog op de gezondheid en het welzijn van de honden beargumenteerd waarom dit het geval is. Dat de deskundigenverklaring is opgesteld met het oog op langdurig verblijf van honden in een bench, zoals appellante heeft aangevoerd, laat onverlet dat de verklaring in het algemeen vermeldt dat benches zijn bedoeld voor het tijdelijk huisvesten van één hond, en niet van meerdere honden. Appellante heeft de deskundigenverklaring wat betreft het hier relevante onderdeel ook niet inhoudelijk en concreet betwist. Het College sluit niet uit dat zich bijzondere omstandigheden kunnen voordoen, waarin tijdelijk verblijf van meerdere honden in één bench aanvaardbaar kan worden geacht, maar in hetgeen appellante heeft gesteld met betrekking tot de huisvesting van haar honden ziet het College geen grond om aan te nemen dat hier van dergelijke omstandigheden sprake was. De constatering in het toezichtrapport dat in één van de benches drie honden zaten, biedt daarom voldoende grondslag voor de conclusie dat appellante onvoldoende ruimte voor de honden beschikbaar heeft gesteld om aan hun fysiologische en ethologische behoeften te kunnen voldoen. Gelet hierop heeft verweerder naar het oordeel van het College terecht vastgesteld dat appellante artikel 1.6, tweede lid, van het Besluit heeft overtreden. De stelling van appellante dat aan de honden geen letsel is toegebracht, kan haar niet baten, nu dit voor het antwoord op de vraag of in dit geval de honden voldoende ruimte wordt gelaten voor hun fysiologische en ethologische behoeften als bedoeld in artikel 1.6, tweede lid, van het Besluit, gelet op de deskundigenverklaring, niet van doorslaggevende betekenis is. In die verklaring is immers sprake van uitermate stresserende situaties voor de honden, ook wanneer bedoelde huisvestingssituatie niet leidt tot zware verwondingen bij de dieren.

Even nog wat specifieker:

Term deskundigenverklaring

De overige deskundigenverklaringen waarmee gewerkt wordt zijn net als dit document óók verzamelingen van wetenschappelijke literatuur, ondertekend door een deskundige. Het is absoluut niet zo dat dit documenten zijn waarin de mening/opvatting van een deskundige wordt samengevat. De deskundigen putten uit de wetenschappelijke literatuur om aan te kunnen geven wat de (waarschijnlijke) ethologische en fysiologische behoeften van een diersoort zijn, hoe hier aan voldaan kan worden en de mogelijke gevolgen wanneer hier niet aan voldaan wordt. Dit is exact de informatie die ook in de roofvogelverklaring vermeld wordt. De roofvogelverklaring is uniek omdat er een uitgebreide literatuurlijst bij zit (in tegenstelling tot bijvoorbeeld de LICG-bijsluiters en de meeste andere deskundigenverklaringen), wat het alleen maar eenvoudiger maakt voor de lezer om het gestelde in de verklaring te verifiëren.

Ook geldt nog dat een deskundigenverklaring zich overigens niet per definitie hoeft te richten op één enkel aspect van de huisvesting/verzorging, zoals bijvoorbeeld benchhuisvesting of vachtverzorging. Bij de LID hebben we ook al ervaring met een 'lijsterverklaring', waarin alle aspecten m.b.t. de huisvesting en verzorging van de dieren zijn meegenomen door de deskundigen en die succesvol gebruikt wordt.

Toepassing verklaring

Als zoals voorgesteld enkel passages uit het document als 'voorbeeldpassages' worden gebruiken en delen van de verklaring kopiëren en plakken in de toezichtsrapporten zonder naar de verklaring in zijn geheel te verwijzen en bij te voegen, zijn we de ondersteunende handtekening van de deskundige kwijt en is deze hele exercitie overbodig geweest. Dan komt het namelijk neer op standaardteksten die je de individuele toezichthouder aanbiedt, zonder de extra 'zwaarte' van de verklaring. In vrijwel alle zaken zal dan vervolgens alsnog een deskundige geraadpleegd moeten worden om een verklaring voor de casus te schrijven en ondertekenen. De toepassing van de verklaring zal in één lijn zijn met de toepassing van alle overige deskundigenverklaringen, waar al erg veel ervaring mee is.

Ik hoop dat met bovenstaande uitleg en de praktijkervaring die al is opgedaan met diverse soorten expertverklaringen(uitgebreid en minder uitgebreid) we nu deze ontstane discussie kunnen afronden.

Vriendelijke groet

Van: 10.2.e

Verzonden: donderdag 30 april 2020 11:36

Aan: 10.2.e

CC: 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e

Onderwerp: deskundigenverklaring roofvogels

Beste 10.2.

Via 10.2.e Koopman ontving ik een verslag van de werkgroep roofvogels. Dit omdat ik aanwezig zal zijn bij een algemeen overleg over het gebruik van deskundigenverklaringen. Dit overleg is zoals bekend niet doorgegaan, maar 10.2.e gaat een nieuwe datum plannen.

In dat algemene overleg wil ik ook enkele opmerkingen over de deskundigenverklaring over roofvogels. Omdat ik nu in het verslag van de werkgroep las dat dit document met ingang van 1 mei toegepast zal worden, wil ik nu alvast deze opmerkingen doorgeven. Omdat ik van 10.2.e begreep dat jij de penvoerder bent, mail ik jou mijn opmerkingen en vragen.

Term deskundigenverklaring

De eerste gaat over de term "deskundigenverklaring". Ik vind 11.1

Tekst inleiding

De tweede opmerking betreft de inleiding van de verklaring. Die begint met "deze verklaring is opgesteld door, enz". Zou daarvan ook gemaakt kunnen worden: "Deze en deze organisaties hebben wetenschappelijke richtlijnen verzameld en zullen dit in toezicht als handvat gebruiken".

Toepassing verklaring

Het is me nu niet helemaal duidelijk hoe naar de verklaring gebruikt zal worden in de handhaving. In het verslag van de werkgroep staat namelijk eerst "We gebruiken het document als intern beleid, als richtlijn hoe wij als toezichthouders uitvoering geven aan de open normen uit de regelgeving." Maar daarna staat er ook "We gaan verwijzen naar de deskundigenverklaring als op zichzelf staand document."

Dit is een van de punten die ik graag in ons overleg wil/wilde bespreken hoe de verwijzing naar het document in handhavingsbesluiten zal zijn. Mijn eerste idee was 11.1

zou wel kunnen denk ik.

Als er nog onduidelijkheden zijn, dan hoor ik dat graag.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

jurist

.....
Directie Wetgeving en Juridische Zaken

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Ministerie van Economische Zaken en Klimaat,

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag | B-noord 2/C-noord 2

Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

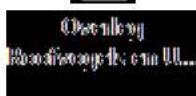
.....
T 10.2.e

@minezk.nl

www.rijksoverheid.nl/lnv en www.rijksoverheid.nl/ezk
.....

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 5 juni 2018 13:39
Aan: 10.2.e; 10.2.e 10.2.e @dierenbescherming.nl';
 10.2.e @dierenbescherming.nl'; 10.2.e 10.2.e 10.2.e
 10.2.e 10.2.e 10.2.e 10.2.e); 10.2.e 10.2.e
 10.2.e 10.2.e 10.2.e 10.2.e); N 10.2.e
 ; 10.2.e
CC: 10.2.e 10.2.e); 10.2.e 10.2.e); 10.2.e
Onderwerp: Verslag overleg 4 juni Roofvogels & uilen

Hallo allen,

Hierbij het verslag van het overleg van gisteren.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Uitvoeringsexpert Cluster Dierenwelzijn

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Ministerie van Economische Zaken
 Mandemaat 3 | Assen

Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL | Den Haag
 Postbus 93144 | 2509 AC | Den Haag

T 088.10.2.e of 10.2.e

10.2.e @rvo.nl

<http://www.rvo.nl>

Werkdagen: maandag, dinsdag, woensdag, donderdag

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 11 juni 2020 11:09
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Via e-mail verzenden: deskundigen roofvogels, uilen en overige vogels
Bijlagen: deskundigen roofvogels, uilen en overige vogels.docx

Hoi 10.2.e

Zie de nieuwe lijst met aanvullingen van 10.2.e

Groet 10.2.

Uw bericht kan nu met de volgende bijlagen of koppelingen worden verzonden:

deskundigen roofvogels, uilen en overige vogels